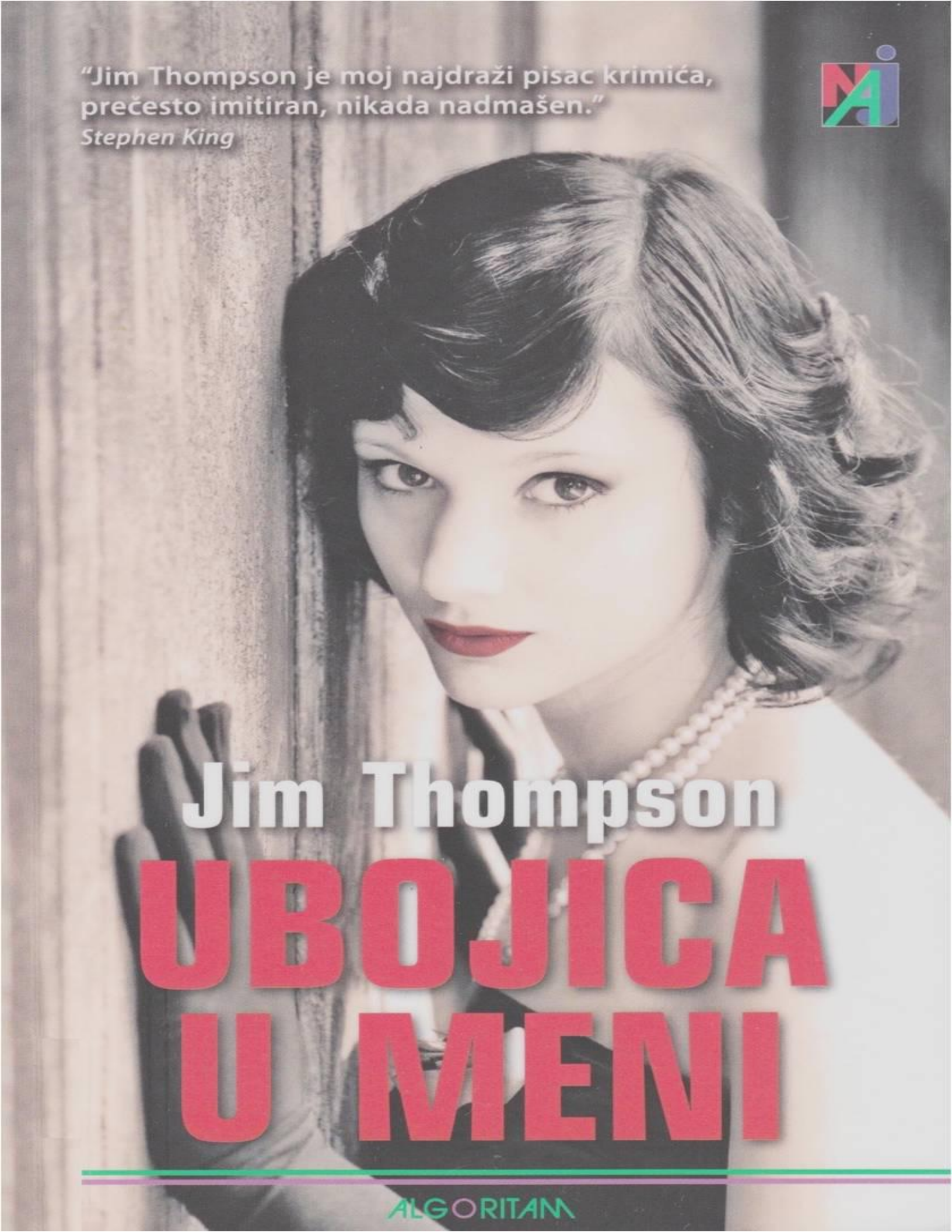

"Jim Thompson je moj najdraži pisac krimića,
prečesto imitiran, nikada nadmašen."

Stephen King

Jim Thompson
UBOJICA
U MENI

ALGORITAN

Jim Thompson

**UBOJICA
U MENI**

Naslov izvornika
The Killer Inside Me
Copyright ©Jim Thompson 1952

Miel

Lou Ford dvadesetdevetogodišnji je zamjenik šerifa u malom gradiću u Teksasu. Najgora stvar koju drugi mogu reći o njemu jest da je malo (pre)spor i pomalo dosadan. No, drugi, opet, ne znaju za bolest – bolest koja je Loua kad je bio mlađi gotovo došla glave. Bolest koja će uskoro ponovno izaći na površinu...

Napisan davne 1952. godine, *Ubojica u meni* prometnuo se u klasik koji je autora Jima Thompsona izjednačio s pojmom roman noir. Često proglašavan jednim od najžešćih i najbeskompromisnijih romana ikad napisanih, oduševio je i slavnog filmaša Stanleyja Kubricka koji je izjavio kako se radi o najuzbudljivijoj i najuvjerljivijoj priči pisanoj u prvom licu od strane kriminalistički izvitoperenog uma na koju je ikad naišao. Filmčnost romana nije promakla holivudskim producentima, koji su ga čak dva puta ekranizirali; 1976. i 2010. godine, angažiravši Caseyja Afflecka i Jessicu Albu u najnovijoj verziji.

**"Jim Thompson je najbolji pisac trilera ikad."
New York Times**

Poglavlje 1

DOVRŠIO SAM PITU I BIO PRI DRUGOJ ŠALICI KAVE KAD SAM GA UGLEDAO. Ponoćni teretnjak stigao je nekoliko minuta prije, a on je piljio kroz rub restoranskog prozora, onog najbližeg stovarištu. Oči je zaštitio rukama i treptao je od svjetla. Spazio je da ga gledam i povukao se unatrag kako bi mu tama ponovno progutala lice. Znao sam da je još uvijek ondje. Znao sam da čeka. Propaliteti si uvijek umisle da sam naivčina.

Zapalio sam cigaru i skliznuo sa stolice. Konobarica, nova cura iz Dallasa, promatrala me kako si kopčam kaput. “Dakle, pa ti ni pištolj ne nosiš!” rekla mi je kao da ja to već nisam znao.

“Ne”, nasmiješio sam se. “Ni pištolj, ni palicu, ništa od te sorte. A zašto i bih?”

“Pa policajac si, odnosno zamjenik šerifa, hoću reći. Što ako te neki zlikovac pokuša ustrijeliti?”

“Gospođo draga, kod nas u Central Cityju i nema mnogo zlikovaca”, rekoh joj. “U svakom slučaju, ljudi su ljudi, čak i kad malo zastrane. Ako čovjeka ne napadneš, neće ni on napadati tebe. Saslušat će razum.”

Odmahnula je glavom, razgoračenih očiju od divljenja, a ja sam krenuo prema izlazu. Gazda mi je vratio moj novac dodajući još nekoliko cigara na vrh. Opet mi je zahvaljivao što sam mu se pobrinuo za sina.

“Drugačiji je sada, Lou”, rekao mi je spajajući riječi kako to stranci čine. “Noću je doma, u školi mu ide kako treba. I stalno priča o tebi, o tome kako je krasan čovjek taj zamjenik Lou Ford.”

“Ja nisam ništa učinio”, rekao sam. “Samo sam razgovarao s njim. Pokazao zanimanje. Toliko je mogao učiniti i bilo tko drugi.”

“Samo ti”, rekao je. “Baš zato što si dobar, takvima činiš i ostale.” Bio je spreman time završiti, ali ja nisam. Nalaktio sam se na šank, bacio nogu iza noge i potegnulo dugačak, spori dim iz cigare. Sviđao mi se taj lik, barem onoliko koliko mi se većina ljudi sviđa, ali bio je predoobar da bi ga se pustilo tek tako. Uljudan, pronicljiv: takvi su mi dečki lak plijen.

“Dakle, da ja tebi kažem”, odugovlačio sam. “Reći ću ti, kako ja gledam na to, čovjek od života i ne dobije mnogo više od onoga što u njega uloži.”

“Hm...” rekao je vrpoljeći se. “A valjda imaš pravo, Lou.”

“Razmišljao sam nešto neki dan, Max, i padne mi na pamet ta nekakva potpuno luda zamisao. Pogodilo me je kao grom iz vedra neba – pa dječak je muškarčev otac! Upravo tako. Dječak je otac muškarca.”

Smiješak na njegovu licu koštao ga je napora. Čulo se kako mu škripe potplati kad se promeškoljio. Ako ima išta gore od lika koji dosađuje, onda je to tupav lik koji dosađuje. No, kako se riješiti simpatična, ugodna čovjeka koji bi dao i kožu s leđa, samo da ga zamoliš.

“Sve mi se čini da sam trebao otići u sveučilišne profesore ili tako što”, rekoh. “Čak i kada spavam, rješavam probleme. Pazi one vrućine od prije nekoliko tjedana: svi misle da je toplina to što je toliko žarilo. No, to nije tako, Max. Nije stvar u toplini, nego u vlažnosti zraka. Ali, kladim se da to nisi znao, zar ne?”

Nakašljao se i promrmljao nešto kao da ga trebaju u kuhinji. Pravio sam se da ga nisam čuo.

“I još nešto o vremenu”, rekoh. “Svi pričaju o njemu, ali nitko ne poduzima ništa. A opet, možda je tako i bolje. Iza svake oluje dolazi lijepo vrijeme, barem ja tako gledam na to. Hoću reći ovo: ako nema oluje, onda nema ni duge, nije li tako?”

“Lou...”

“Dakle”, rekao sam, “bolje da krenem. Čeka me pristojna količina obilazaka, a nisam ljubitelj žurbe. Preko preče, naokolo bliže, to je moj moto. I tri puta mjerim prije nego što siječem.”

To je tako skladno klizilo iz mene da ih je jednostavno obaralo s nogu. Potući ljude takvim sredstvima je gotovo isto kao kad to činiš onim drugim, pravim načinom. Onim načinom kojeg sam pokušavao zaboraviti, što mi je gotovo i uspjelo, sve dok nisam sreo nju.

Mislio sam na nju dok sam izlazio u pro hladnu noć Zapadnog Teksasa i vidio skitnicu kako me čeka.

Poglavlje 2

CENTRAL CITY JE OSNOVAN 1870. GODINE, ALI DO PRIJE DESETAK, možda dvanaestak godina nije bio grad i veličinom. Bio je pretovarni centar za hrpu stoke i nešto pamuka; a Chester Conway, koji je tu rođen, smjestio je ovdje upravu svoje tvrtke Conway Construction Company. No i unatoč tome, bio je tek malo veće proširenje tekšaške ceste. A tada je krenula naftna groznica i stanovništvo je gotovo preko noći naraslo na 48.000 stanovnika.

Dakle, grad se rasprostirao duž malene doline stiješnjene između brežuljaka. Kako pridošlicama nije ostalo baš mjesta, morali su se snalaziti kako su znali i svoje su domove i tvrtke rasuli preko trećine okruga. Nije to neobična situacija u državi koja je preboljela naftnu groznicu i ako vas put ikad nanese ovamo, vidjeli biste mnogo gradova kakav je naš. Ti gradovi nemaju ni prave policije, samo pozornika ili dva. Policijski posao i grada i okruga je u ovlasti šerifova ureda.

Radimo prilično dobro, barem prema našem mišljenju. Ali, stvari se povremeno ipak malo izmaknu kontroli i mi tada pospremamo. Pospremali smo i prije tri mjeseca, i tada sam naletio na nju.

“Zove se Joyce Lakeland”, reče mi stari Bob Maples, šerif. “Stanuje pet-šest kilometara niz Derrick Road, baš iza stare farme Branch. Lijepo se smjestila u kolibicu iza hrastovog drvoreda.”

“Mislim da znam gdje je to”, rekao sam. “Neka profesionalka, Bobe?”

“Pa, rekao bih da jest, ali znam da to radi vrlo pristojno. Ne pretjeruje i ne druži se s čobanima i nadničarima. Da nema tih gradskih dušobrižnika koji me tupe, ne bih je uopće gnjavio.”

Pitao sam se dobije li i on katkada, ali zaključio sam da ne. Bob Maples možda i nije bio genij, ali pošten je bio.

“Kako da se postavim prema toj Joyce Lakeland?” upitao sam. “Da joj kažem da se malo pritaji ili da digne sidro?”

“Pa”, češao se po glavi i mrštio, “zapravo i ne znam, Lou. Samo, dakle, samo odi tamo, snimi situaciju i donesi vlastitu odluku. Znam da ćeš biti pristojan i odmjeren koliko god je to moguće. A znam da

znaš biti i čvrst kad treba. Eto, idi tamo i pogledaj kako se tebi čini. Što god odlučio učiniti, podržat ću te.”

Stigao sam tamo oko deset ujutro. Uvezao sam se u dvorište i okrenuo auto tako da mogu lako zbrisati. Okružne tablice se nisu vidjele, ali to nisam učinio namjerno. Tako je moralo biti.

Popeo sam se na trijem, pokucao na vrata, odmaknuo se korak i skinuo svoj stetson.

Bilo mi je pomalo nelagodno. Imao sam samo mutnu predodžbu o onome što sam joj namjeravao reći. Možda zato jer smo pomalo staromodni i ne ponašamo se kao oni s Istoka ili Srednjeg zapada. Ovdje se kaže “da, g’đo” i “ne, g’đo” svemu što ima suknju, odnosno svemu bijelom što nosi suknju. Ovdje se ispričaš svakome koga zatekneš u nezgodnoj situaciji pa čak i ako ga trebaš uhititi odmah nakon toga. Ovdje si ili muškarac, muškarac i gospodin-čovjek, ili si ništa. A ako si ništa, Bog nek’ ti bude na pomoći!

Vrata su se malo odškrinula, samo oko pola pedlja. Zatim su se otvorila do kraja i ona je stala pred mene, gledajući me.

“Da?” rekla je hladno.

Nosila je hlačice od pidžame i vuneni pulover, smeđa joj je kosa bila sva čupava kao janjeći rep, a nenašminkano lice još otegnuto od sna. Ali to ništa nije bilo važno. Ne bi smetalo ni da je ispuzala iz kaljuže odjevena u vreću od jute. Toliko je snažno bilo “ono nešto” što je imala.

Bez ustručavanja je široko zijevnula i ponovila “Da?”, ali ja još nisam mogao govoriti. Rekao bih da sam samo stajao razjapljenih usta kao seljačić. Imajte na umu da se to dogodilo prije tri mjeseca, a da mi se bolest nije javljala petnaest godina. Nije se javljala otkako sam imao četrnaest godina.

Nije bila mnogo viša od metar i pol i imala pedesetak kilograma, a vrat i gležnjevi su joj djelovali pomalo mršavo. Ali to je bilo baš dobro. Bilo je savršeno dobro. Dragi je Stvoritelj znao što radi i rasporedio je tkivo na mjesta na kojima je ono stvarno dobro stajalo.

“O, Bože!” prasnula je u smijeh. “Uđi. Nije mi običaj raditi to tako rano ujutro, ali...” odmaknula je zastor kako bih mogao ući i pozvala me pokretom ruke. Ušao sam, a ona je zatvorila vrata i zaključala.

“Ispričavam se, gospođo”, rekao sam, “ali...”

“Sve je u redu. Ali prvo moram popiti kavu. Prođi slobodno straga.”

Pošao sam kroz malen hodnik prema spavaćoj sobi, slušajući s nelagodom kako u kuhinji nalijeva vodu za kavu. Ponašao sam kao krelac. Neće biti lako biti čvrst nakon što sam počeo kako sam počeo, a nešto mi je govorilo da bih trebao biti. Nisam znao zbog čega, ne znam još ni sada. Ali znao sam to od samog početka. Preda mnom je bila ženica koja je dobivala ono što je željela i živo joj se fućkalo za cijenu.

A onda opet, kvragu, bio je to samo osjećaj. Ponašala se sasvim fino i smjestila se na ugodno i tiho mjestošće. Odlučio sam da je pustim neka radi što hoće, barem neko vrijeme. Zašto i ne? A tada mi je pogled pao na ogledalo toaletnog ormarića i bilo mi je odmah jasno zašto ne. Znao sam da ne mogu. Gornja ladica ormarića bila je poluotvorena, a zrcalo nagnuto. Profesionalke su jedno, a naoružane profesionalke su nešto drugo.

Izvukao sam automatski model kalibra .32 baš kad je upala u sobu s poslužavnikom s kavom. Sijevnula je očima i tresnula poslužavnik o stol. “Što”, prasnula je, “radiš s tim?”

Raskrilio sam kaput i pokazao joj značku. “Ured šerifa, gospođo. A što *vi* radite s time?”

Nije rekla ništa. Jednostavno je uzela svoju torbicu s ormarića i izvadila dozvolu. Iako je izdana u Fort Worthu, to mi je bilo dovoljno zakonito. Takve stvari se obično prihvaćaju i izvan grada u kojem su izdane.

“Jesi li sad zadovoljan, papane?” pitala je.

“Pretpostavljam da je to skroz u redu, gospođice”, rekao sam. “I prezivam se Ford, a ne papan.” Nasmiješio sam se, za razliku od nje. Moj predosjećaj u vezi s njom bio je savršeno točan. Ni tren prije bila je sva spremna i podatna, pa bio ja i bez prebijene pare. Sad je bila u sasvim drugom raspoloženju i bilo joj je potpuno svejedno jesam li ja žbir ili Isus Krist.

Zapitao sam se kako li je uopće doživjela te godine.

“Isuse!” rugala se. “Najsimpatičniji lik kojeg sam ikad vidjela zapravo je šugavo njuškalo. Pošto je? Ne radim muriju.”

Osjetio sam kako mi raste crvenilo u licu. “Gospođo”, rekoh joj, “ovo baš nije pristojno. Došao sam samo malo porazgovarati.”

“Glupo kopile!” vikala je. “A lijepo sam te pitala što želiš.”

“Kad već tako želite”, odgovorio sam joj, “želim da do sumraka napustite Central City. Uхватim li vas ovdje i nakon toga, privest ću vas zbog prostitucije.”

Tutnuo sam šešir na glavu i oštro krenuo prema izlaznim vratima. Postavila se pred mene i zapriječila mi put.

“Šugavo kopile jedno, baš si...”

“Nemojte me tako nazivati”, rekao sam. “Ne činite to, gospođo!”

“E, pa već jesam! I opet ću! Baš jesi, e baš jesi! I još si i kopile i kurvin sin i svodnik..”

Pokušao sam proći pokraj nje. Morao sam otići. Znao sam što bi se moglo dogoditi ne iziđem li i znao sam da to ne smijem dopustiti. Mogao bih je ubiti. To je moglo vratiti *bolest*. A čak i da to ne učinim i da ono drugo izostane, sa mnom bi bilo gotovo. Ona bi progovorila. Pričala bi sve dok ima daha u sebi. A ljudi bi se zamislili, zamislili bi i razmislili o onom od prije petnaest godina.

Pljusnula me je tako snažno da mi je zazvonilo u ušima, prvo s jedne strane, a onda i s druge. Zamahnula je i nastavila zamahivati. Šešir mi je odletio. Sagnuo sam se da ga podignem, a ona me je dohvatila koljenom pod bradu.

Zateturao sam unazad na petama i sjeo na pod. Čuo sam zloban smijeh, a zatim i smijeh koji je više zvučao kao isprika. Rekla je: “Ups, šerife, nisam vas htjela tako, ma vidite, tako ste me razljutili da sam...”

“Svakako”, nasmiješio sam se. Razbistrilo mi se i glas mi se vratio. “Svakako, gospođo, znam ja kako je to. I meni se to znalo događati. Hoćete li mi, molio bih, pružiti ruku da ustanem?”

“A, nećete mi ništa učiniti?”

“Ja? Vama? Nikako, gospođo!”

“Ne”, rekla je i pritom zvučala gotovo razočarano, “znam da nećete. Očito je da ste prevelika dobričina.” Tada mi je prišla i pružila mi ruke.

Povukao sam se i ustao. Primio sam je za zglavke jednom rukom i zamahnuo. Gotovo sam je onesvijestio, a onesviještenu je nisam želio. Želio sam da bude u stanju u kojem će biti svjesna što joj se događa.

“Ne, dušo”, usne su mi se povlačile otkrivajući zube. “Neću te povrijediti. Ni u ludilu te ne bih povrijedio. Samo ću te mlatiti kao vola

u kupusu.”

Tako sam rekao, tako sam i mislio, a prokleta malo je nedostajalo da tako i bude.

Potegnuo sam joj pulover preko glave i zavezao u čvor, bacio je na krevet i strgnuo donji dio pidžame pa joj njime zavezao stopala jedno za drugo.

Skinuo sam svoj remen i podignuo ga iznad glave.

Ne znam koliko je prošlo prije nego što sam prestao, prije nego što sam došao k sebi. Znam samo da me je ruka užasno boljela, da je njezina stražnjica bila pretvorena u jednu veliku masnicu i da sam bio lud od straha – baš onoliko preplašen koliko preplašen možeš biti a da nakon toga ipak nastaviš živjeti. Oslobodio sam joj stopala i ruke, pa maknuo pulover s glave. Natopio sam ručnik hladnom vodom i prao je njime. Usuo sam joj kave u usta. Sve sam vrijeme pričao, molio sam je da mi oprost, govorio joj koliko mi je žao.

Kleknuo sam na pod pokraj kreveta i molio i ispričavao se. Naposljetku je zatitrala kopcima i otvorila oči.

“Ne... nemoj”, šapnula je.

“Neću”, rekao sam, “Boga mi, gospođo, nikad neću...”

“Šuti.” Pomilovala je moje usne svojim. “Ne ispričavaj se.”

Ponovno me je poljubila. Počela je petljati po mojoj kravati i po košulji, počela me je svlačiti nakon što sam je gotovo živu odrao.

Vratio sam se sutradan i dan nakon toga. Stalno sam se vraćao. I bilo je to kao da je vjetar počeo rasplamsavati prigušenu žeravicu. Počeo sam daviti ljude s tim svojim dosađivanjem. Davljenje mi je bilo nadomjestak za ono nešto drugo. Počeo sam razmišljati kako da izravnam račune s Chesterom Conwayem, upravo onim Conwayem iz Conway Construction Company.

Neću reći da mi nije i prije padalo na pamet. Možda sam i ostao u Central Cityju sve te godine samo u nadi da sravnim račune, ali mislim da nikad ne bih ništa uradio da nije bilo nje. Ona je razgorjela stari plamen. Čak mi je pokazala i kako bi se moglo odužiti Conwayu.

Nije znala da to čini, ali pokazala mi je put. Bilo je to jednog dana, ili bolje rečeno jedne noći, negdje šest tjedana nakon što smo se sreli.

“Lou”, rekla je, “ne želim više ovako. Ajmo nekamo iz ovog usranog grada, samo ti i ja!”

“Dakle, ti si skroz luda!” rekoah jer mi je jezik bio brži od pameti. “Misliš da bih ja... ja...”

“Ajde, Lou! Samo nastavi da te čujem! Reci mi...” počela je otezati imitirajući nas starosjedioce “... da ste vi Fordovi jedna fina, pravo fina familija. Nama Fordovima, gospođo, ne bi nikad palo na pamet da živimo s nekakvom bijednom kurvetinom. Mi Fordovi jednostavno nismo rođeni za to, gospođo.”

Bilo je to dijelom i točno, velikim dijelom. No, to nije bilo i ono glavno. Znao sam da mi se pogoršava stanje; znao sam da, ako ne prestanem brzo, nikada ne bih ni mogao. Na kraju puta bi me čekale ili rešetke ili električna stolica.

“Reci, Lou. Reci ti, a onda ću ti ja reći nešto.”

“Ljubavi, ne prijeti mi”, rekao sam. “Ne volim prijatnje.”

“Ne prijetim ti. Kažem ti. Misliš da si predobar za mene i ja... ja...”

“Samo naprijed, reci. Sada ti imaš riječ.”

“Lou, dušo, ne bih željela da jest tako, ali ne odustajem od tebe. Nikad, nikad, nikad. Ako si sada predobar za mene, onda ću učiniti da to tako više ne bude.”

Poljubio sam je dugo i čvrsto. Ljubav moja nije znala, ali bila je mrtva i to na način na koji ću je najviše voljeti.

“A sada, dušo”, rekao sam, “sva si mi se uzrujala ni zbog čega. Ja sam razmišljao o novcima.”

“Imam ja nešto novca. I mogu doći do još. Puno.”

“Hajde?”

“Mogu, Lou! Znam da mogu! Lud je za mnom i glup je kao noć. Kladam se kad bi njegov stari mislio da ću se udati za njega, on...”

“Tko?” rekao sam. “O kome mi to pričamo, Joyce?”

“O Elmeru Conwayju. Znaš tko je on, valjda? Stari Chester...”

“Da”, rekoah. “Znam ja obitelj Conway prilično dobro. Kako ih misliš navući?”

Razgovarali smo o tome ležeći na krevetu jedno pokraj drugoga, a negdje daleko u noći kao da je neki glas šaptao *zaboravi to Lou, zaboravi jer još nije prekasno ako sad staneš*. I pokušao sam, Bog mi je svjedok. Ali baš nakon toga, baš nakon što sam čuo glas, njezina je ruka zgrabila jednu moju i njome si tiještila grudi, stenjala i drhtala. I tako, nisam zaboravio.

“Dakle”, rekao sam nakon nekog vremena, “reklo bi se da to možemo srediti. Ja na to gledam ovako: ako stvar ne uspije od prve, onda treba pokušavati, pokušavati i pokušavati.”

“Mmmm, ljubavi?”

“Drugim riječima”, rekao sam, “gdje ima volje, ima i načina.”

Promeškoljila se malo, a onda mi se počela smijuljiti. “O, Lou, ubit ćeš me s tim tvojim otrcanim frazama!”

... Ulica je bila mračna. Stajao sam nekoliko ulaza podalje od kafića, a skitnica je stajao i gledao me. Bio je mlađi momak, negdje moje dobi, i nosio je nešto što je nekoć mogla biti zgodna kolekcija odjeće.

“I, što kažeš, stari?” govorio je. “Pa što ti kažeš na to, ha? Toliko sam tulumario da, Boga mi, ako uskoro ne dođem do neke hrane...”

“Nešto da te z’grije, ha?” rekao sam.

“Aha, kako god mi možeš pomoći, ja ću...”

Jednom rukom sam izvadio cigaru iz usta, a drugom sam posegnuo u džep. Zatim sam ga zgrabio za zapešće i zario mu žar u dlan.

“Isuse, stari!” opsovao je i odskočio od mene. “Kojeg vruga hoćeš?”

Nasmijao sam se i pokazao mu značku. “Briši”, rekao sam. “Naravno, stari, nemaš brige”, rekao je i počeo uzmicati.

Nije djelovao ni posebno uplašen niti ljut. Ako išta, činilo se da je zainteresiran. “Ali bilo bi dobro da malo pripaziš, stari. Svakako bi ti to bilo dobro”.

Okrenuo se i odšetao prema tračnicama. Gledao sam ga i osjećao se nekako bolestan i slab, a onda sam sjeo u auto i odvezao se u radnički dom.

Poglavlje 3

RADNIČKI DOM CENTRAL CITYJA NALAZIO SE U POKRAJNJOJ ULICI nekoliko križanja udaljen od trga na kojem je bila zgrada suda. Nije to bila neka građevina, samo dvije etaže ozidane crvenom ciglom. Prizemlje je bilo dano u zakup salonu za bilijar, a na katu su bili sindikalni uredi i sala za sastanke. Popeo sam se uza stube i prošao duž mračnog hodnika u donji dio do vrata koja su vodila do nekoliko najboljih i najvećih ureda u zgradi. Na vratima je pisalo:

CENTRAL CITY, TEXAS

Odsjek za građevinu

Joseph Rothman, predsjednik

Rothman je otvorio vrata prije nego što sam primio kvaku.

“Pođimo straga”, rekao je rukujući se. “Ispričavam se što sam te pozvao da dođeš ovako kasno, ali budući da si javni službenik, mislio sam da bi tako bilo najbolje.”

“Svakako”, kimnuo sam žaleći što to sve nisam mogao izbjeći. U našim je krajevima zakon nagnut na jednu stranu, a ja sam već znao o čemu je ovaj htio razgovarati.

Čovjek je imao četrdesetak godina, nizak i nabijen, oštih crnih očiju i glave prevelike za tijelo. U ustima je imao cigaru koju je odložio kad je sjeo za radni stol i počeo motati cigaretu. Zapalio ju je i dimom ugasio šibicu izbjegavajući susret s mojim očima.

“Lou”, počeo je radnički tribun i odmah zapeo oklijevajući. “Trebam ti reći nešto – i to u najstrožem povjerenju, shvaćaš – ali volio bih kad bi prvo ti meni nešto rekao. Vjerojatno je riječ o temi na koju si osjetljiv, ali... no, kako si se osjećao u vezi s Mikeom Deanom, Lou?”

“Osjećao? Ne bih rekao da baš shvaćam pitanje, Joe”, rekao sam.

“Zar ti nije bio polubrat? Tvoj ga je otac usvojio?”

“Da. Tata je bio liječnik, znaš...”

“I to dobar liječnik, koliko znam. Oprosti, Lou, prekinuo sam te. Samo ti nastavi.”

Dakle, tako smo se trebali igrati. Malo sparirati. Ispipavat ćemo sugovornika iznošenjem samo onoga za što smo prokleta sigurni da je čuo već tisuću puta. Rothman mi je imao nešto važno reći i

izgledalo je kao da je to odlučio obaviti težim, opreznijim načinom. Eto, nisam imao ništa protiv. Zaigrao sam i ja.

“Bračni par Dean i tata bili su stari prijatelji. Kada ih je odnijela ona velika epidemija gripe, usvojio je Mikea. Moja majka već je bila pokojna. Umrula je još kad sam bio beba. Tata je rezonirao da bismo mogli jedan drugome praviti društvo, a da bi kućnoj pomoćnici bilo isto baviti se dvojicom kao i jednim.”

“Aha. I kako se to tebi svidjelo, Lou? Hoću reći da si bio jedinac i nasljednik, a onda odjednom tata dovede još jednog sina. Nije li ti to malo išlo na živce?”

Smijao sam se. “Ma hajde, Joe, pa bile su mi tada tek četiri godine, a Mike je imao šest. U toj dobi se ne brineš za novac, a uostalom, tata ga nikad i nije imao. Bio je previše meka srca da bi cijedio svoje pacijente.”

“Dakle, Mike ti je bio drag?” Zvučalo je kao da baš i nije uvjeren u to.

“Drag nije prava riječ”, rekao sam. “Bio je sjajan, najbolji dečko koji je ikad živio. Ni pravog brata ne bih mogao više voljeti.”

“Čak i nakon što je učinio ono?”

“A što bi to ono trebalo biti?” otezao sam namjerno.

Rothman me pogledao znakovito. “I meni je bio drag, Lou, ali ne može se pobjeći od činjenica. Cijeli grad zna da bi, da je bio samo malo stariji, završio na stolici, a ne u popravnom domu.”

“Nitko *ne zna* ništa. Nikakvih dokaza nije bilo.”

“Djevojčica ga je prepoznala.”

“Ni tri godine stara djevojčica! Prepoznala bi bilo koga, samo da su joj ga pokazali.”

“A Mike je priznao. I izvadili su još neke slučajeve.”

“Mike je bio prestravljan. Nije znao što govori.”

Rothman je odmahnuo glavom. “Pusti sad to, Lou. Mene to baš i ne zanima. Zanima me samo tvoj stav prema njemu... Nije li ti bilo prilično nelagodno kad se vratio u Central City? Ne bi li bilo bolje da je ostao negdje dalje?”

“Ne”, rekao sam. “Tata i ja smo znali da Mike to nije napravio. Hoću reći”, zastao sam, “poznavajući ga, bili smo sigurni da ne može biti kriv.” *Zato što sam kriv bio ja. Mike je preuzeo moju krivnju na sebe.* “Želio sam da se Mike vrati. Želio je i tata.” *Želio je da bude ovdje i*

pazi na mene. “Za Boga miloga, Joe, pa tata je mjesecima povlačio veze ne bi li Mike dobio posao građevinskog inspektora. Nije išlo lako s obzirom na ono što su ljudi mislili o Mikeu ma koliko je popularan i utjecajan tata bio.”

“To ti sve stoji”, kimnuo je Rothman. “Tako i ja gledam na to. Ali moram biti siguran. Nije li ti u neku ruku laknulo kad je Mike nastradao?”

“Tata je bio toliko potresen da je umro. Nije se uspio oporaviti. Što se mene tiče, mogu ti reći samo da bih volio da se to dogodilo meni umjesto njemu.”

Rothman se nasmiješio. “Dobro, Lou, sad pusti mene... Mike je nastradao prije šest godina. Hodao je po gredi osmog kata stambene zgrade Novi Teksas, radila ju je Conway Construction, i reklo bi se da je stao na nepričvršćenu zakovicu. Bacio se unazad, u zgradu, da padne na ploču. Ali, ploče nije bilo, bilo je samo nešto raštrkanih greda pa je Mike propao sve do podruma.”

Kimnuo sam. “Eto”, rekao sam. “I što sad, Joe?”

“Što sad?” Rothman je naglo razrogačio oči. “Ti mene pitaš što sad, a...”

“Budući da si ti predsjednik građevinskih sindikata, znaš da si odgovoran za monter, Joe. Oni su obvezni, a i ti, pobrinuti se da se zatvori pod na svakoj etaži kako zgrada raste.”

“Sad zvučiš kao neki pravnik!” Rothman je udario dlanom o stol. “Kod nas su ti monter slabi. Conway nije htio zatvoriti podove i mi ga nismo mogli natjerati.”

“Mogao si zaustaviti radove.”

“Pa sad...” slegnuo je ramenima. “Čini se da sam pogriješio, Lou. Shvaćam kad kažeš da ti...”

“Dobro si ti mene čuo”, rekao sam. “Nemojmo muljati jedan drugoga. Conway je izostavljao sve što je mogao ne bi li zaradio što više. Ti si mu dopustio zaraditi. Ne kažem da si ti kriv za što, ali ni da je on. Takve stvari se jednostavno dogode.”

“Dakle”, nije znao što bi rekao, “to je uistinu malo čudan stav, Lou. Čini mi se kao da to ne shvaćaš baš osobno. Ali kad tako misliš, onda možda bolje...”

“Možda bolje da ja”, rekao sam, “kažem što imam, pa se nećeš osjećati neobično. Kad je Mike pao, ondje gore bio je i jedan bravar

koji je radio na zakivanju. Radio je sam. Prekovremeno. Ali zakivanje se radi u dvoje – jedan drži pištolj, a drugi matricom pridržava završnu glavu. Ti ćeš mi sada reći da on nije imao što ondje raditi, a ja ću ti odgovoriti da nemaš pravo. Nigdje ne piše da je morao baš zakivati. Mogao je slagati alat, ili tako nešto.”

“A, ne znaš ti sve, Lou! Vidi, on je...”

“Ma znam. Čovjek je bio lutajući bravar s privremenom radnom dozvolom. Sletio je u grad bez prebijene kinte. Tri dana nakon što je Mike poginuo, on vozi novi Chevrolet plaćen živom gotovinom. To ne izgleda baš lijepo, istina. Ali to ne mora značiti ništa. Možda je lovu dignuo na nekoj kocki ili je..

“Ali ti ipak ne znaš sve, Lou! Conway...”

“Provjerimo ne znam li uistinu”, rekao sam. “Conwayeva tvrtka je i projektirala i gradila tu zgradu. I nisu ostavili dovoljno prostora za bojlere. Da bi ih nekako ugurao unutra, morao je napraviti preinake za koje je znao da ih Mike ne bi dopustio ni u ludilu. U suprotnom, izgubio bi stotine tisuća dolara.”

“Nastavi, Lou.”

“I progutao je taj gubitak. Poludio je zbog toga, ali je stisnuo zube i progutao što je morao.” ,

Rothman se kratko nasmijao. “Progutao je, ha? Pa i ja sam ga stisnuo oko tog posla, i ja...”

“Dobro.” Pogledao sam ga začuđeno. “Pa progutao je, zar nije? Bez obzira na ono što se dogodilo s Mikeom, ni tvoji povjerenici nisu mogli zatvoriti oči pred onako opasnom situacijom. Vi ste odgovorni. Vi možete biti tuženi. Vi možete odgovarati za kriminalnu spregu. Vi...”

“Lou”, nakašljao se. “Sto posto imaš pravo, Lou. Naravno da ne bi stavljali glavu na panj ma koliki novac bio u igri.”

“Pa naravno”, smješkao sam se priglupo. “Vi samo niste dobro razmislili o tom poslu, Joe. Dobro ste se slagali s Conwayem, a sad mu pada na pamet da raskine suradnju i vi ste se nekako malo uzrujali zbog toga. Meni to izgleda ovako: da se uistinu radilo o umorstvu, ne biste bili čekali šest godina da propjevate.”

“Točno, to jest svakako ne bih. Svakako ne bih.”

Počeo je zamatati još jednu cigaretu. “A, ako nemaš ništa protiv da mi to objasniš, kako si ti to sve doznao, Lou?”

“Pa, znaš kako to ide. Mike je bio obitelj, a ja se mnogo krećem unaokolo. Čim se o nečemu priča, razumljivo da to dopre i do mene.”

“Mmmmm, nisam shvatio da se govorkalo toliko mnogo. Istini za volju, nisam mislio da se govorkalo uopće. A ti se nikad nisi našao pozvanim da nešto učiniš?”

“A zašto bih?” rekao sam. “Bila su to samo govorkanja. Conway je krupni poslovnik – skoro pa najveći građevinar zapadnog Teksasa. Ne bih se dovodio u vezu s nekim umorstvom ni mrvicu više nego što biste vi bili voljni prešutjeti ga.”

Rothman me je opet oštro pogledao, a onda je spustio pogled na stol. “Lou”, rekao je smireno, “znaš li ti koliko dana u godini monter provede na gradilištu? Znaš li ti koja je njihova smrtnost? Jesi li ikada upoznao starog montera? Jesi li se ikada zapitao kako to da umrijeti možeš na svakakve načine, a biti mrtav možeš samo na jedan način?”

“Pa i nisam. Mislim da nisam”, odgovorio sam. “Ali čini mi se da ne znam na što ciljaš, Joe.”

“Pusti to. Zapravo, nije ni važno.”

“Pa rekao bih da tim dečkima i nije baš lako”, rekao sam. “Ali evo kako ja gledam na to, Joe. Nema zakona koji ih tjera da se bave baš tim ili onim poslom. Kome se ne sviđa, može se latiti bilo čega.”

“Aha”, potvrdno je kimnuo, “upravo tako, zar ne? Baš zanimljivo kako ne vidiš sve dok ti netko sa strane ne dođe i ne otvori ti oči... Pa ako im se ne sviđa, neka rade nešto drugo. To je dobro. To je vrlo dobro.”

“Ah, sad”, rekao sam. “Nije to neka posebna mudrost.”

“Ne bih se složio. To je pravo prosvjetljenje. Stvarno me iznenađuješ, Lou. Viđam te već godinama po gradu i ni jednom mi nije palo na pamet da si zapravo mudrac... Imaš li kakvo rješenje za veće probleme, kao što je crnačko pitanje, na primjer?”

“Pa, to je barem lako”, rekao sam. “Ja bih ih sve poslao u Afriku.”

“Aha. Dobro, dobro”, rekao je i ustao pružajući mi ruku. “Ispričavam se što sam te dovlačio ovamo bez potrebe, Lou, ali uistinu sam uživao razgovarajući s tobom. Nadam se da bismo se mogli još koji put naći.”

“To bi bilo zgodno”, rekao sam.

“U međuvremenu, razumije se, mi se nismo vidjeli. Jasno?”

“Naravno”, rekao sam.

Razgovarali smo minutu ili dvije i izašli zajedno na ulazna vrata. Zastao je i pogledao ih pozorno, a onda me pogledao. “Pazi ovo”, rekao je. “Pa nisam li ja zatvorio to čudo?”

“Mislio sam da jesi”, odgovorio sam mu.

“Glavno da nema nikakve štete, valjda”, rekao je. “Mogu li ti dati jedan savjet, nešto što bi ti dobro došlo?”

“Naravno da možeš, Joe, samo ti daj!”

“Pričaj ti te priče nekom drugom, stari.”

Kimnuo je nasmiješivši se pritom. Neko vrijeme stajali smo tako i mogli smo i muhu u letu jasno čuti. Nije imao namjeru išta reći. Niti slovca. I tako, na kraju sam uzvratio smiješkom.

“Nemam ja pojma ni o čemu, Lou – ne znam ti ja ništa, shvaćaš li me? Baš ništa. Ali pazi se. Maska ti je odlična, ali s njom lako pretjeraš.”

“U neku ruku, dobio si ono što si tražio, Joe.”

“A sada znaš i zašto. A ja nisam nešto posebno pametan. Da sam pametan, ne bih karijeru gradio kroz sindikat.”

“Jest, tako je”, rekao sam. “Kužim što hoćeš reći.”

Ponovno smo se rukovali, a on mi je namignuo i kimnuo glavom. I otišao sam niz mračan hodnik, pa niz stube.

Poglavlje 4

NAKON ŠTO JE TATA PREMINUO, RAZMIŠLJAO SAM BIH LI PRODAO NAŠU KUĆU. Zapravo, i imao sam nekoliko dobrih ponuda jer je bila baš na rubu poslovne zone središta grada, ali nekako se nisam mogao odlučiti da se razdvojimo. Iako su porezi prilično visoki i imam deset puta više prostora nego što mi je potrebno, nisam se mogao natjerati da je prodam. Nešto mi je reklo da ostanemo zajedno, da čekam.

Vozio sam se kolnim prilazom prema našoj garaži. Stao sam i ugasio svjetla. Garaža je nekoć bila staja, a staja je i ostala, ako ćemo pravo. Sjedio sam u prilazu i udisao težak vonj stare zobi, slame i sijena, sanjarenjem putovao unazad kroz godine. Mike i ja smo držali svoje ponije u dva prednja boksa, a u stražnjem dijelu smo napravili svoju odmetničku pećinu. O grede smo objesili užad za njihanje i prečke, a od konjskog valova smo napravili bazen. A ondje gore, u potkrovlju gdje se sada naganjaju i švrljaju štakori, Mike me je našao s malom curi...

Odjednom neki štakor prodorno cikne.

Izašao sam iz auta i pojurio kroz velika klizna vrata staje u vrt. Pitao sam se je li to bio razlog što sam zastao ondje: da se kaznim.

U kuću sam ušao kroz stražnja vrata i prošao sam sve do ulaznih vrata paleći svako svjetlo. Svako svjetlo u prizemlju, htjedoh reći. Zatim sam se vratio u kuhinju, skuhao kavu i odnio lončić gore u tatin stari ured. Sjeo sam u taj veliki stari kožni naslonjač, pijuckao kavu i pušio, a napetost je postepeno počela popuštati.

Uvijek sam se osjećao bolje kad bih došao tamo, još kad sam bi malen kao konjski nokat. Osjećaj je uvijek bio kao kad iz mraka izađeš na svjetlo ili kad se oluje smiruju. Kao da si izgubljen i pronađen.

Ustao sam i hodao duž polica s knjigama i beskonačnim registratorima psihijatrijske literature, pokraj nabacanih svezaka morbidne psihologije... Krafft-Ebing, Jung, Freud, Bleuler, Adolf Meyer, Kretschmer, Kraepelin... svi su odgovori bili tu, na dohvat ruke. I nitko nije bio ni užasnut, niti prestravljen. Izašao sam iz

svojeg skrovišta, onoga u koje sam se stalno morao povlačiti, i počeo sam disati.

Izvukao sam uvezani svezak nekog časopisa na njemačkom i čitao neko vrijeme. Vratio sam ga nazad i uzeo neki na francuskom. Preletio sam preko jednog španjolskog i jednog talijanskog. To koliko sam ja te jezike mogao govoriti stalo bi u naprstak, ali razumio sam ih sve. Jednostavno sam ih svladao uz tatinu pomoć, kao što sam svladao nešto više matematike i fizikalne kemije, pa na kraju još i pet-šest drugih predmeta.

Tata je želio da postanem liječnik, ali se bojavao poslati me nekamo i tako je odlučio napraviti što se moglo napraviti doma. Znalo ga je izluđivati, budući da je znao što sve nosim u glavi, kad bi me čuo ili vidio kako se ponašam kao bilo koji dugi gradski neotesanac. No s vremenom je shvatio koliko sam uistinu obuzet *bolešću* pa me je čak i poticao na takvo ponašanje. Takav ću biti; morat ću živjeti i slagati se s takvima. Nije me moglo dopasti ništa više od malog, sigurnog posla i moje ponašanje trebalo je biti u skladu s tim. Da je stari mogao zavrnuti bilo što drugo što bi osiguralo pristojnu egzistenciju, možda ne bih dogurao čak ni do zamjenika šerifa.

Prtljao sam po tatinu stolu i riješio nekoliko zadataka iz više matematike tek toliko da ih riješim. Okrenuo sam se na drugu stranu i ugledao se u zrcalu na vratima laboratorija.

Šešir mi je još bio na glavi, malo zabačen unazad. Košulja mi je malo vukla na ružičastu, leptir-mašna bila je crna, a hlače odijela od serža tako navučene prema gore kako bi doticale vrh Justin čizama. Koščat i žilav, s usnama koje samo čekaju da proizvedu kakvu originalnu južnjačku izreku. Tipičan zapadnjački službenik zakona, eto, to sam bio. Možda sam djelovao prijateljskije od prosjeka. Možda nešto bolje skrojen. No sve u svemu – tipičan.

To sam bio ja i nisam se mogao promijeniti. Čak i da sam se smio promijeniti, sumnjam da bih bio želio. Toliko sam se dugo bio pretvarao da više nisam niti morao.

“Lou...”

Skočio sam i hitro se okrenuo.

“Amy!” izletjelo mi je u dahu. “Ma kojeg... Ne bi trebala biti ovdje! Pa gdje...”

“Gore, čekala sam te. Molim te, ne uzrujavaj se, Lou! Iskliznula sam nakon što su starci otišli spavati, a znaš ti njih.”

“Ali netko je mogao...”

“Nitko nije. Prošla sam iza kuća. Nije li ti drago?”

Nije mi bilo, iako pretpostavljam da mi je trebalo biti. Nije bila takav komad žene kakva je bila Joyce, ali je svakako bila velik korak ispred svega ostalog što se moglo naći u Central Cityju. Osim kad bi izbacila bradicu i suzila oči u nastojanju da te izbací iz takta, bila je – bez daljnijega – zgodan curetak.

Pošao sam za njom u svoju spavaću sobu. Šutnula je cipele, tresnula kaput na stolicu sa svojom ostalom odjećom i složila se na krevet poleđečke.

“Vau!” rekla je tren kasnije, a bradica je krenula u položaj za napad. “Kako smo poletni!”

“Ah”, rekao sam odmahujući glavom. “Baš mi je žao Amy, ali nešto mi se mota po glavi.”

“On... Nešto mu se mota!” glas joj je počeo podrhtavati. “Svučem mu se do gola, lišim se i svoje čednosti i svoje odjeće zbog njega, a on, on stoji tamo i nešto *mu se mota!*”

“No, no, dušo! Samo ti se nisam nadao i...”

“Nisi! A i zašto bi? Kad samo smišljaš izgovore da me ne sretneš, kad me samo izbjegavaš! Da imam još mrvicu ponosa, ja bi...”

Okrenula se i zabila glavu u jastuk i počela grcati, pružajući mi ajnc-a pogled na nešto što je vjerojatno bila druga najbolja pozadina cijelog zapadnog Teksasa. Bio sam prilično siguran da je glumatala. Promatrajući Joyce, pokopčao sam dosta toga o ženama. Ali nisam se usudio dati joj po guzi kako ju je išlo. Umjesto toga, skinuo sam se i uvukao u krevet okrećući je prema sebi.

“A sad bi mogla začepiti, dušo”, rekao sam. “Znaš da sam u zadnje vrijeme sav zauzet k’o krpelj među izletnicima.”

“E, pa ne znam! Nemam ja pojma ni o čemu! Znam samo da ti ne želiš biti sa mnom i točka!”

“Pa to je ludo da luđe biti ne može, dušo. A zašto ne bi želio?”

“E... eto tek tako. O, Lou, dušo. Bila sam ti tako jadna...”

“Amy”, rekao sam, “dakle, moram ti reći da je to stvarno šašavo ponašanje.”

Ona je nastavila cviljeti kako je bila jadna, a ja sam je i dalje grlio i slušao – kad ste s Amy, morate jako puno slušati – pitajući se kako je to sve počelo.

Istini za volju, to nije nigdje niti počelo. Samo smo doplutali jedno do drugoga kao travke u lokvi. Naše obitelji su rasle zajedno i mi smo rasli zajedno, baš tu u ovoj u istoj četvrti. Išli smo u školu i vraćali se skupa, a kad smo išli na zabave, išli smo upareni. Nismo ništa trebali učiniti. Sve je bilo sređeno.

Pretpostavljam da je pola grada, uključujući i njezine roditelje, znalo da smo se mi tu i tamo malo kresnuli. Ali nitko o tome nije ništa niti rekao niti je išta mislio. Na kraju krajeva, mi smo se trebali vjenčati... unatoč tome što smo, da se tako izrazim, nešto malo odugovlačili.

“Lou!” trknula me je. “Ne slušaš me!”

“Ma slušam ja, slušam, dušo.”

“Pa onda mi odgovori.”

“Ne sada”, rekao sam. “Nešto drugo me sad muči.”

“Ali... joj, *dušo*...”

Mislio sam da brblja i zanovijeta bezveze kao i obično i da će zaboraviti što god bilo to što me je pitala. No, nije mi se posrećilo. Čim je bilo gotovo i čim sam joj dodao njezine cigarete, uzimajući jednu i za sebe, pogledala me je onim svojim pogledom i upitala:

“I, Lou?”

“Pojma nemam što bih ti rekao”, i nisam slagao ni malo.

“Ti se želiš oženiti mnome, zar ne?”

“Ož... ma pa da”, rekao sam.

“Mislim da smo dovoljno čekali, Lou. Mogu nastaviti raditi u školi. Snaći ćemo se mnogo bolje od većine parova.”

“Ali... i ništa drugo nećemo imati, Amy. Nećemo se nikada pomaknuti s mjesta!”

“Kako to misliš?”

“Pa ne želim cijeli život provesti kao zamjenik. Želim... Ne znam, želim postati *netko*.”

“Kao na primjer?”

“Ne znam sad. Nema smisla razgovarati o tome.”

“Možda bi bio liječnik? Mislim da bi to bilo strašno prekrasno. Jesi li mislio tako nešto, Lou?”

“Znam da to zvuči blesavo, Amy. Ali...”

Smijala se. Vrtjela je glavom po jastuku kroz smijeh. “Ijaoj, Lou! Nikad tako nešto nisam čula! Dvadeset i devet ti je, a još niti ne govoriš kako spada, a ti... ha, ha, ha...”

Smijala se dok nije ostala bez daha, a moja cigareta je dogorijevala u prstima i ne bih to niti znao da nisam osjetio miris spaljenog mesa.

“Joj, dragi, tako mi je žao. Nisam te htjela povrijediti, ali – ma jesi li ti to mene zafrkavao malo? Jesi li se ti šalio sa svojom malenom Amy?”

“Znaš ti mene dobro”, rekao sam. “Smješko Lou.”

Ton mojeg glasa ju je stišao. Okrenula se je od mene, ležala na leđima i vršcima prstiju dragala poplun. Ustao sam, dohvatio cigaru i sjeo nazad na krevet.

“Ti se zapravo i ne želiš oženiti mnome, Lou?”

“Ne, ne mislim da nam je sad vrijeme za vjenčanje.”

“Ti se uopće ne želiš oženiti mnome.”

“To nisam rekao.”

Šutjela je nekoliko minuta, ali joj se sve moglo pročitati na licu. Vidio sam kako joj se oči sužavaju, a malen zločesti smiješak joj je zavinuo usnice i znao sam točno što je mislila. Znao sam što će izgovoriti, gotovo od riječi do riječi.

“E, pa bojim se da ćeš me morati oženiti, Lou. Morat ćeš, shvaćaš li?”

“Ne”, odgovorio sam. “Neću morati. Nisi trudna, Amy. Nikad nisi otišla s ikim drugim, a sa mnom nisi trudna.”

“Hoćeš reći da lažem?”

“Reklo bi se da je tako”, rekao sam. “Ne bih te mogao oploditi pa taman i da sam htio. Sterilan sam.”

“Molim?”

“Sterilan i impotentan nije jedno te isto. Napravljena mi je vazektomija.”

“I zašto smo mi onda uvijek toliko pazili da ne... mislim, zašto smo navlačili...?”

Slegnuo sam ramenima. “Prištedjelo mi je mnogo objašnjavanja. Bilo kako bilo, ti trudna nisi, da se vratimo na temu.”

“Ne shvaćam ni malo”, namrštila se. Nije joj uopće smetalo to što sam je upravo uhvatio u laži. “Je li to napravio tvoj otac? Zašto, Lou?”

“Eto, bio sam malo premoren i nervozan i on je mislio...”

“Ma nisi mogao biti! Ti nikad nisi bio takav!”

“Eto”, rekao sam. “On je tako mislio”.

“On je *mislio!* Učinio je nešto tako stravično, od tebe je napravio... ti i ja sad nećemo nikada moći imati djece i to samo zato što je on nešto mislio! Dakle, pa to je strašno! Muka mi je!... Kad je to bilo, Lou?”

“Zar je važno?” upitao sam. “Ne sjećam se, pravo da ti velim. Davno.”

Zaželio sam da nisam provalio njezinu laž o trudnoći. Sad nisam mogao opovrgnuti svoju priču. Znat će da lažem i sumnjat će više nego ikada.

Nasmiješio sam se i prelazio prstima duž nježno svinute ravnine njezina trbuha. Stisnuo sam jednu dojku, a zatim krenuo rukom prema gore dok nije obujmila njezin vrat.

“Što je sad?” rekao sam. “Zašto si namrštila to tvoje slađahno lišće?”

Šutjela je. Nije uzvratila osmijeh. Samo je ležala i prezbrajala me, stavku po stavku. Izgledala je sve zbunjenija na jedan novi način. Odgovor kao da je pokušavao doprijeti i nikako mu nije uspijevalo, odnosno nije mu uspijevalo baš potpuno. Ja sam mu prepriječio put. Nije našao načina da zaobiđe nježnog dobričinu po imenu Lou Ford.

“Rekla bih”, počela je polako, “da mi je bolje krenuti.”

“Možda bi ti stvarno bilo bolje”, složio sam se. “Jer uskoro će svanuti.”

“Hoćemo li se vidjeti sutra? Odnosno, danas.”

“Pa, subotom sam prilično zauzet”, rekao sam. “Čini mi se da bismo mogli skupa u crkvu u nedjelju ili bismo možda mogli na večeru, ali...”

“Ali u nedjelju navečer si zauzet.”

“Stvarno jesam, dušo. Nekom liku sam obećao napraviti uslugu i nemam pojma kako bih se mogao osloboditi toga.”

“Shvaćam. Tebi nikad ne padne na tu tvoju pamet misliti na mene kad radiš sve te svoje planove, zar ne? A, ne! Ja sam zrak!”

“Neću biti baš jako dugo zauzet u nedjelju”, rekao sam. “Možda do jedanaest ili tako nekako. Što misliš, kako bi bilo da dođeš ovamo i

pričekaš me kao što si noćas napravila? Bit ću lud od želje da te uzmem.”

Zatreptala je okicama, ali nije navalila s prodikom kakvu mi je zacijelo željela održati. Mahnula mi je rukom da joj se maknem, a onda je ustala i počela se odijevati.

“Tako mi je užasno žao, ljubavi”, rekao sam.

“Zbilja?” navukla je haljinu preko glave, poravnala je na bokovima i zakopčala gumbe oko vrata. Stala je na jednu, pa na drugu nogu i navukla cipelice s malo povišenom petom.

Ustao sam i pomogao joj navući kaput i poravnao ga oko ramena.

Okrenula se dok su moje ruke bile oko njezinih ramena i uprla pogled u mene. “U redu, Lou”, oštro je počela. “Večeras nema više priče. Ali u nedjelju, u nedjelju ćemo se napričati. Lijepo ćeš mi objasniti zašto si se ovih nekoliko mjeseci ponašao tako čudno i neću nikakva laganja ni izbjegavanja. Jasno?”

“Gospodično Stanton”, rekao sam. “Na službu.”

“U redu”, kimnula je potvrdno. “To smo riješili. A sad bi ti bilo bolje da se ili obučeš ili vratiš u taj krevet prije nego što se prehladiš.”

Poglavlje 5

TE SUBOTE BIO SAM VRLO ZAUZET. GRAD JE BIO PUN LIKOVA KOJI SE napiju čim dobiju plaću, a gdje ima pijanaca, ima i tučnjava. Svi zamjenici, dva pozornika i sam šerif Bob Maples, svi smo imali pune ruke posla da stvari držimo pod kontrolom.

Ja se dobro snalazim s pijanima. Tata me je poučio da su osjetljivi kao sam vrug i još dva puta toliko prgavi, pa dok ih ne tentaš i ne zbunjuješ, bit će ti mirni kao janjad i nema boljeg svijeta od pijanaca. Nikada ne viči na pijanca, rekao je tata, jer on je već vikao na sebe dovoljno da više ni riječ ne može čuti a da ne pukne. Također, nikad nemoj zamahnuti prema njemu ili uperiti pištolj u njega jer će misliti da mu je život ugrožen i tako će se postaviti.

I zbog toga sam se samo motao naokolo, prijateljski i obzirno, vodeći ih doma ili bilo kamo, samo ne u zatvor. Nitko od njih nije nastradao, a nisam ni ja. Ali, trebalo je vremena. Od podneva, kada sam počeo raditi, pa sve do oko devet navečer nisam imao vremena ni kavu popiti. Na kraju svega, oko ponoći, kad je moja smjena već odavno bila gotova, došao mi je jedan od onih posebnih naloga koje je šerif Bob Maples uvijek davao meni.

Neki Meksikanac, naftaš, zapravo bravar s naftovoda, tako se nadimio trave da je nasmrt izboo nekog drugog Meksikanca. Dečki su ga prilično gadno premlatili dok su ga privodili, pa još kad zbrojimo sve to sijeno što je popušio i tako to, čovjek je doslovce podivljao. Smjestili su ga u jednu od onih "tihih" ćelija, ali ako je bilo suditi po tome kako se ponašao u njoj, činilo se da će ili razvaliti ćeliju ili umrijeti u tom nastojanju.

"Ne polazi nam taj ludi Meksikano za rukom kako spada", mrmljao je šerif Bob. "Ne smijemo tako kad se radi o umorstvu. Možda griješim, ali čini mi se da smo nekom gnjusu od odvjetnika već dali dovoljno štofa da nam uleti vrišteći 'policijska brutalnost!'"

"Vidjet ću što mogu učiniti", rekao sam.

Otišao sam do ćelije i ostao ondje tri sata i sve to vrijeme imao sam pune ruke posla. Nisam pravo ni vrata zatvorio kad je Meksikano navalio na mene. Uhvatio sam ga za ruke i držao na udaljenosti i

dao mu da se otima i divlja. Potom sam ga pustio ali on je navalio iznova. Zadržao sam ga podalje od sebe, pustio ga, on je ponovno navalio. I tako stalno.

Ni jednom ga nisam ni pljusnuo niti maznuo nogom. I kada se je otimao, nisam dopustio da se otima tako jako da ozlijedi samog sebe. Umarao sam ga malo pomalo, dok se nije stišao dovoljno da čuje mene. Počeo sam mu pričati. Gotovo svatko u ovim krajevima govori nešto meksičkog, a ja se tu snalazim bolje nego većina. Pričao sam i pričao, osjećajući kako se opušta, a sve sam se vrijeme čudio samome sebi.

Eto, taj Meksikano je bio otprilike bespomoćan da bespomoćniji nije mogao biti. Bio je urokan i lud. S obzirom na batine koje je već bio popio, nitko ne bi primijetio da je dobio još malo. Ono što sam bio napravio onom uličaru bilo je mnogo opasnije. Taj je mogao napraviti neko sranje. Ovaj Meksikanac, sam sa mnom u ćeliji, nije mogao ništa. A opet, njega nisam ni prstom taknuo. Nikad ne bih ozlijedio zatvorenika, nekoga koga sam mogao nekažnjeno ozlijediti. Nisam imao ni najmanje želje. Možda sam se previše ponosio svojom reputacijom nenasilnoga. A opet, možda sam podsvjesno smatrao da smo zatvorenici i ja na istoj strani. No, kako god bilo, nikad ih nisam ozlijedio. Nisam to nikada ni želio, a uskoro bi došlo vrijeme kada više ne bih ikoga poželio ozlijediti. Oslobodio bi se nje, a onda bi sve bilo gotovo, zauvijek gotovo.

Tri sata poslije, kao što rekoh, Meksikanac je bio voljan upristojiti se. Vratio sam mu njegovu odjeću, našao mu deku kojom se mogao pokriti na svojoj slamarici i dao sam mu da si zapali jednu dok sam ga ušuškavao. Šerif Maples je virio dok sam izlazio i vrtio je glavom u nevjerici.

“Pojma nemam kako ti to polazi za rukom, Lou”, zaklinjao se. “Nek sam proklet ako shvaćam odakle ti toliko strpljenja.”

“Dovoljno je stalno se smješhati”, rekao sam. “To je sve.”

“Da? Ma nemoj mi kazat’”, rastegnulo je kao kauboj.

“Upravo tako”, rekao sam. “Tko se smije, pobjeda ga grije.”

Pogledao me začuđeno, a ja sam se nasmijao i pljesnuo ga po leđima. “Malo sam se našalio, Bobe”, rekao sam.

A zašto i ne. Navike se ne možeš riješiti tek tako. A i što je loše u malo šale?

Šerif mi je zaželio ugodnu nedjelju, a ja sam se odvezao doma. Spremio sam si velik pladanj jaja sa šunkom i pomfrit pa to sve odnio u tatin ured. Jeo sam za njegovim stolom, pomiren sa sobom više nego što sam bio već odavno.

Bio sam siguran u jedno – orilo ili gorilo, ja Amy Stanton ženio ne bih. Odugovlačio sam baš zbog nje. Nisam osjećao da imam pravo oženiti se njome. A sada više jednostavno nisam imao namjeru to obaviti. Kad bih se već morao ženiti, ne bi se ženio malom prgavicom s jezikom poput bodljikave žice i još tanjom pameti.

Odnio sam suđe u kuhinju, oprao ga i zatim se dugo kupao u vrućoj kupki. Nakon toga sam otišao u krevet i spavao kao klada sve do deset sati. Kada sam doručkovao, čuo sam kako pršti šljunak na prilazu. Pogledao sam van i spazio Cadillac koji je vozio Chester Conway.

Ušao je ravno u kuću, bez kucanja – ljudi su stekli tu naviku u doba dok je tata još bio ordinirao – i odmah u kuhinju.

“Samo ti sjedi, dečko, samo ti sjedi”, rekao je iako nisam pokazao ni najmanju namjeru da ustanem. “Nastavi svoj doručak, ne daj se smetati.”

“Hvala”, rekao sam.

Sjeo je i istezao vrat ne bi li dobio pregled nad hranom na mojem tanjuru. “Je li kava svježija? Mogao bih i ja malo. Hajde skokni i nalij mi šalicu, molim te.”

“Da, gospodine”, rastezao sam. “Odmah, gospodine Conway!”

Nije se dao smetati, a kako i bi kad je to bio način obraćanja koji je smatrao svojim pravom. Srknuo je glasan gutljaj kave, a onda još jedan. Nakon trećeg gutljaja šalica je bila prazna. Odbio je još jednu šalicu iako je nisam ni ponudio, a onda je zapalio cigaru. Šibicu je bacio na pod, otpuhivao je dimove i otresao pepeo u šalicu.

Općenito gledajući, stanovnici zapadnog Teksasa su jedna prilično bahata rulja, ali neće nasrtati na nekog tko drži do sebe; skloni su poštovati prava onog drugog. Chester Conway je bio iznimnka. Conway je bio krupna zvjerka i prije naftne groznice. Oduvijek je mogao postavljati uvjete. Toliike godine mu se nitko nije suprotstavljao da on ne bi to prepoznao ni kad bi mu se dogodilo. Mislim da sam ga slobodno mogao opsovati usred crkve, a da on ne bi ni trepnuo. Samo bi mislio da ga njegove vlastite uši varaju.

Nikad me ne bi bilo teško uvjeriti da je upravo on sredio Mikeovu pogibiju. Činjenica da je baš on taj sve bi stavila na svoje mjesto.

“Dakle”, rekao je, tresući pepeo preko cijelog stola. “Sve si sredio za večeras, jesi li? Nema šanse da nešto pođe po zlu? Sve ćeš srediti tako da sređeno i ostane?”

“Ne radim ja ništa”, rekao sam. “Napravio sam sve što sam imao namjeru napraviti.”

“Ne mislim da bismo to trebali ostaviti tako kako jest, Lou. Sjećaš se da sam ti rekao da se meni to ništa ne sviđa? E, još uvijek mi se ne sviđa. Tko zna što se može dogoditi ako je taj vražji nedotupavac od Elmera opet sretne. Dečko, idi ti i odnesi taj novac osobno. Sve sam ja tebi to spremio, deset tisuća u malim novčanicama, i...”

“Ne”, rekao sam.

“... i ti je isplati. Zatim je malo rasturi i na kraju je poguraj preko državne crte.”

“Gospon Conway”, rekao sam.

“Tako se to radi”, smijuljio se, a blijedi obrazi su mu se tresli. “Platiš joj, rasturiš je i onda je potjeraš... Nešto si htio reći?”

Ponovio sam mu sve, stvarno polagano, riječ po riječ. Gospođica Lakeland je ustrajala na svojoj želji da se sretne s Elmerom još jedanput prije nego što ode. Ustrajala je i na tome da baš on donese lov, a i da pritom ne bude svjedoka. To su bili njezini uvjeti i ako Conway želi da ona nestane u tišini, mora ih prihvatiti. Mogli bismo je strpati u zatvor, ali onda bi propjevala i ta pjesma ne bi bila baš ugodna.

Conway razdraženo kimne. “Shvaćam ja sve to. Ne mogu prihvatiti iznošenje mnogo prljavog veša. Ono što ne mogu vidjeti je...”

“Reći ću vam ja što ne možete vidjeti, gospodin’ Conway”, rekao sam. “Ono što ne vidite jest da pred sobom imate jednu vrašku curu.”

“Ha?” Usta su mu se razjapila. “Ma što?”

“Žalim”, rekao sam. “Smirite se i malo razmislite: pa kako bi to izgledalo kad bi se doznalo da je jedan službenik zakona predao novac od ucjene – hoću reći, kad bi ga ona uopće htjela primiti iz mojih ruku? Što vi mislite kako se ja osjećam uvučen u takve prljave poslove? Vidite, Elmer se upetljao i obratio mi se i...”

“To je jedino pametno što je u životu napravio.”

“... a ja sam se obratio vama. A vi ste me zamolili da razmislim što bi se moglo učiniti da bi se ona potihom maknula iz grada. I obavio sam to. I to je sve što možete očekivati od mene. Ne vidim kako možete tražiti od mene išta više.”

“Ehm, dakle” – pročistio je grlo – “možda i ne mogu, mali. Izgleda da imaš pravo. Ali pobrinut ćeš se da ona ode nakon što dobije novac?”

“Pobrinut ću se za to”, rekao sam. “Ne ode li u roku od jednog sata, ja ću je sam pogurati.”

Ustao je i živčano se muvao unaokolo. Ispratio sam ga do vrata samo da ga se riješim. Nisam ga mogao trpjeti još dugo. Ne bih ga lako podnio čak i da nisam znao što je napravio Mikeu.

Držao sam ruke u džepovima praveći se da ga ne vidim kada se htio rukovati sa mnom. Otvorio je vrata i zastao oklijevajući na trenutak.

“Bilo bi ti dobro da se ne mičeš nikamo”, rekao je. “Šaljem Elmera ovamo čim ga uspijem locirati. Hoću da dobro popričaš s njim. Pobrini se da mu sve bude jasno. Daj mu razjasni kako stvari stoje, jasno?”

“Da, gospodine”, rekao sam. “Lijepo je od vas što ćete mi dopustiti da razgovaram s njim.”

“U redu je to. Nije neki problem”, rekao je, a vrata su se zalupila za njim.

Nekoliko sati poslije pojavio se Elmer. Bio je krupan i mlohav kao i njegov stari. Pokušavao je biti podjednako arogantan, ali jednostavno nije imao muda za to. Neki naši gradski dečki razvalili su ga nekoliko puta i to su mu bile silno važne lekcije. Lice osuto mrljama sjajilo mu se od znoja, a dah mu je bilo čisto alkoholno isparavanje.

“Počinješ rano izjutra, ha?” rekao sam.

“Pa što?”

“Baš ništa”, rekao sam. “Pokušao sam ti napraviti uslugu. Ako zabrljaš, nosi se s tim kako znaš.”

Zaroktao je i prekrižio noge. “Ne znam, Lou”, namrštitio se. “Ne znam ja ništa. Što ako se stari nikad ne ohladi? Sto ćemo Joyce i ja kad se deset tisuća istopi?”

“Čuj, Elmer”, rekao sam. “Čini se da se nismo baš dobro razumjeli. Koliko sam ja shvatio, ti si bio siguran da će se tvoj otac s vremenom smiriti. Ako nije tako, možda bi bilo bolje da ja kažem gospođici Lakeland i...”

“Ne, Lou, nemoj to!... Kvragu, ma preboljet će. Uvijek preboli stvari koje napravim. Ali...”

“Kako bi bilo da napravite ovo?” pitao sam. “Nemoj pustiti da se deset tisuća istopi. Kupi si nekakvu firmu. Ti i Joyce biste je mogli voditi zajedno. Kad krene dobro, javi se ocu. Kad vidi da si napravio prokleta dobar potez, pomirit ćete se bez problema.”

Elmer se malo razvedrio – jedva vidljivo. Rad nije bila Elmerova vizija rješenja ijednog problema.

“No, bolje da te ja ne nagovaram ni na što”, rekao sam. “Meni se čini da je gospođica Lakeland žalosno neopravdano dospjela na loš glas. Mene je uvjerila, a mene nije lako uvjeriti. Stavio sam i glavu i muda na panj da bi tebi i njoj omogućio da počnete ispočetka, ali ako ne želiš poći...”

“Zašto si to učinio, Lou? Zašto nam sve to sređuješ?”

“Možda je novac u pitanju”, rekao sam smiješeći se. “Ne zarađujem baš mnogo. Možda sam mislio da ćeš mi se nekako *novčanije* odužiti.”

Lice mu se zacrvenjelo za nijansu. “Pa... možda bih mogao izdvojiti nešto malo od tih deset tisuća, mislim.”

“E, ne bih vam ja uzimao od toga.” *I u to možeš biti jebeno siguran.* “Mislio sam da bi čovjek kao ti mogao imati nešto malo vlastitog novca. Što radiš kad ti treba za tvoje cigarete, benzin i piće? Tata plati?”

“Plati vruga!” skočio je i iz džepa izvukao smotuljak novčanica. Počeo je guliti jednu po jednu – činilo se kao da bi sve mogle biti dvadesetice – kad su nam se pogledi sreli, a ja sam mu se nacerio. Pisalo mi je na licu, čitko kao Sveto pismo, da sam i očekivao od njega da se ponese kao mizerni gad.

“Ma, uostalom”, rekao je i vratio novčanice u smotuljak pa mi ih sve dobacio. “Vidimo se večeras”, rekao je i pridignuo se.

“U deset navečer”, kimnuo sam.

U svežnju je bilo dvadeset i pet dvadesetica, dakle sve skupa pet stotina. Kad sam ih već imao, bile su dobrodošle. Od viška novca

nikad ne boli glava. No, nisam kanio oguliti Elmera. Odradio sam to samo zato što sam ga htio ušutkati u pogledu moje motivacije za pomoć.

Nije mi se kuhalo pa sam jeo vani. Kad sam došao doma, slušao sam neko vrijeme radio, pročitao nedjeljne novine i otišao spavati.

Pa da, možda i jesam bio prilično hladnokrvan, ali toliko sam puta sve to prošao u glavi da sam se već priviknuo. *Joyce i Elmer će umrijeti. Joyce je sama to tražila. Conwayji su sami to tražili. Nisam bio ni malo hladnokrvniji ubojica nego ženskica koja bi me poslala u sam pakao samo da bude po njezinu. Nisam bio ni malo hladnokrvniji od tipa koji je uredio da Mike padne s osmog kata.*

Elmer, razumije se, nije bio kriv za to, a možda čak nije niti znao išta o tome. Ali morao sam uloviti starog preko njega. Bio je to jedini način na koji sam to mogao izvesti i tako je to moralo biti. Učinio bih njemu ono što je on učinio tati.

... probudio sam se u osam, u osam navečer, u noći bez mjeseca kakvu sam čekao. Strusio sam šalicu kave, spustio se autom niz prilaz i zaputio se prema Derrick Roadu.

Poglavlje 6

KOD NAS, U DRŽAVI NAFTE, MJESTA KAKVO JE RANČ BRANCH NISU rijetkost. Nekad su to bili domovi rančera, obiteljske kuće ljudi koji su živjeli od zemlje, ali onda su oko njih iznikle bušotine, ponekad pred samim pragom, i sve u okolici postalo je nelijepa mješavina nafte, sumpora i crvenog mulja koji se pekao na suncu. Trava, masna i crna, umire. Izvori i potoci nestaju. Na kraju nestane i nafta, a ostane samo mračna i napuštena kuća koju opkoljavaju podivljali suncokret, kadulja i sirak.

Ranč je bio stotinjak metara udaljen od Derrick Rooda, na kraju prilaza toliko zaraslog u korov da sam ga zamalo promašio. Skrenuo sam na prilaz, ugasio motor nakon nekoliko metara i izašao.

U prvi mah nisam mogao vidjeti baš ništa, toliko je bilo mračno. Ali moje su se oči navikle nakon nekog vremena. Mogao sam vidjeti sve što je trebalo vidjeti. Otvorio sam prtljažnik i našao ključ za kotače. Izvadio sam iz džepa zahrđali klin i zario ga u stražnju desnu gumu. Čulo se “*puf*”, pa onda i “ššššš”! Opruge su cijuknule i zacviljele od brzine kojom se auto spustio.

Postavio sam dizalicu pod osovinu i podignuo je nešto manje od pola metra. Zanjihao sam auto i maknuo ga s dizalice. Ostavio sam ga neka tako ostane i otišao niz prilaz.

Trebalo mi je možda pet minuta da dođem do kuće i odvojim jednu dasku s trijema. Naslonio sam je na stup ulaznog luka kako bih je poslije mogao naći u žurbi, a onda krenuo prečicom k Joyce.

“Lou!” Ustuknula je korak od vrata, zapanjena. “Nisam pojma imala tko bi mogao... a gdje ti je auto? Je li sve u redu?”

“Samo probušena guma”, nacerio sam se. “Morao sam ostaviti auto nešto malo dalje niz cestu.”

Ušetao sam joj se u dnevnu sobu, a ona je došla pred mene i obgrlila me zabivši lice u moju košulju. Negliže joj se rastvorio, vjerojatno kao-slučajno. Trljala je tijelo o moje.

“Lou, ljubavi...”

“Ha?” rekao sam.

“Pa tek je devet i Glupi neće doći još sat vremena, a tebe neću vidjeti dva tjedna. A... ma znaš.”

I znao sam. Znao sam kako bi *to* izgledalo pri obdukciji.

“Ma ne znam, draga”, rekao sam. “Mrtav sam umoran, a ti si sva sređena...”

“Ma nisam!” stisnula me je. “Da ti vjerujem, mislila bih da sam baš uvijek sređena. Hajde, požuri da se stignem okupati.”

Kupanje. To će srediti stvari. “Praktički si me pištoljem natjerala, ljubavi”, rekao sam, podignuo je u naručje i odnio na krevet u spavaćoj sobi. Ne, nimalo mi nije smetalo.

Jer usred toga, usred šaputanja i uzdisanja, odjednom je utihnula, zastala, odgurnula mi glavu i pogledala me u oči.

“Ti ćeš stvarno doći za mnom za dva tjedna, Lou? Čim prodaš kuću i obaviš što moraš?”

“Takav je dogovor”, rekao sam.

“Ne ostavljaj me da te čekam. Želim ti biti ljubav tvoja, ali ako mi ne daš priliku, dobit ćeš onu drugu stranu. Vratit ću se i napraviti ti pakao od života. Hodat ću po gradu za tvojim stopama i svima ću reći da si...”

“... ubrao cvijet tvog djevičanstva i odbacio te?” upitao sam.

“A jesi lud!” hihotala se. “Ali svejedno pazi, Lou...”

“Naravno. Neću te ostaviti da čekaš, ljubavi.”

Ležao sam na krevetu dok se kupala. Kad se vratila, brisala se velikim ručnikom i uzela je gaćice i grudnjak iz jedne od putnih torbi. Uskočila je u gaćice pjevušeći potihom, a grudnjak je donijela meni. Pomogao sam joj da ga odjene, štipnuo je nekoliko puta, a ona se hihotala i migoljila.

Nedostajat ćeš mi, malena, mislio sam. *Moraš otići, ali nema dvojbe da ćeš mi nedostajati.*

“Lou... Misliš li da bi Elmer možda mogao raditi kakve probleme?”

“Rekoh ti već”, rekao sam. “Što on tu može? Nije baš da može otići cviliti tatici. Reći ću mu da sam se predomislio i da ćemo se jednostavno morati držati tatinih skuta. I to će biti to.”

Namrštila se. “To je meni tako – tako komplicirano! Hoću reći da mi se čini da smo mogli doći do novca a da nismo u to uvlačili i Elmera.”

“Pa, sad...” bacio sam pogled na sat.

Devet i trideset i tri. Nije više trebalo odgađati. Sjeo sam na krevet do nje i u jednom pokretu spustio noge na pod, bezbrižno navlačeći rukavice.

“Pa, pravo da ti kažem, dušo”, rekao sam. “To i jest nekako komplicirano, ali tako mora biti. Vjerojatno si čula ona govorkanja o Mikeu Deanu, mojem polubratu? Dakle, nije to bio on. On je preuzeo moju krivnju. I tako, pojma ti nemaš kakve posljedice bi izazvala kad bi se rastrubila po gradu. Ljudi bi počeli razmišljati i prije nego što bi to bilo gotovo...”

“Ali, Lou. Neću ja ništa reći. Doći ćeš za mnom i...”

“Pusti me da završim, bolje ti je”, rekao sam. “Ispričao sam ti kako je Mike pao s te zgrade? Pazi, on i nije zapravo pao, nego su ga ubili. Stari Conway je to organizirao i...”

“Lou” – ništa njoj nije bilo jasno. “Ne dam ti da takneš Elmera! Dušo, ne smiješ! Uхватit će te i otići ćeš u zatvor o – joj, ljubavi, ma niti ne pomišljaj!”

“Neće mene nitko uloviti”, rekao sam. “Neće niti sumnjati u mene. | Mislić će da je bio polumrtav kakav obično jest i da ste se potukli i na kraju oboje završili mrtvi.”

I dalje joj ništa nije bilo jasno. Smijala se i malo se mrštila istodobno. “Ali, Lou, to ti nema uopće smisla, kako bih ja mogla biti mrtva ako...”

“Jednostavno”, rekao sam i pljusnuo je po obrazu. I dalje nije shvaćala.

Stavila je dlan na lice i polako ga protrljala. “Ne-nemoj to sad, Lou, moram na put, a...”

“Nikamo ti ne ideš, ljubavi”, rekao sam i udario je ponovno.

I napokon joj je sinulo.

Skočila je i ja sam skočio za njom. Naganjao sam je naokolo i dvaput je brzo udario, tako da je odjetjela unatrag preko sobe, odbila se od zida i složila pokraj njega. Usteturala se nekako na noge i lelujala mumljajući i napola pala prema meni. Dao sam joj repete.

Prislonio sam je uza zid i udario je iz sve snage. Osjećaj je bio kao da udaraš bundevu. Tvrdi je, a nakon toga sve odjednom propadne. Skljokala se s koljenima svijenim pod tijelom, ovješene glave, a onda se ponovno, polako, centimetar po centimetar, počela podizati.

Nije mogla gledati. Ne znam kako bi mogla. Ne znam ni kako je mogla stajati ni disati i dalje. Ali nekako je podignula glavu, njišući je lijevo-desno u umornim trzajima, i podignula je i ruke – prvo ih raširila, a onda i ispružila. I tada je počela glavinjati prema meni, baš kad je auto ušao u dvorište.

“Zglob-boglom... lju-blob-vi...”

Povukao sam aperkat zamahom koji je krenuo skoro s poda. Čuo se oštar prasak i cijelo tijelo joj je skočilo uvis, a onda spustilo kao zavjesa. Taj put je dolje i ostalo.

Rukavice sam obrisao o njezino tijelo. Krv je bila njezina i tamo je i pripadala. Iz ormarića sam uzeo pištolj, ugasio sam svjetlo i zatvorio vrata.

Elmer je dolazio uza stube, prelazeći preko trijema. Otišao sam do ulaznih vrata i otvorio ih.

“*Hiya*, Lou, staro momče, staro momče, staro momče”, rekao je. “Baš pravo na vrijeme, ha? Eto, to ti je Elmer Conway, uvijek točan k’o sat.”

“Polumrtav”, rekao sam, “takav je Elmer Conway. Imaš li novac?”

Potapšao je debeli smeđi smotuljak pod miškom. “Zar ne vidiš? Gdje je Joyce?”

“Otraga, u spavaćoj. Hodi slobodno. Kladim se da te neće odbiti ako joj ga pokušaš uvaliti.”

“Au”, treptao je bedasto. “Ajoj, pa nemoj tako o njoj, Lou. Pa ona je moja buduća.”

“Kako god ti drago”, slijegao sam ramenima. “Kladim se da se sva lijepo rastegla i da te čeka.”

Želio sam se smijati naglas. Želio sam urlati. Želio sam skočiti na njega i želio sam ga raskomadati.

“Pa, možda...”

Odjednom se okrenuo i počeo teturati niz hodnik. Bio sam naslonjen na zid i čekao sam trenutak kad je ušao u spavaću i upalio svjetlo. Čuo sam kako govori: “*Hiya* Joyce, curo stara – stara curo Jo... o...” Čuo se težak udarac i grgljanje, kao da se netko guši. I tada sam čuo njegovu vrisku: “Joyce, Joyce... Lou!”

Polako sam došetao. Bio je dolje, na koljenima i na rukama je imao krvi, a na licu mu je bila velika mrlja gdje se brisao. Pogledao me je, a usta su mu bila širom otvorena.

Smijao sam se – morao sam se smijati jer bih inače učinio nešto gore – a njegove su se oči čvrsto zatvorile i počeo je glasno naricati. Urlao sam od smijeha, previo se u struku i udario po nogama. Previjao sam se, smijao i prdilo, pa sam se onda još malo smijao. Sve dok u meni više nije bilo smijeha. Potrošio sam sav smijeh svijeta.

Ustao je i brisao si lice tim svojim velikim otromboljenim rukama i glupo zurio u mene.

“T-tko je to učinio, Lou?”

“Samoubojstvo”, rekao sam. “Školski primjer samoubojstva.”

“A-ali pa to nema s-smi...”

“Jedino to uopće ima smisla! Tako je to bilo, čuješ li ti mene? Samoubojstvo, samoubojstvo, samoubojstvo! Ja je nisam ubio. Nek ti ne padne na pamet reći da sam je ja ubio. UBILA SE SAMA!”

Ustrijelio sam ga upravo tada, ravno u ta bedasta razjapljena usta. Ispraznio sam pištolj u njega.

Sagnut sam stisnuo Joyceinu ruku oko drške pištolja i onda ga spustio pokraj nje. Izašao sam na vrata, otišao poljem i nisam se osvrtao.

Našao sam dasku i odnio sam je do auta. Da je netko bio vidio moj auto, ta bi mi daska bila alibi. Bio sam prisiljen otići i naći dasku da je podmetnem pod dizalicu.

Zategnuo sam dizalicu preko daske i stavio rezervnu gumu. Bacio sam alat u auto, upalio motor i krenuo unatrag prema Derrick Roadu. Obično je vjerojatnost da ću izaći na autocestu *u rikverc* i to bez svjetala bila tolika koliko i da ću izaći gol. Ali ovo nije bilo obično. Jednostavno se nisam sjetio.

Da je Cadillac koji je vozio Chester Conway išao brže, ja ne bih ovo pisao. Izjurio je iz auta i psovao, pa vidio da sam to ja i tada počeo psovati jače nego ikada. “Boga ti tvoga, Lou! Ovo ne nalikuje na tebe! Pokušavaš se ubiti, za boga miloga? Ha? I kog vruga radiš ovdje uopće?”

“Morao sam stati, pukla mi guma”, rekao sam. “Isprike ako sam...”

“Nema veze, prestani sad. Bolje da krenemo. Neću ovdje zjakati u mrak.”

“Krenuti?” rekao sam. “Pa još je rano.”

“Ma vraga rano! Jedanaest je i *frtalj*, a onaj prokleti Elmer još nije doma. Obećao je da će se odmah vratiti i nije se vratio. Vjerojatno se tamo gore uvaljuje u još jedno sranje.”

“A možda bi bilo dobro da im damo još malo vremena”, rekao sam. Morao sam pričekati. Tada se još nisam mogao vratiti u tu kuću. “Možda da odete prvo doma, gospodine Conway, pa ću ja...”

“Ja idem sad!” Okrenuo je leđa autu. “A ti kreni za mnom.”

Vrata Cadillaca su se zalupila. Krenuo je i zaobišao me ponovno urlajući da krenem. Zauriao sam mu da budem i on se odvezao. Brzo.

Zapalio sam cigaru. Pokrenuo sam motor i ubio ga. Pokrenuo sam ga ponovno, pa ga ponovno i ubio. Na kraju je radio, jednostavno se nije dao ubiti, pa sam krenuo.

Dovezao sam se do prilaza njezinoj kući i parkirao na kraju. Pokraj Elmerova i starčeva auta nije bilo dovoljno mjesta. Ugasio sam motor i izašao. Uspeo sam se stubama i prešao preko trijema.

Vrata su bila otvorena, a on je razgovarao na telefon u dnevnoj sobi. A lice mu je izgledalo kao da mu je netko nožem odrezao sve mlohavo tkivo.

Nije izgledao posebno uzbuđen. Nije izgledao vrlo tužan. Bio je samo poslovan i to je nekako stvari znatno pogoršalo.

“Naravno da je strašno”, rekao je. “Ne ponavljaj mi to. Potpuno mi je jasno koliko je to strašno. Mrtav je i to je to, i jedino što me zanima je ona... Pa, hajde onda učini to! Dovuci se ovamo. Nećemo joj dopustiti da umre, shvaćaš li me? Ne na ovaj način. Pobrinut ću se da izgori.”

Poglavlje 7

VEĆ JE BILO SKORO TRI UJUTRO KAD SAM OBAVIO SVE RAZGOVORE, uglavnom odgovarao na pitanja šerifa Maplesa i okružnog tužitelja Howarda Hendricksa tako da možete i pretpostaviti da se nisam osjećao baš najbolje. Nekako mi je bilo zlo u želucu, a i osjećao sam se, iskreno rečeno, prilično prokleta ogorčen, ljut. Stvari se nisu trebale tako događati. Sve skupa je bilo nerazumno. Nije bilo u redu.

Učinio sam sve što se moglo da se riješimo dvoje nepoželjnih građana i to elegantno i bez koprcanja. A eto, jedno je od njih bilo još živo, a oko onog drugog se sve uskuhalo.

Nakon što sam otišao iz zgrade suda, odvezao sam se do Grka na kavu koja mi se i nije pila. Sin mu je dobio posao na benzinskoj i njegov stari nije bio siguran je li to dobro ili nije. Obećao sam navratiti i baciti pogled na dečka.

Nije mi se išlo kući i niti odgovaralo na još mnogo pitanja od Amy. Nadao sam se da bi, ako dovoljno dugo odugovlačim, mogla odustati i otići.

Johnnie Pappas, sin onog Grka, zaposlio se kod Slima Murphyja. Kad sam se dovezao, bio je negdje po strani i nešto radio na motoru svoje frizirane jurilice. Izašao sam iz auta i on mi je prišao polako, nekako oprezno, brišući ruke o neki komad otpada.

“Upravo sam čuo da imaš novi posao, Johnnie”, rekao sam. “Čestitam.”

“Aha.” Bio je visok, zgodan, nimalo nalik ocu. “Je li te tata poslao?”

“Samo mi je rekao da si dobio posao ovdje”, rekao sam. “Ima li u tome što loše?”

“Pa... prilično dugo ste budni.”

“Pa”, nasmijao sam se. “I ti si. Možemo li ga malo napuniti i provjeriti ulje?”

Bacio se na posao i kad je bio gotov, već se prilično oslobodio sumnjičavosti. “Žao mi je ako sam se ponašao malo čudno, Lou. Tata me gnjavi, on nikako ne može shvatiti da čovjek mojih godina jednostavno mora imati nešto svoje love, pa sam mislio da te je poslao da me provjeravaš.”

“Znaš valjda, Johnnie, da ja nisam takav.”

“Ma znam”, nasmiješio se toplo. “Gnjavaže imam gdje god se okrenem i jedino tko mi je ikada stvarno pomogao si ti. Ti si jedini prijatelj kojeg imam u ovom šugavom gradu. Zašto to radiš, Lou? Što imaš od truda oko lika na kojega su svi drugi nakostriješeni?”

“Ah, ma nemam pojma”, rekao sam. I nisam imao. Nisam znao čak ni kako sam uspijevao stajati ondje i razgovarati s njim unatoč tolikom teretu u glavi. “Možda sam takav jer sam i sam bio klinac ne tako davno. Čudni su očevi. Oni najbolji najviše gnjave.”

“Aha. Pa...”

“Kakvo ti je radno vrijeme, Johnnie?”

“Samo od ponoći do sedam, subotom i nedjeljom. Tek toliko za džeparac. Stari misli da ću biti previše umoran za školu u ponedjeljak, ali neću, Lou. Nema uopće problema.”

“Znam da nema”, rekao sam. “Ali pazi jednu stvar, Johnnie, Slim Murphy nije na dobrom glasu. Nikad nismo dokazali da je bio upetljan u one *poslove* sa skidanjem dijelova s auta, al’...”

“Znam.” Šutnuo je nervozno nekakav šljunak. “Lou, neću se uvaliti ni u kakvu nevolju.”

“Meni dovoljno!” rekao sam. “Za mene je to obećanje, a ja znam da se držiš onoga što obećaš.”

Platio sam mu dvadeseticom, uzeo ostatak i krenuo doma. Razmišljao sam o sebi. Odmahivao sam glavom u nevjerici dok sam vozio. Nisam bio glumio. Stvarno sam bio zabrinut za klinca, brinuo se za njega. Ja, a brinem se o njegovim problemima.

Kuća je bila u potpunom mraku kad sam došao doma, ali bila bi i bez obzira na to je li Amy bila ondje. Tako da si nisam dopustio da mi se nadanja razmašu. A i mislio sam si da bi mi se moglo dogoditi da to što sam je ostavio da izvisi može dovesti do toga da još tvrdoglavije odluči ostati, da će se baš ustobočiti u vrijeme kad je najmanje želim. Računao sam s tim, a tako je i bilo.

Bila je budna i ležala je u krevetu u mojoj sobi. I dvije pepeljare napunila je opušcima. I bijesna! Nikad u životu nisam vidio tako bijesnu curu.

Sjeo sam na rub kreveta i izuo čizme. Ni sljedećih dvadeset minuta nisam ništa rekao. Nisam došao do riječi. Napokon je malo usporila i ja sam se pokušao ispričati.

“Dušo, ma tako mi je žao, ali nisam ništa mogao. Imao sam svojskih nevolja noćas.”

“Možeš si misliti!”

“Želiš li čuti ili ne želiš? Ako ne želiš, samo reci.”

“Samo ti daj! Toliko sam tvojih laži i isprika čula da mi još nekoliko ne znače baš ništa.”

Rekao sam joj što se bilo dogodilo, odnosno ono što se kao dogodilo, i jedva se suzdržavala dok nisam završio. Nisam pravo ni izrekao zadnju riječ kad je opet navalila na mene.

“Kako si mogao biti toliko glup, Lou? Kako si samo uspio? Uvaliti se između neke ofucane prostitutke i onog groznog Elmera Conwaya! Puknut će bruka, a mogao bi i posao izgubiti, a...”

“Zašto?” mrmljao sam. “Nisam ja ništa napravio.”

“Hoću da mi kažeš zašto si to uradio?”

“Pa, bila je to neka vrsta usluge. Chester Conway me pitao bih li mogao pomoći da se Elmer nekako izvuče iz te gabule, pa...”

“Zašto je baš tebi morao doći? Zašto baš ti stalno moraš ljudima činiti usluge? Meni nikad ne radiš nikakve usluge!”

Šutio sam minutu. Ali u sebi sam mislio *To ti samo misliš, dušo. Činim ti uslugu time što ti nisam šakama glavu odvalio s ramena.*

“Lou Forde, izvoli mi odgovoriti!”

“U redu”, rekao sam. “Nije mi to trebalo.”

“Za početak, nisi toj ženi trebao pustiti ni da ostane u našem okrugu!”

“Ne”, kimnuo sam. “Pa i nisam.”

“I?”

“Nisam savršen”, prasnuo sam. “Radim sve same greške. Koliko sad puta to moram ponoviti?”

“Dobro, dobro! Samo sam htjela reći da...”

To što je htjela reći pričala bi do kraja života, a nisam bio ni izdaleka raspoložen za tako nešto. Ispružio sam ruku i zgrabio je za međunožje.

“Lou! Prste k sebi!”

“Zašto?” upitao sam.

“P... prste k sebi!” stenjala je. “Da si odmah prestao... O, Lou!”

Legao sam pokraj nje obučen. Morao sam tako jer bio je samo jedan način da Amy začepi.

I tako, legao sam, a ona se sva uvijala po meni. I Amy je bila savršena kad je bila takva i bila je sve ono što se može očekivati od žene. Ali ja nisam bio u redu. Moj nered se zvao Joyce Lakeland.

“Lou...” malo je usporila. “Što je, ljubavi?”

“Sve te brige...” rekao sam. “A bit će da me je bacilo na koljena.”

“O, dušo moja jedna. Samo zaboravi sve osim mene i pusti me da te mazim i šapćem ti, hm? Ja ću ti...” Šapnula mi je što će mi učiniti. I učinila je to. I, kvragu, mogla je to raditi i telegrafskom stupu.

Dušica Joyce me je bila namirila i namirila me je pošteno.

Amy je odmaknula ruku i počela je brisati o svoj bok. Zatim je šakom grčevito zgrabila plahtu i njome brisala, zapravo otirala svoj bok.

“Kopile smrdljivo”, rekla je. “Đubre smrdljivo, pokvareni gade.”

“Molim”, rekao sam. Podsjećalo je na snažan udarac u trbuh. Amy nikad nije psovala. Barem je ja nikad nisam bio čuo.

“Priljav si. Vidim ja to. Osjetim miris. Osjetim nju. Ne može se isprati. Nikad je nećeš oprati sa sebe. Ti...”

“Isuse Kriste!” zgrabio sam je za ramena. “O čemu ti pričaš, Amy?”

“Ševio si je. I to sve ovo vrijeme. I ono njezino prljavo iznutra onda si gurao u mene, razmazivao nju po meni. I to ćeš mi platiti. Makar mi to bilo zadnje, ja ću...”

Odskočila je od mene u jecajima i iskočila iz kreveta. Kad sam ustao, odmaknula se i stala tako da je stolica bila između nas.

“Ne približavaj mi se! Da se nisi usudio taknuti me!”

“Ma svakako, draga”, rekao sam. “Kako ti kažeš.”

Nije bila svjesna značenja onog što je upravo bila rekla. Bila je u stanju misliti samo na sebe i njoj nanesenu uvredu. No, znao sam da bi, bude li imala dovoljno vremena, mogla sastaviti sve komadiće mozaika. Ne bi imala nikakvog stvarnog dokaza, naravno. Jedino na čemu bi mogla graditi teoriju bilo bi nagađanje – intuicija – i ta moja operacija: nešto što je, Bogu hvala, u tom trenutku bila smetnula s uma. Kako god bilo, progovorila bi. A to što za njezinu priču ne bi bilo nikakva dokaza nije mi bilo od velike pomoći.

Dokaz nije ni potreban, shvaćate? Barem ne prema onome što sam ja znao o načinu na koji *zakon* djeluje. Dovoljno je da netko namigne da je netko kriv. Nakon toga, osim ako se radi o nekoj velikoj faci, samo je pitanje kako ga natjerati da prizna.

“Amy”, rekao sam. “Amy, dušo, pogledaj me.”

“Ne, ne... Ne želim te gledati.”

“Pogledaj me... To sam ja, Lou, dušo, Lou Ford, sjećaš li se? Dečko kojeg poznaješ cijelog svog života. I pitam ja tebe bih li ja napravio ono što si rekla da jesam?”

Oklijevala je grickajući usnice. “Jesi to radio.” U glasu joj je bio samo tračak nesigurnosti. “Znam da jesi.”

“Ništa ti ne znaš”, rekao sam. “Samo zbog toga što sam uzrujan i umoran, zaključuješ naprečac neke ludorije. Zašto, zašto bih se zafrkavao s nekom drocom kad imam tebe? Što bi mi takva ženska mogla dati što bi mi bilo vrijedno riskirati da izgubim takvu curu kao što si ti? Ha? Pa reklo bi se da to ne bi baš imalo smisla, zar ne, dušo?”

“Pa...” Doprla je do nje. Pogodilo ju je upravo u ponos, ondje gdje je bila najtanja. No nije još bilo dovoljno da je oslobodi sumnji.

Podignula je gaćice i počela ih navlačiti, i dalje stojeći za stolicom. “Besmisleno je raspravljati o tome, Lou”, rekla je potišteno. “Rekla bih da samom Nebu trebam zahvaliti što nisam pokupila neku gadnu boleštinu.”

“Ma dovraga...!” Obišao sam brzo stolicu i zgrabio je u zagrljaj. “Hoćeš li, dođavola, više prestati pričati takve stvari o curi kojom ću se oženiti! Baš me briga za sebe, ali shvati već jedanput da mi nećeš tako govoriti o njoj! Nećeš mi valjda reći da bi cura kojom ću se oženiti spavala s čovjekom koji se povlači s kurvama!”

“Pusti me, Lou, pusti...” Prestala se opirati, naglo.

“Što si...?”

“Čula si me.”

“A, ali... prije samo dva dana si...”

“Pa što ako jesam?” rekao sam. “Nitko živ ne voli da ga potežu za rukav da se oženi. Svatko bi htio zaprositi kao čovjek i kao čovjek te upravo prosim. Kvragu, ionako mislim da smo već predugo odgađali. Da smo se vjenčali, ne bi bilo svih tih svađica i nesporazuma koji su nas pratili.”

“Što su nas pratili otkako je ta žena došla u grad, hoćeš reći.”

“Dobro”, rekao sam. “Dao sam sve od sebe. Ako si voljna vjerovati u ono, onda ja ne bih tebe...”

“Čekaj, Lou!” Objesila se na mene. “Uostalom, pa ne možeš me kriviti što...” i tu je odustala. Sebe same radi, morala je odustati. “Lou, ma žao mi je. Pogriješila sam.”

“Pa bogami i jesi.”

“Kad ćemo, Lou? Hoću reći, kad ćemo se onda vjenčati?”

“Čim prije, tim bolje”, lagao sam. Nije mi ni na kraj pameti bilo da se ženim njome. Trebalo mi je vremena za neki plan i morao sam je ušutkati. “Hajdemo se naći za koji dan kad se oboje malo priberemo, pa ćemo popričati o tome.”

“Hm-hm.” Odmahnula je glavom. “Sad kad si, odnosno kad smo odlučili, idemo do kraja. Hajdemo upravo sad razgovarati o tome.”

“Ali, draga, pa već sviće!” rekao sam. “Ostaneš li još samo mrvicu, ljudi će te vidjeti kad budeš išla.”

“Dragi, nije me ni najmanje briga i ako me vide.” Mazila se gurkajući glavom moja prsa. Nisam je trebao vidjeti da bih znao da se smiješi. Zauzdala me je i sva je pucala od sreće zbog toga.

“Pa, ja sam prilično umoran”, rekao sam. “Mislim da bi mi bilo pametno malo odspavati prije nego...”

“Skuham ti ja kavu, ljubavi. To će te razbuditi.”

“Ali, dušo...”

Zazvonio je telefon. Pustila me je, ne baš žurno, a ja sam otišao do pisaćeg stola i podignuo slušalicu.

“Lou”, bio je to šerif Bob Maples.

“Da, Bob”, rekao sam. “Što te muči?”

Rekao mi je, a ja sam potvrdio i spustio slušalicu. Amy me je pogledala i predomislila se u vezi s odlaskom.

“Nešto u vezi s poslom, Lou? Imaš nekog posla?”

“Aha”, kimnuo sam. “Šerif Bob je baš krenuo po mene.”

“Jadno moje! A tako si umoran! Ja ću se obući i idem odmah.”

Pomogao sam joj da se obuče i otpratio je do stražnjih vrata. Poljubila me nekoliko puta, a ja sam obećao da ću je nazvati što prije. Zatim je otišla i nekoliko minuta nakon nje dovezao se šerif Maples.

Poglavlje 8

NA STRAŽNJEM SJEDALU AUTA BIO JE I HOWARD HENDRICKS, OKRUŽNI TUŽITELJ. Dobacio sam mu hladan pogled sjedajući na suvozačko mjesto i kimnuo mu, a on mi je uzvratio pogledom bez kimanja. Nikad nisam znao što bih s njim. Bio je jedan od onih domoljuba od zanata, ne propuštajući prigodu spomenuti kakav je heroj bio u ratu.

Šerif je Bob stavio auto u brzinu i pročistio grlo nakašljavajući se s nelagodom. “Nikako mi nije sjelo to što sam te morao gnjaviti, Lou”, rekao je. “Nadam se da nisam smetao u čemu.”

“Ni u čemu što ne bi moglo pričekati”, rekao sam. “Ona... Ionako sam je ostavio da čeka već pet-šest sati.”

“Imao si nekakav spoj dogovoren za sinoć?” pitao je Hendricks.

“Upravo tako.” Nisam se ni okrenuo u sjedalu.

“U koje doba?”

“Nešto iza deset. U doba u koje sam mislio da će to s Conwayem biti već gotovo.”

Tužitelj je zagundao. Razočaranje se jedva moglo nazrijeti. “O kojoj se djevojci radi?”

“Što te bri...”

“Stani malo, Lou!” Bob je smanjio gas i skrenuo na Derrick Road. “Howard, sad si ga stvarno pretjerao. Ti si pridošlica – ovdje si tek osam godina, ne? – ipak bi već trebao znati da se čovjeku ne postavljaju takva pitanja.”

“Ma nemoj mi reći”, rekao je Hendricks. “To je moj posao. I to je važno pitanje. Ako si je Ford dogovorio spoj sinoć, onda to...” zastao je na trenutak oklijevajući, “onda to pokazuje da je planirao biti ondje umjesto – dakle, hm – umjesto negdje drugdje. Shvaćaš li što hoću reći, Forde?”

Shvaćao sam, razumije se, ali nisam imao namjeru i potvrditi mu to. Ja sam bio samo seoski idiot. Ne bi meni neki alibi padao na pamet. Nisam napravio ništa zbog čega bi mi trebao tamo nekakav alibi.

“Ne”, razvlačio sam, “rekao bih da ne razumijem na što to ti ciljaš. I da se vratimo na posao, a ne bi htio da me se pogrešno shvati,

mislio sam si nekako da smo obavili sve tračeve koje smo imali za obaviti još prije sat i nešto.”

“E, pa grdno se varaš, prijatelju!” Zurio je u mene, sav crven u licu, gledajući me u retrovizoru. “Imam ja još par pravih pitanja. I još čekam odgovor na zadnje koje sam postavio. Koja djevoj...”

“Dosta s tim, Howarde!” Bob je trznuo glavom kao uboden. “Ili prestani s tim ili ću ja osobno izgubiti živce. Znam ja curu. Znam i njezine. Jedna je od najfinijih mladih dama ovoga grada i nema ni trunčice sumnje u to jesu li ona i Lou imali spoj sinoć.”

Hendricks se namrštio, odustao uz nervozan smijeh. “Ne shvaćam ja to. Ona nije previše fina da s njom spa... dobro, nema veze to sad, ali je previše fina da bi joj se ime spomenulo pa makar i u najstrožem povjerenju. Pa proklet ja bio ako išta shvaćam. Ljudi moji, što sam više s vama, to vas manje razumijem.”

Okrenuo sam se unatrag, smješkajući se prijateljski i ozbiljno. Neko vrijeme, zapravo, moram paziti da ne izazovem nečiju srdžbu. A čovjek koji ima nešto na savjesti ne smije si dopustiti da ga izdaju živci.

“A rekao bih da smo mi ovdje prilično tvrdoglava rulja, Howarde”, rekao sam. “Pretpostavljam da je to zbog toga što smo u državi koja nikad nije bila gusto naseljena i svatko je vraški morao paziti kako se ponaša ili bi bio označen za cijeli život. Hoću reći, tu kod nas ne možeš se sakriti u gomili i uvijek si na otvorenom i svi te mogu vidjeti.”

“I što s tim?”

“I onda ako muškarac i žena nešto naprave, makar to ne bilo ništa loše nego samo ono što muškarci i žene oduvijek rade, jednostavno ne daješ do znanja da nešto znaš o tome. Ne daješ zbog toga što bi i tebi samom, prije ili poslije, mogla zatrebati ista takva usluga. Razumiješ li kako to ide? Samo tako možemo i dalje biti ljudska bića i hodati uspravno.”

Kimnuo je glavom nezainteresirano. “Vrlo zanimljivo. Dakle, eto, stigli smo, Bobe.”

Šerif Maples sišao je s kolnika i parkirao na zeleni pojas pokraj ceste. Izašli smo, a Hendricks je mahnuo glavom prema stazi zarasloj u korov koja je vodila do imanja Branch. Trznuo je glavom prema staroj kući, a onda se okrenuo i pogledao me.

“Forde, vidiš li onaj trag tamo? Znaš li što ga je ostavilo?”

“Pa, mislim da znam”, rekao sam. “Prazna guma.”

“Priznaješ li to? Slažeš li se da bi takav trag morao postojati da si i ti imao praznu gumu?”

Zabacio sam stetson i počeo se po glavi. Pogledao sam Boba, malo namršten. “Nije mi baš jasno na što vi dečki ovdje ciljate”, rekao sam. “Što sve ovo treba značiti, Bobe?”

Naravno da mi je bilo jasno. Bilo mi je jasno da sam im pružio prvorazrednu predstavu teškog mamlaza. Shvatio sam čim sam kroz korov vidio tragove i odmah sam imao spreman odgovor. Ali nije to smjelo izletjeti tek tako. Trebalo je to izvesti polako.

“Howard je sad šef parade, Lou”, reče šerif. “Možda bi ti bilo pametnije da mu odgovoriš.”

“Dobro”, slegnuo sam ramenima. “A već sam i rekao. *Prazna guma* ostavlja takav trag.”

“Znaš li”, pitao je Hendricks polagano, “kad je nastao taj trag?”

“Nemam pojma”, rekao sam. “Ja samo znam da to moj auto nije napravio.”

“Koji si ti prokleti la... ha?” Hendricks je razjapio usta i napravio glupav izraz lica. “A... ali...”

“Moja guma nije bila prazna kad sam sišao s glavne ceste.”

“Čekaj malo! Ti...”

“A kako bi bilo da ti pričekaš malo”, prekinuo je šerif Bob. “Ja se ni ne sjećam da je Lou rekao da mu je guma otišla ovdje, na Derrick Roadu. Ne sjećam se da je išta tako rekao.”

“Ako sam to i rekao”, rekao sam, “jasno je kao dan da to nisam mislio reći. Znao sam da mi je guma probušena, naravno, pa osjetio sam da mi se auto pomalo zanosi. Ali skinuo sam se s glavne na sporednu prije nego što se stigla skroz ispuhati.”

Bob je kimnuo i pogledom preletio preko Hendricksa. Državni je odvjetnik odjednom počeo petljati oko paljenja cigarete. Ne znam što je bilo crvenije, njegovo lice ili zora koja je pucala iznad brda.

Ponovno sam se počeo po glavi. “Dakle”, rekao sam, “pretpostavljam da me se to ni malo ne tiče. Ali svakako bi mi bilo žao ako ste uništili sasvim zdravu-pravu gumu da bi izveli taj trag.”

Hendricksova usta bila su zaposlena. Bobove stare oči su zasjale. Negdje u daljini, možda nekih pet kilometara od mjesta gdje smo bili,

čuli smo dubok uzdah muljne crpke koja je počela stenjati i usisavati. Odjednom, šerif se zakašljao i zagrcnuo puštajući gromoglasan smijeh.

“Ha, ha, ha!” ispalio je. “Ježi ga, Howarde, e, ako ovo nije najsmješnije što si – ha, ha, ha...”

A onda se i Hendricks počeo smijati. U početku rezervirano, nelagodno, a onda je puknuo u nesputan smijeh. Stajao sam sa strane i gledao ih zbunjeno, ne snalazeći se, kao tip koji bi se uključio, ali ne zna u čemu je štos.

U tom trenutku sam bio siguran da sam imao sreće kad sam bio napravio takvu kretensku grešku. Kad se netko baci lasom na tebe i ono sklizne, sljedeći put će prije bacanja biti vraški oprezan.

Hendricks me udario po leđima. “Koja sam ti ja budala, Lou. Nije to bilo meni nalik.”

“Reci mi”, rekao sam dopuštajući da mi napokon kao, sine. “Ne misliš mi reći da si mislio da sam...”

“Naravno da nismo”, reče Bob toplo. “Ništa takvo.”

“Bilo je to samo nešto što se trebalo razmotriti”, objasnio je Hendricks. “Trebao nam je taj odgovor. Nego, sinoć nisi puno pričao s Conwayem, ili?”

“Ne”, rekao sam. “Nisam imao dojam da je bila dobra prigoda za razgovor.”

“Eto, ja sam pričao s njim Bobe, ja jesam. Zapravo, on je pričao nama. I stvarno je bijesan kao ris. Ta žena – kako se ono zove, Lakeland? - praktički je mrtva. Doktori vele da nikad neće doći k sebi i Conway neće moći sve to sranje svaliti na nju. Naravno, nastojat će naći nekoga drugoga kome će prišiti i hvatat će se za slamke. Zbog toga idemo ispred njega da bismo počistili bilo što što izgleda čak i – hm – blago sumnjivo.”

“Eh, što ćeš...” rekao sam, “ali i slijepcu je jasno što se dogodilo. Elmer se napio, htio je biti glavni u kući, a...”

“Naravno, ali Conway to ne želi priznati. I neće priznati nađe li bilo koji način da to izbjegne.”

Kad smo se vozili nazad u grad, sjedili smo zajedno na prednjem sjedalu. Bio sam u sredini, stiješnjen između šerifa i Hendricksa, i odjednom me je obuzeo sasvim lud osjećaj. Možda ih i nisam uspio smuljati. Možda su i oni samo igrali predstavu, baš kao i ja. Možda

su me baš zbog toga i posjeli u sredinu odakle nisam mogao iskočiti iz auta.

Naravno da je ta zamisao bila sasvim luda pa je i nestala u trenu. Ali, odao sam se prije nego što sam se uspio kontrolirati.

“Živci rade, ha?” upitao je Bob.

“Glad, ništa drugo”, nasmiješio sam se. “Nisam jeo još od jučer poslijepodne.”

“Ni meni ne bi škodio koji zalogaj”, kimnuo je Bob. “A ti, Howarde?”

“Ne bi bilo loše. Bismo li mogli prvo navratiti do suda?”

“A-a”, odbio je Bob. “Ako odemo tamo, sve mi se čini da se nećemo više nikamo maknuti. Možeš ih nazvati iz restorana. Nazovi i u moj ured, kad se već primiš telefoniranja.”

Po gradu se već bilo pročulo pa nas je i pri parkiranju pred restoranom dočekalo zvjeranje i došaptavanje. Hoću reći, zvjerale su i došaptavale se pridošlice i sezanci s bušotina, a domaći su samo kimnuli glavom i gledali svoja posla.

Hendricks je zastao telefonirati, a Bob i ja smo zauzeli separe. Naručili smo jaja sa šunkom za sve, a Hendricks je brzo došao.

“E, taj Conway!” puknuo je uvlačeći se na klupu nasuprot našoj. “Sad je smislio da tu ženu stavi na avion za Fort Worth. Kaže da joj ovdje nije moguće pružiti baš onakvu medicinsku skrb kakva joj je potrebna.”

“Nda?” Bob je ležerno proučavao jelovnik. “Kad će je odvesti?”

“Pa nisam uopće siguran da će je i odvesti! Ja sam taj čija je zadnja kad se vodi ovaj slučaj. Gle, mi je nismo uhitili, pa čak je nismo niti optužili. Nismo imali prilike.”

“Ne vidim ja tu neke razlike”, reče Bob, “ako bude umrla.”

“Nije u tome stvar. Stvar je u tome...”

“Ma, kako da ne”, polagano mu je odgovorio Bob. “Hoćeš li na mali izlet do Fort Wortha, Lou? Možda i ja odem.”

“Pa, zašto ne?”

“Čini se da će tako onda i biti. U redu, Howarde? To će tebi riješiti tehnikalije.”

Konobarica nas je poslužila i Bob je uzeo nož i vilicu. Osjetio sam kako me je njegova čizma udarila ispod stola. Hendricks je znao kako stvari stoje, ali je bio prevelik lažnjak da bi to priznao. Morao je

nastaviti izigravati velikog junaka – okružnog tužitelja kojem nitko nije mogao naređivati.

“Gledaj malo ovamo, Bobe. Možda ja jesam novi ovdje, kako ti to smatraš, možda još trebam učiti. Ali, Boga mi, znam zakon i...”

“Znam ga i ja”, kimnuo je šerif. “I to onaj kojeg nema u tim tvojim knjigama. Conway te nije ni pitao bi li je smio prevesti u Fort Worth. On je tebi to naredio. Je li rekao i kada?”

“Pa...” Hendricks je progutao knedlu, “jutros u deset, mislio je. Želio je... unajmio je jedan od onih dvomotoraca i moraju mu ugraditi kisik i...”

“Aha. Dobro, to bi se moglo izvesti. Lou i ja ćemo imati vremena da se malo upristojimo i spakiramo pinklec. Odbacim te doma, Lou, čim pojedemo.”

“U redu”, rekao sam.

Hendricks ništa nije rekao.

Nakon minute ili dvije, Bob ga začuđeno pogleda. “Sinko, jaja ti nisu dobra? Hajde, navali dok se nisu ohladila.”

Ovaj je duboko uzdahnuo i počeo jesti.

Poglavlje 9

BOB I JA STIGLI SMO NA AERODROM PRILIČNO PRERANO PA SMO UŠLI U avion i udobno se smjestili. Neki radnici glasno su nabijali u prostoru za prtljagu kako bi sredili stvari prema lječnikovim uputama, ali mi smo bili tako umorni da nas ni mnogo glasnija buka ne bi održala budnima. Prvo je Bob počeo klimati. Onda sam i ja zatvorio oči s namjerom da ih samo malo odmorim. Pretpostavljam da sam odmah zaspao. Ne znam ni kad smo uzletjeli.

U jednom trenu sam zatvorio oči, a činilo se da je već sljedećeg trena Bob pokazivao kroz prozor: "Gle, Lou, eno, ondje je grad krava." Pogledao sam kroz prozor i prema tlu. Osjetio sam neku vrstu razočaranja. Nikad prije nisam bio izvan našeg okruga i sada kad sam se mogao opustiti znajući da Joyce neće preživjeti mogao sam uživati u pogledu. A ovako nisam ništa vidio. Potrošio sam svo vrijeme na spavanje.

"Gdje je gospodin Conway?" pitao sam.

"Otraga, u prtljažnom prostoru. Upravo sam bio pogledati."

"Ona je i dalje u nesvijesti?"

"Aha, jest, a neće nikad drugačije niti biti, pitaš li mene." Kimao je glavom svečano. "Conway pojma nema koliko je sretan. Da taj idiot od Elmera nije već mrtav, sad bi se negdje njihao obješen o neku granu."

"Je", rekao sam. "I meni se čini da je gadno."

"Ne znam što mora uči u čovjeka da učini tako nešto. Neka me nebo zgromi ako znam! Nije mi jasno kako čovjek može biti tako pijan ili tako zao da to učini."

"Mislim da sam ja kriv za to", rekao sam. "Nisam je trebao pustiti da ostane u gradu."

"E, pa sad... Rekao sam ti da sam prosudiš, a kako čujem, bila je strašno slatka mala smutljivica. Da sam ja bio na tvom mjestu, vjerojatno bih je i sam ostavio."

"Bobe, stvarno mi je žao", rekao sam. "Stvarno bih volio da sam došao k tebi umjesto što sam taj posao s ucjenom pokušao sam riješiti."

“Pa, da”, kimnuo je polagano, “ali rekao bih da smo to već prošli. Ako stalno budemo *što bi bilo kad bi bilo*, nećemo se nikada maknuti s mjesta.”

“Ne”, rekao sam. “A valjda stvarno nema smisla plakati nad prolivenim mlijekom.”

Zrakoplov je počeo gubiti visinu i kružiti, a mi smo zavezali pojase. Nekoliko minuta zatim rulali smo niz slijetnu stazu, a policijsko i ambulantno vozilo su nas pratili.

Avion je stao, a pilot je izašao iz svojeg odjeljka i otključao vrata. Bob i ja smo izašli i promatrali kako liječnik nadzire iskrcaj nosiljke. Gornji dio nosiljke bio je zatvoren u nekoj vrsti malenog šatora i sve što sam mogao vidjeti bili su obrisi njezina tijela. A onda nisam mogao vidjeti ni to jer su je unosili u vozilo hitne pomoći. A na rame mi je sjela ručerda.

“Lou”, reče Chester Conway, “ti ćeš sa mnom u policijskom vozilu.”

“Čujte”, rekao sam pogledavajući Boba. “nekako sam mislio da...”

“Ti ćeš sa mnom”, ponovio je. “Šerife, ti se povezi s hitnom. Nađemo se u bolnici.”

Bob je nabio svoj stetson i čvrsto i dugo mu se zagledao u oči. Lice mu se najednom objesilo i okrenuo se i otišao, vukući nevoljno čizme po asfaltu.

Ja sam se prilično zabrinuo kako da se ponašam pred Conwayem. Nakon što sam vidio kako se bahato ponašao prema šerifu Bobu, bio sam ljut. Otrgnuo sam se iz njegova stiska i ušao u policijski auto. Gledao sam na drugu stranu i kad je Conway ušao u auto i zalupio vratima.

Kola hitne su krenula i zaputila se sa staze, a mi smo ih pratili. Conway se sagnuo naprijed i zatvorio staklenu pregradu između nas i vozača.

“Nije ti se svidjelo, je li?” gundžao je. “Pa, mogao bi vidjeti štošta što ti se neće svidjeti dok sve ovo ne bude gotovo. Radi se o časti mojeg mrtvog sina, shvaćaš li ti to? Mojoj časti. To ti mene zabrinjava i ništa drugo sada i neću ništa raditi u rukavicama. Neću se dati smetati ničijim nježnim osjećajčićima.”

“Pa vjerujem da i nećete”, rekao sam. “A i bilo bi čudno kad bi vam se to javilo tek u vašoj dobi.”

Istog sam trena požalio što sam rekao. Vidite, tako sam se odavao. Ali nije se činilo da me je uopće čuo. Po svojem običaju, nije čuo ono što nije želio čuti.

“Operirat će tu ženu čim dođe u bolnicu”, nije prestajao. “Ako izdrži operaciju, progovorit će do večeras. Želim da budeš ondje – baš tog trenutka kad se probudi iz narkoze.”

“Da?” upitao sam.

“Bob Maples je dobar čovjek, ali prestar je i nema lovačkog instinkta. Postoji opasnost da popusti baš onda kad ga trebaš najviše. I zato ga puštam da se angažira sada kad je sasvim svejedno ima li koga ili ne.”

“Nije mi jasno shvaćam li vas”, rekao sam. “Hoćete li reći...”

“Rezervirao sam sobe u hotelu. Ostavit ću te ondje i budi ondje i čekaj dok te ne pozovem. Odmori se, jasno? Odmori se dobro jer bi ti se moglo dogoditi da moraš otvoriti četvore oči i biti spreman kad za to dođe vrijeme.”

“Sve u redu”, slegnuo sam ramenima, “ali već sam se naspavao u avionu.”

“Pa što? Spavaj još. Moglo bi ti se dogoditi da moraš probdjeti cijelu noć.”

Hotel je bio na Zapadnoj sedmoj ulici, nekoliko ulica podalje od bolnice; a Conway je zauzeo pola kata. Pomoćnik upravitelja hotela došao je u sobu zajedno s nosačem, a minutu nakon što su oni otišli došao je konobar s pladnjem s viskijem i ledom. Čim je taj otišao, došao je drugi koji je donio brdo sendviča i kave.

Nalio sam si fino pićence i odnio ga do prozora. Zavalio sam se u mekani naslonjač, dignuo čizme na radijator. Opustio sam se i nasmiješio.

Naravno, Conway je stvarno bio faca. Mogao te staviti kamo mu se svidjelo i to tako da ti se to još i svidi. Mogao je raspolagati i ovakvim mjestima, zajedno s ljudima koji su skakutali oko njega ne bi li ga poslužili. Mogao je imati što god je htio, samo ne ono što je želio – sina i čist obraz.

Njegov je sin nasmrt prebio kaju, a ona ga je ubila i taman da živi sto godina, stari to neće preživjeti. A, tako mi svega, želio sam mu da poživi toliko.

Načeo sam jedan sendvič i ostavio ga jer mi nije baš sjeo, pa sam si radije natočio još jedno piće i odnio ga do prozora. Osjećao sam se nekako nemiran i zabrinut. Želio sam izići i tumarati gradom.

Fort Worth je bio vrata Zapadnog Teksasa i tu se ne bih osjećao upadljiv odjeven tako kako sam odjeven bio, kao što bih bio da smo slučajno bili u Dallasu ili Houstonu. Mogao sam se lijepo provesti, mogao sam vidjeti nešto novo, za promjenu. I umjesto toga, morao sam ondje sjediti sam, gledati ništa, misliti iste stare misli.

Izgledalo je skoro pa kao da je protiv mene postojala urota. Davno prije, još dok sam bio klinac, učinio sam nešto krivo i nikad se više toga nisam uspio osloboditi. Iz dana u dan sam to isto sranje dobivao nazad u facu sve dok nisam počeo, kao pas kojeg previše dresiraš, srati iz čistog straha. I tako, eto mene...

Nalio sam si još jedno piće...

... i eto mene ondje gdje sam bio, ali neće više dugo. Joyce je bila na dobrom putu da umre, ako već i nije bila mrtva. Oslobodio sam se nje, a oslobodio sam se i te bolesti pritom. I čim se stvari malo stišaju, dat ću otkaz, prodati tatinu ordinaciju i dignuti sidro.

Amy Stanton? Pa – odmahnuo sam glavom – ta me neće zaustaviti. Neće me privezati za Central City. Još samo nisam znao kako ću je se riješiti, ali znao sam jasno kao dan da hoću.

Ima načina. Naći će se.

Otišao sam se nadugo kupati u vrućoj kupelji, da ubijem vrijeme. Nakon kupaonice sam ponovno pokušao sa sendvičima i kavom. Šetao sam po sobi jedući sendviče i pijuckajući kavu, hodajući od prozora do prozora. Bilo mi je žao što smo bili tako visoko i nisam mogao vidjeti gotovo ništa.

Pokušao sam odrijemati, ali ni to nije baš išlo. Našao sam krpu za laštenje obuće i počeo trljati svoje čizme. Ulaštio sam jednu uistinu temeljito i baš sam krenuo na prste one druge kad je ušao Bob Maples.

Pozdravio je ležerno i nalio si piće. Sjeo je zagledan u čašu kotrljajući led u njoj krug za krugom.

“Bilo mi je strašno žao zbog onog što se dogodilo na aerodromu, Bobe”, rekao sam. “Pretpostavljam da znaš da sam htio biti s tobom.”

“Da”, rekao je kratko.

“Dao sam mu do znanja da mi se nije svidjelo.”

A on je rekao samo “Da”, ponovno. “Zaboravi. Okani se više toga, može?”

“Pa naravno”, kimnuo sam. “Kako god želiš, Bobe.”

Gledao sam ga krajičkom oka dok sam nastavio trljati čizmu. Izgledao je jadno i zabrinuto, gotovo da bi se moglo reći da je izgledalo kao da je nečim zgađen. Ali bio sam prilično siguran da se nije odnosilo ni na što što sam ja učinio. Zapravo, nisam primijetio ni da je Conway bio učinio nešto što bi ga toliko uzrujalo.

“Je li te uhvatila reuma?” upitao sam. “Sjedi naopačke na onu stolicu s naslonom da te mogu izmasirati po leđima, pa bu...”

Podignuo je glavu i pogledao me. I oči su mu bile bistre, no kao da su u njima čekale suze. Polagano, polagano, kao da govori sam sebi, počeo je govoriti.

“Ja znam tko si ti, Lou, zar ne? Znam te iznutra i izvana. Znam te još otkad si bio tako malen da bi u naprstak stao, a nikada ništa loše nisam primijetio. Čime god da te suočimo, uvijek znam točno što ćeš reći i učiniti. Eto, kao na aerodromu kad me je Conway slao po šibice. Mnogi bi u tvom položaju uživali u tome, ali ja sam znao da ti ne bi. Znao sam da će te to povrijediti čak i mnogo više nego što je povrijedilo mene. Ti si jednostavno takav i nikakav drugačiji ne bi mogao biti.”

“Bobe”, rekao sam. “Muči li te nešto, Bobe?”

“Može pričekati”, rekao je. “A i čini mi se da mora pričekati neko vrijeme. Samo sam ti htio reći da ja... ja...”

“Molim, Bobe?”

“Neka pričeka”, ponovio je. “Rekao sam već, morat će pričekati.” Zazveckao je ledom u čaši fiksirajući je pogledom. “A taj Howard Hendricks”, nastavio je. “Gle, Howard je trebao biti iznad toga da te izloži onoj jutrošnjoj komediji. Hajde de, istina je da čovjek radi svoj posao, isto kao što i ja radim svoj, a ne smije se dopustiti da se prijateljstvo ispriječi obvezama. Ali...”

“Ma pusti to, Bobe”, rekao sam. “Meni nije to ništa smetalo.”

“E, pa smetalo je meni. Počeo sam razmišljati o tome danas kad smo poslijepodne napustili aerodrom. Razmišljao sam kako bi se ti ponio da sam ja bio na tvom, a ti na mojem mjestu. A ja ti mislim da bi ti bio pristojan i ponio se kao prijatelj čisto zato što si takav i

gotovo. Ali ne bi ostavio ni mrvu sumnje u svoje stavove. Ti bi bio rekao 'Pazi ti sad, Maples mi je prijatelj i znam da je prav kao svijeća. I zato, trebamo li išta doznati, idemo ga pitati. Nema potrebe za tim igricama kao da smo čobani koji prebrajaju tko je s jednog a tko s drugog brda...' Eto, tako bi ti to riješio. A ja – a ja više ne znam, Lou. Možda sam ostao u nekom starom vremenu. Možda sam previše star za ovaj posao."

Činilo mi se da možda ima nečega u tome. Stario je i postajao je sve nesigurniji, a Conway mu je vjerojatno priredio nešto o čemu ja nisam imao pojma.

"Nešto ti se dogodilo u bolnici, Bobe?" upitao sam.

"Da", rekao je nakon kraćeg oklijevanja. "Nešto mi se dogodilo." Ustao je i dolio si viski u čašu. Zatim je i stao pred prozor klackajući se na petama okrenut leđima meni. "Mrtva je, Lou. Nije se ni probudila iz etera."

"Što reći", rekao sam. "Svi smo znali da nije imala šanse. Svi osim Conwaya, a on je bio previše tvrdoglav da ga urazumimo."

Nije rekao ništa, a ja sam prišao prozoru i obgrlio ga oko ramena.

"Čuj, Bobe", rekao sam. "Ne znam što ti je Conway rekao, ali nemoj dozvoliti da te to oneraspoloži. Ma, uostalom, pa dokle on misli tako? Po njegovu, mi ne bismo na ovaj put čak niti išli; mi smo se morali sami ugurati. A onda, kad smo već ovamo došli, očekuje da skaćemo kako on kaže i podivlja čim stvari ne idu kako njemu odgovara."

Kao da je mrvicu slegnuo ramenima, a možda je to bio samo dubok uzdah. Pustio sam ruku da sklizne s njegovih ramena, oklijevao sekundu, misleći da će možda nešto reći, a onda otišao u kupaonicu i zatvorio vrata za sobom. Kad je čovjek potišten, nekad je najbolje ostaviti ga na miru.

Sjeo sam na rub kade i zapalio cigaru. Sjedio sam zamišljen kao da gledam izvana, i razmišljao o sebi i Bobu. Oduvijek se prema meni ponašao prilično pristojno i bio mi je drag. Ali ne više nego i mnogi drugi ljudi. I kad bismo to pogledali stvarno detaljno, ispalo bi da mi se nije sviđao ništa više nego stotine drugih koje sam znao i s kojima sam bio dobar. A opet, eto me ondje kako sjedim i koprcam se razmišljajući o njegovim problemima umjesto da se brinem o svojim.

Naravno, razlog je mogao biti i to što sam znao da su moji problemi uglavnom riješeni. Znao sam da Joyce nije mogla preživjeti, znao sam da neće moći progovoriti. Možda je na trenutak i došla k svijesti, ali sigurno nije mogla ništa reći, barem ne s obzirom na ono što se dogodilo njezinu licu... Ali činjenica da sam znao da sam siguran nije mogla u potpunosti objasniti moju zabrinutost za njega. Upravo zato što sam neposredno nakon umorstva bio uzrujan, nisam bio u stanju jasno razlučivati i nisam shvatio da *moram* biti siguran. A opet, pokušao sam pomoći sinu onog Grka, Johnnieju Pappasu.

Vrata su se otvorila s treskom i podignuo sam pogled. Bob mi se široko osmjehivao, sav ozaren, a iz čaše u njegovoj ruci viski se proljevao na pod.

“Hej”, rekao je, “ostavljaš me, Lou? Dođi praviti mi društvo.”

“Naravno, Bobe”, rekao sam. “Naravno, evo me.” I vratio sam se s njim u dnevnu sobu. Stropoštao se na stolicu i iskapio piće.

“Imam prijedlog, Lou. Hajdemo ti i ja okrenuti ovaj grad naglavačke. Ti, ja i nitko više, ha?”

“Što ćemo s Conwayem?”

“Kvragu ćemo s njim. Ima nekih svojih poslova i ostat će ovdje nekoliko dana. Odnijet ćemo svoje stvari negdje pa ćemo biti sigurni da nećemo naletjeti na njega i možemo se zabaviti u miru.”

Posegnuo je za bocom i uspio u drugom pokušaju. Uzeo sam mu je iz ruke i natočio mu.

“To mi zvuči baš dobro, Bobe”, rekao sam. “Ja sam definitivno za. Ali, ne bismo li trebali krenuti nazad u Central City? Pazi, s obzirom na stanje u kojem Conway jest, možda ne bi izgledalo baš dobro kad bismo...”

“Rekao sam neka ide kvragu. Rekao sam, a tako sam i mislio.”

“Naravno, kako ti kažeš, ali...”

“Dosta sam učinio za njega. I previše. Učinio više nego bi i jedan bijelac učiniti trebao. A sad lijepo uskači u te svoje čizme i idemo!”

Rekao sam da budem, evo odmah. Baš sam krenuo. Samo, eto, imam gadno kurje oko koje treba malo potkresati. Pa, možda, možda bi bilo bolje da malo prilegne i ubije oko kad već mora čekati.

Nakon što je malo gundao i suprotstavljao se, na kraju je ipak tako i bilo. Nazvao sam željeznički kolodvor i rezervirao nam spavaća kola na noćnom vlaku za Central City. To će nas stajati nekoliko dolara iz

vlastitog džepa, budući da nam je okrug pokrивao samo prvi razred Pullmana. No, pretpostavlјao sam da bi nam malo privatnosti dobro došlo.

Imao sam pravo. Probudio sam ga u pola sedam kako bi mu ostalo dovoljno vremena da se pripremi, a on je djelovao gore nego prije spavanja. Nisam ga uspio nagovoriti da se okupa. Nije htio ni kavu, niti hranu. Umjesto toga, ponovno je navalio na viski, a kad smo odlazili iz hotela, ponio je cijelu bocu. Kad sam ga ukrcao u vlak, bio sam spaljen kao kravlja koža ispod žiga. Pitao sam se što li mu je, za ime Božje, rekao taj Conway.

Pitao sam se, a kvragu trebao sam shvatiti. Barem zbog toga što mi je praktički i rekao. Bilo mi je blizu kao nos na licu, a valjda previše blizu da bih mogao vidjeti.

No, možda je i dobro da nisam znao. Zato što se tu ništa nije moglo, ništa što sam ja mogao napraviti. A mene bi oblijevao krvavi znoj.

No dobro. Toliko o mojem prvom putovanju u veliki grad. Moj prvi put izvan okruga. Iz aviona ravno u hotel. Iz hotela ravno na vlak. I tada duga noćna vožnja – kad već više ništa ne vidiš – zatvoren u sobicu s uplakanim pijancem.

Nekako oko ponoći prije nego što je zaspao vjerojatno su mu misli odlutale i šaka mu je odjednom zavrudala po zraku i udarila me u grudi.

“Hej”, rekao sam. “Pazi što radiš, Bobe.”

“Š-što paži?” pleo je jezikom. “Lijepa riječ i željezna vrata, plakanje nad mlijekom... Zašto to sve izvodiš?”

“O”, rekao sam. “Ma to se ja samo malo šalim tako, Bobe.”

“Da ja tebi kažem”, rekao je. “Da sad ja tebi kažem nešto što sigurno nikad nisi smislio.”

“Da?”

“Najsv... čekaj... ovako ide... Najzornije je baš prije mraka.”

Umoran kakav sam bio, prasnuo sam u smijeh.

“Okrenuo si naopačke, Bob”, rekao sam. “Hoćeš reći...”

“A-a”, rekao je. “Ti si okrenuo naopačke.”

Poglavlje 10

U CENTRAL CITY STIGLI SMO OKO ŠEST UJUTRO I BOB JE UZEO TAKSI TE otišao ravno doma. Bio je bolestan, i to ne samo mamuran nego stvarno bolestan. Imao je previše godina da bi teglio teret kakav je nosio.

Navratio sam do ureda, ali sve je bilo mirno, barem sudeći prema onome što mi je zamjenik iz noćne službe prenio, pa sam i ja nastavio doma. Imao sam mnogo više odrađenih sati od onoga za što su me plaćali. Nitko mi ne bi zamjerio ni da sam uzeo i tjedan slobodnog. A to, naravno, nisam imao namjeru učiniti.

Presvukao sam se u čistu odjeću, pripremio si kajganu i skuhao kavu. Kad sam sjeo i počeo jesti, telefon zazvoni. Pretpostavio sam da bi to moglo biti iz ureda ili je možda Amy provjeravala jesam li dobro; znala je da mora nazvati rano ujutro, prije posla, ili čekati do nakon četiri popodne. Krenuo sam k telefonu smišljajući kakvu eskivažu kojom bih izbjegao susret s njom. Kad sam čuo da je na drugoj strani Joe Rothman, bio sam zatečen.

“Lou, znaš li tko je?” upitao je. “Sjeti se onog našeg kasnog razgovora.”

“Naravno”, rekao sam. “O onoj – hm – građevinskoj problematici.”

“Zamolio bih te da navратиš do mene večeras, ali imam nekakav izlet u San Angelo. A kako bi bilo da navratim do tebe na par minuta?”

“Ovaj...” počeo sam. “Valjda možeš. Nešto važno?”

“Sitnica, ali važna sitnica, Lou. Riječ-dvije, tek toliko da provjerimo je li sve u redu.”

“Možda bih i ja mogao...”

“Znam ja da bi ti mogao, ali mislim da je bolje da ja dođem k tebi”, rekao je i spustio slušalicu.

Spustio sam i ja, pa se vratio svojem doručku. Bilo je još rano. Vjerojatno ga nitko neće vidjeti. U svakom slučaju, on nije bio kriminalac, ma što neki krugovi mislili o njemu.

Došao je za oko pet minuta. Ponudio sam mu doručak ne trudeći se biti pretjerano ljubazan budući da nisam htio da se zadržava, a on je odbio i svejedno mi se pridružio za stolom.

“Pa, Lou”, rekao je i počeo si motati cigaretu. “Vjerujem da ti je jasno što želim čuti od tebe.”

“Mislim da znam”, rekao sam. “Smatraj da je izrečeno.”

“Je li točno ono što piše po novinama? Elmer je sijao vjetar pa požnjeo buru?”

“Tako mi izgleda. Nisam uspio naći drugo objašnjenje.”

“Ne mogu a da se ne pitam”, rekao je navlažujući cigaretni papir. “Ne mogu a da se ne pitam kako to žena s pirom od lica i slomljenim vratom može staviti šest tako preciznih komada, pa čak i kad je meta velika kao naš pokojni i neoplakani Elmer.”

Podizao je pogled polako, sve dok mu se oči ne sretnu s mojima. Slegnuo sam ramenima.

“Vjerojatno nije ispalila sve hlice odjednom. Pucala je u njega dok ju je udario. Kvrugu, pa teško da je samo stajala i čekala da on završi, pa tek onda počela pucati.”

“Teško da bi tako mogla, pa da”, kimnuo je. “A opet, iz tih mrvica informacija koje su mi dane, morala je postupiti upravo tako. Ona je ostala živa i nakon što je on umro, a svaki pojedini – ili barem dva pucnja koja je ispalila bila bi dovoljna da ga upokoji. Ergo, bit će da je zaradila lom vrata i sve ostale ozljede prije nego što se prihvatila pucanja.”

Odmahnuo sam glavom. Morao sam pobjeći njegovu pogledu.

“Rekao si da želiš provjeriti je li sve u redu”, rekao sam. “Ti, ti...”

“Pravu stvar, Lou! Nikakve patvorine ne kupujem jutros. I još čekam da čujem pravu stvar.”

“Ne znam što te toliko pali da me ispituješ”, rekao sam. “Tužitelj i šerif su zadovoljni i to mi je dovoljno.”

“Ti tako misliš i gotovo?”

“Tako ja mislim.”

“Dobro, a ja ću tebi reći što ja mislim. Znam zašto te ispitujem. Zbog toga što sam i ja upetljan. Možda ne izravno, ali...”

“Ali ne ni neizravno.”

“Upravo tako. Znao sam da si se namjerio na Conwaye, štoviše, učinio sam sve što sam mogao da te nahuškam na staroga. Moralno, a možda i zakonski, suodgovoran sam za bilo kakvu protupravnu radnju koju bi ti počinio prema njima. Kako god okreneš,

da tako kažem, i ja i sindikati koje predstavljam mogli bismo biti prikazani u vrlo nepovoljnom svjetlu.”

“To ti tako kažeš”, rekao sam. “To su tvoje riječi.”

“Sjaši malo, Lou, molim te! Umorstvo ne prolazi kod mene. Uzgred, koji je zadnji rezultat? Jedno ili dvoje?”

“Umrta je. Jučer poslijepodne je preminula.”

“Ja to neću popušiti, Lou – ako je umorstvo. Tvoje djelo. Ne mogu ti unaprijed reći što ću učiniti, ali neću te pustiti tek tako. Ne bih bio u stanju. Moglo bi se dogoditi da me uvučeš u nešto još i gore.”

“Ma dođavola!” rekao sam. “Pa dobro, o čemu mi to...”

“Cura je mrtva, a mrtav je i Elmer. I bez obzira na to koliko to sve izgledalo čudno – a ovo je jedan od onih slučajeva koji baca publiku u sudnici u delirij – ne mogu oni ništa dokazati. Kad bi oni znali ono što znam ja, da ti imaš motiv...”

“Motiv za što? Motiv za umorstvo te cure? Zašto bih to htio učiniti?”

“E, sad”, počeo je usporavati, “ostavimo je sad po strani. Recimo da je ona samo alat za izravnavanje računa s Conwayem. Scenski rekvizit.”

“Znaš i sam da to nema smisla”, rekao sam. “A što se tiče tog, kako ti kažeš, motiva: imao sam ga, kao, šest godina jer sam toliko dugo znao za Mikeovu nesreću. Zašto bih čekao šest godina, a onda iznebuha odlučio izvesti sve to? Ubiti boga u nekoj jadnoj kurvi samo da bih se osvetio sinu Chestera Conwaya. Hajde ti meni reci, zvuči li to logično? Hajde, reci mi, Joe.”

Rothman se namrštio, zamišljen. Bubnjao je prstima o stol. “Ne”, rekao je polagano. “Ne zvuči logično. U tome i jest problem. Tip koji je to napravio i mirno odšetao, pod uvjetom da je stvarno odšetao...”

“Dobro znaš da nije nikamo odšetao, Joe.”

“Tako ti kažeš.”

“Tako kažem ja”, rekao sam. “A tako kaže i svatko drugi. I ti sam bi tako rekao samo kad ne bi znao kakav mi je stav prema Conwayima. Makni si to već jednom iz glave i što će ti ostati? Obično uzajamno umorstvo, dvoje ljudi koji su se zakrvili i pobili se u ponešto zbunjujućim okolnostima.”

Iskesio mi se. “A bi li onda možda i Drugi svjetski rat nazvao uličnom čarkom?”

“Ne mogu ti ja reći što se dogodilo”, rekao sam, “samim tim što ondje nisam bio. Ali znam da se u umorstvima nađe čuda kao i kod svega ostalog. Čovjek prijeđe kilometar puzeći prosutog mozga. Žena nazove policiju nakon što je prostrijeljena kroz srce. Čovjeka otruju, objese, izrežu i prostrijele i on preživi. Ne pitaj me kako se to događa. Ne znam. Ali znam da se događa, a isto tako i ti to znaš.”

Rothman me netremice promatrao. Tada mu se glava kratko trznula i kimnuo je.

“Pretpostavljam da je tako”, rekao je. “Pretpostavljam, u najmanju ruku, da si čist. Sjedio sam ovdje i gledao te nastojeći spojiti u jednu cjelinu sve što o tebi znam i nikako nisam uspio sastaviti nešto što bi odgovaralo opisu onakva lika. I unatoč tome što je sve tu nekako uvrnuto, time bi sve bilo još i uvrnutije. Da tako kažem, ta ti uloga nikako ne pristaje.”

“Što reći na to?”

“Ni slova, Lou. Ja sam taj koji bi trebao zahvaliti tebi na skidanju teškog tereta koji sam stalno imao na umu. Ali, ako se ne ljutiš, rado bih ti ostao dužan još jednu uslugu...”

“Reci.”

“Samo za moju informaciju, reci mi, što je istina u cijeloj toj priči? Složit ću se s time da nisi Conwaya mrzio toliko da bi baš mogao nekoga i ubiti, ali mrzio ga sigurno jesi. Što si mu spremio?”

Očekivao sam to pitanje još od one noći kad sam razgovarao s njim. I imao sam odgovor spreman kao napeta puška.

“Onaj novac je trebao biti isplata da ode iz grada. Conway joj je plaćao da ode i ostavi Elmera na miru. Zapravo...”

“... Elmer je htio otići s njom, je li tako?” Rothman je ustao i stavio šešir na glavu. “Pa, ruku na srce, ne mogu ti naći zamjerke za tu zamisao. Gotovo da mi je krivo da se i sam nisam sjetio tako nečega.”

“Ma nemoj tako”, rekao sam, “nije to bilo bog-zna-što. To je bio samo slučaj onoga da gdje ima volje, nađe se i načina.”

“Uf!” rekao je. “A kako nam je naš Conway, kad smo već kod toga?”

“Ne bih baš rekao da nam se osjeća posebno dobro”, rekao sam.

“Vjerojatno od nečeg što je pojeo”, kimnuo je potvrdno. “Ne slažeš li se? Ali i pazi što radiš, Lou. Pazi dobro. Pazi kome pričaš svoje priče.”

Otišao je.

Pokupio sam novine iz dvorišta, od prijašnjeg dana i od tog jutra, pa si nadio još kave i vratio se za stol.

Kao i obično, novine su me kovale u zvijezde. Umjesto da su me prikazali, a što je bilo lako moguće, kao šeprtlju ili zabadala, oni su od mene napravili mješanca J. Edgara Hoovera i Lombrosoa, "pronickljava šerifova istražitelja čija se intervencija izjalovila samo zbog hirova ljudske naravi i njene posvemašnje nepredvidljivosti."

Nasmijao sam se i zamalo se ugušio kavom koju sam taman pio. Unatoč svemu kroz što sam prošao, počeo sam se osjećati lako i ugodno. Joyce je bila mrtva. Čak ni Rothman nije sumnjao u mene. A kad si se takvom liku uspio prodati pod poštenjačinu, nemaš se o čemu brinuti. Njega se moglo uzeti kao neku vrstu lakmus papira.

Razmišljao sam bih li nazvao novine i čestitao im na njihovoj "obaviještenosti".

Neki put bih to i činio, kako da vam kažem, pričao bih im bajke neki put. I oni bi to progutali. Mogao sam im reći nešto kao – prasnuo sam u smijeh – o tome kako stvarnost zna pisati romane čudnije od onih izmišljenih. I možda dodati nešto kao, na primjer, da istina uvijek izađe na vidjelo ili nešto o tome kako ni najbolje planirani zločini...

Prestao sam se smijati.

Trebao sam prestati s tim stvarima. Rothman me je upozorio na to, a i digao sam tlak već i Bobu Maplesu. Ali...

A uostalom, zašto ne bih nastavio ako mi se već htjelo? Još ako mi je pomagalo da se opustim? To je bio dio mogeg osobnog opisa. Odogovaralo je općem opisu dosadnog dobroćudnog naivčine koji ne bi mogao biti pokvaren pa čak ni kad bi se potrudio. I sam Rothman je rekao da koliko god stvari izgledale naopako, kad bi mene zamislio kao ubojicu, izgledale bi još *naopakije*. A način na koji sam govorio bio je velik dio moje uloge čovjeka koji je zametnuo trag svima njima. Kad bih odjednom prestao pričati tako kako sam pričao, pa što bi svijet mislio?

Eto, morao sam nastaviti bez obzira na to htjelo mi se ili ne. Izbor nije više bio u mojim rukama. Ali, naravno, bit ću nekako odmjeren. Neću pretjerivati.

O svemu sam zrelo razmislio i na kraju se još uvijek osjećao dobro. Ali odlučio sam ipak ne nazvati novine. Njihove su me priče više nego mazile, ali to ih nije ništa stajalo jer bi ionako morali nekako popunjavati taj prostor. A i nisam se baš zabrinjavao za mnoge detalje, kao primjerice ono što su pisali o Joyce. Nije ona bila “ofucana prijateljica noći”. I nije, za ime Isusovo, “voljela bez razuma, a odveć dobro”. Ona je bila samo zgodan curetak koji si je našao krivog dečka, a možda je dečko bio i u redu samo je bio na krivome mjestu. U svakom slučaju, ona si je željela samo to i ništa više, ništa osim toga. I to je i dobila. Ništa.

Amy Stanton je nazvala malo iza osam navečer i ja sam je pozvao da navrati k meni te noći. Najbolji način da odugovlačim, mislio sam, bio je ne držati je podalje i ne pružati joj otpor. Da nisam bio rezerviran, bila bi me prestala pritiskati. A na kraju krajeva, nije se mogla udati čim pucneš prstima. Postojalo je niz stvari koje je trebalo predvidjeti i o kojima se trebalo raspraviti – o, Bože, o koliko li se samo toga trebalo raspraviti! Moralo se razmotriti naglas čak i takve detalje kao što je veličina vaginalnog irigatora koji bi ponijela na bračno putovanje. I mnogo prije nego što bi ona to sve završila, ja bih već bio u stanju ostaviti Central City za sobom.

Nakon što sam završio razgovor s njom, otišao sam u tatin laboratorij, zapalio bunsenov plamenik i stavio običnu hipodermičku iglu i špricu na iskuhavanje. Zatim sam se bacio na police dok nisam našao po pakiranje muškog hormona, ACTH-a, B-kompleksa i sterilne vode. Tatina zaliha lijekova bila je, naravno, prestara, ali veledrogerije su i dalje slale uzorke i ja sam te uzorke iskorištavao.

Smiješao sam intravenozni koktel s ACTH-om, B-kompleksom i sterilnom vodom i ubrizgao si u desnu ruku. (Tatina je teorija bila da nikad ne treba davati injekciju u onu stranu na kojoj je srce.) Ubrizgao sam si hormone u bok i to je bilo sve drugi put. Neću joj dati povoda za brigu. Bez obzira na to jesu li moje nedaće bile posljedica psihosomatike ili stvarnosti, previše napetosti ili previše Joyce, te večeri toga nije smjelo biti. Malu Amy ću ukrotiti tako da bude mirna cijeli tjedan.

Popeo sam se u svoju sobu i otišao spavati. Probudio sam se oko podne, kad je tvornička zviždaljka rafinerije počela zviždati, a onda sam se vratio na još sat ili dva spavanja. Ponekad, ili – budimo

precizniji - gotovo uvijek sam u stanju spavati oko osamnaest sati a da se ne osjetim odmorenim. Zapravo, nisam baš ni umoran, ah ne da mi se ustati. Želim samo biti ondje gdje jesam i ne vidjeti nikoga i ni s kim ne razgovarati.

Toga je dana bilo sasvim suprotno: jedva sam čekao da se operem i izađem nešto raditi.

Otuširao sam se i obrijao. Dugo sam stajao pod hladnom vodom jer su oni lijekovi stvarno djelovali. Nabacio sam čistu košulju boje pijeska s novom leptir-kravatom i iz ormara izvadio svježe izglačano plavo odijelo.

Spremio sam si ručak i pojeo nekoliko zalogaja te nazvao dom šerifa Maplesa.

Javila se njegova žena. Rekla je da se Bob osjeća nekako slabo i da je liječnik mislio kako bi bilo dobro da ostane doma dan ili dva. Sada je baš spavao i ona nije bila sklona buditi ga. Ali, ako se radi o nečemu jako važnome...

“Samo sam se pitao kako mu je”, rekao sam. “Mislio sam navratiti na nekoliko minuta.”

“Pa to je jako lijepo od tebe, Lou. Kad se probudi, reći ću mu da si se javio. Možda bi mogao sutra navratiti ako on do tada ne izađe iz kreveta.”

“U redu”, rekao sam.

Pokušao sam čitati, ali se nisam uspio usredotočiti. Razmišljao sam što bih mogao učiniti sa sobom kad sam već imao slobodan dan. Nisam mogao ni na biljar ni u kuglanu. Nije izgledalo pristojno kad se policija muva oko salona za biljar ili po kuglanama. Nije priličilo ni odlaziti u barove. Nije bilo u redu ni otići u kino usred bijela dana.

Mogao sam se provozati. Vozati se okolo sam. To je bilo otprilike sve što sam mogao.

Malo pomalo, dobar osjećaj počeo je nekamo otjecati.

Isparkirao sam auto i odvezao se do zgrade suda. Hank Butterby, zamjenik zadužen za rad u uredu, čitao je novine s nogama na stolu, žvačući gvalju duhana. Pitao me je li mi dovoljno toplo i zašto k vragu nisam ostao doma kad mi se već pružila takva mogućnost. A ja sam mu samo rekao da je to jednostavno tako.

“Krasan ulet”, rekao je kimnuvši glavom prema novinama. “Baš su ti dali krasan člančić. Upravo sam se spremio da ga izrežem i

sačuvam ti ga.”

Idiotsko je kopile imalo tu iritantnu naviku. Ne samo priče o meni, nego sve. Izrezivao je i stripove i vremensku prognozu, prilog o zdravlju i užasne pjesmuljke. Svako prokleta sranje pod kapom nebeskom. Nije znao čitati bez škarica u rukama.

“Znaš što”, rekao sam. “Potpisat ću ti se na to, a ti čuvaj. Jednoga dana možda bude vrijedno.”

“Pa”, usmjerio je pogled prema meni, a onda ga brzo i spustio. “Ne bih te htio gjaviti, Lou.”

“Ma, nema problema”, rekao sam. “Dodaj mi to”, nažvrljao sam svoje ime na margini i vratio mu. “Samo ne daj da se to pročuje”, rekao sam. “Budem li to morao raditi i za druge dečke, moglo bi ti se dogoditi da se vrijednost sroza.”

Staklasta pogleda zurio je u papir kao da se boji ugriza. “Hm”, krenulo ga je pa je zaboravio progutati slinu, “ti zbilja misliš...”

“Hajde ti napravi ovako”, rekao sam, šaptom, nalaktivši se na stol. “Hodi ti lijepo do neke od tih rafinerija i neka ti parom operu jednu čeličnu bačvu. A onda – znaš li nekoga s aparatom za zavarivanje?”

“Aha”, potvrdio je šaptom i on. “Mislim da znam gdje se mogu ogrebat.”

“Dobro, onda prepolovi bačvu. Zapravo, izreži je dvaput unaokolo pa ćeš imati i nekakav poklopac. Onda u nju stavi ovaj potpisani članak - pazi, Hank, jedini koji postoji! – i zavari ga unutra. Kad prođe šezdeset ili sedamdeset godina, možeš to odnijeti u muzej i bit ćeš bogat čovjek.”

“Majko mila!” rekao je. “Imaš li ti takvu bačvu, Lou? Ili hoćeš da nabavim jednu i tebi?”

“Ma ne, bolje ne”, rekao sam. “Vjerojatno neću toliko poživjeti.”

Poglavlje 11

ZASTAO SAM NA TREN U HODNIKU UPRAVO ISPRED UREDA HOWARDA Hendricksa i spazio me kad je podigao pogled pa mi mahnuo.

“Pozdrav, Lou! Dođi i sjedi malo.”

Ušao sam kimnuvši glavom njegovoj tajnici i privukao stolicu do njegova radnog stola. “Upravo sam razgovarao s Bobovom ženom, nema ni pet minuta”, rekao sam. “Veli da Bob nije baš najbolje.”

“Čuo sam”. Kresnuo je šibicu za moju cigaru. “Doduše, sad i nije tako važno. Nema se tu što više napraviti u vezi s tim slučajem Conway. Sve što možemo učiniti jest mirno sjediti i biti spremni ako se Conway počne razmahivati svojom važnošću. Čini mi se da će se pomiriti sa situacijom u dogledno vrijeme.”

“Šteta što je cura umrla”, rekao sam.

“Ma ne znam ni sam, Lou”, slegnuo je ramenima. “Ne vidim što bi nam to ona mogla reći a da mi već ne znamo. Iskreno rečeno, i nek’ to ostane među nama, ali meni ti je sada osjetno laknulo. Conway ne bi imao mira dok ona ne bi bila poslana na stolicu, sa svom preuzetom krivnjom i ja nikako ne bih volio sudjelovati u tome.”

“Mda”, rekao sam. “To ne bi bilo baš lijepo.”

“Doduše, da je ostala živa, ja bih bio u takvoj obvezi, Lou. Hoću reći, morao bih je progoniti do zadnjeg zarezua u zakonu.”

Nakon onog našeg sraza od prethodnog dana, on je nastojao urediti odnose među nama i eto mene kao njegova starog druga kojem povjerava svoje najintimnije osjećaje.

“Nešto mi nije jasno, Howarde...”

“Reci, Lou?”

“A ne znam, pa možda bolje da zadržim za sebe”, rekao sam. “Možda različito gledamo na život.”

“Ma siguran sam da bismo se složili. Meni se uvijek činilo da imamo mnogo toga zajedničkog. Što si mi htio reći?”

Oči su mu na tren skočile u stranu, a pobjegao mu je smiješak. Znao sam da mu je tajnica namignula.

“A, recimo ovako”, rekao sam. “Vidi, ja sam uvijek mislio da smo mi ovdje kao jedna velika sretna obitelj. Mi koji radimo za okrug...”

“Aha. Velika sretna obitelj, a?” Oči su mu opet odlutale. “Samo ti nastavi, Lou.”

“Ispod površine mi smo kao neka vrsta braće.”

“Da-a...”

“Svi smo u istom čamcu, da tako kažem, i trebamo prionuti i zajedno veslati.”

Grlo kao da mu je odjednom oteklo i iz džepa je istrgnuo rupčić. Zatim se okrenuo u stolici i okrenuo mi leđa, gušeći se od kašlja i pijuckajući. Čuo sam kako mu tajnica ustaje i žuri van. Potpetice su joj radile tipa-tapa sve brže i brže i brže dok se nisu stopile u trk na zahod.

Nadao sam se da se upišala u gaće.

Toplo sam se nadao da je taj komad šrapnela koji je nosio pod rebrima probio pluća. Taj metal je stajao porezne obveznike cijelu hrpu love. Izabrali su ga za tužitelja na račun priča o krhotini. Ne zbog toga što je okrug očistio od smeća i podijelio svakome pošteno i po zaslugi. Ne. Samo priča o krhotini.

Napokon se sudio i okrenuo, a ja sam mu savjetovao da bi se trebao pobrinuti za tu svoju prehladu. “Reći ću ti što ja napravim”, rekao sam. “Uzmem vodu u kojoj sam skuhao luk i iscijedim veliki limun u nju. Točnije, uzmem jedan srednji i jedan mali u slučaju da...”

“Lou!” oštro me prekinuo.

“Molim?” upitao sam.

“Gle, drago mi je da se brineš i da te zanima moje zdravlje, ali moram te zamoliti da prijedeš na stvar. Što si mi ono zapravo htio reći?”

“Ma nije to nešto...”

“Lou, lijepo te molim!”

“A onda evo o čemu sam ja nešto razmišljao”, rekao sam. I rekao sam mu. Isto ono o čemu je Rothman razbijao glavu, samo svojim, razvučenim i prejednostavnim riječima, polagano i uvrnuto. To mu je trebalo zadati nešto čime bi se mogao baviti. Nešto površna ideja o tragovima praznih guma. A najljepše u cijeloj toj priči bilo je to što nije mogao napraviti mnogo više nego razbijati glavu.

“Isuse”, rekao je polagano. “Pa to je stvarno tako. Pred nosom nam je, trebalo je samo pogledati. Jedna od onih činjenica koje su toliko očite da očitije ne mogu biti, a opet ih nitko ne primijeti. Kako god

okreneš, on ju je ubio nakon što je već bio mrtav. Nakon što je više nije mogao ubiti!”

“Ili obratno”, rekao sam.

Obrisao je čelo. Bio je uzbuđen, ali izgledao je nekako bolesno. Pokušati namamiti nekakvim tragovima guma jadnog blesana kakav je dobrodušni Lou je jedna stvar. Stvar kojoj je bio dorastao. A ovo ga je osupnulo.

“Je li ti jasno što to znači, Lou?”

“Možda i ne mora značiti baš to”, rekao sam, a onda sam mu ponudio izlaz. Ponovno sam izrecitirao pjesmicu o nevjerojatnim smrtima koju sam izveo i Rothmanu. “A bit će valjda da je to tako. Vjerojatno je to samo jedna od tih neobjašnjivih zavrzlama.”

“Naravno”, rekao je. “Tako je. Tako mora biti. A jesi li... Nisi o tome nikome pričao, zar ne, Lou?”

Odmahnuo sam glavom. “Palo mi je na pamet prije nekoliko minuta. A opet, naravno, ako Conway i dalje bude sav bijesan kad se vrati, ja ću...”

“Mislim da ja ne bih to učinio, Lou. Uopće ne mislim da bi to bila pametna ideja, uopće ne.”

“A, tako! Misliš da bi trebao prvo reći Bobu? O, pa naravno da ću mu reći. Ne bih ja nikako išao preko njega.”

“Ne, Lou”, rekao je, “ne razumijemo se. Bob nije baš zdrav. Conway je već ubio boga u njemu, da tako kažem. Mislim da ga trebamo poštediti. I onoga iz čega, kako si i sam rekao, neće nikad ništa proizaći.”

“A dobro”, rekao sam, “pa ako to ionako nije ništa, ne vidim zašto...”

“Zadržimo mi to za sebe, Lou, barem za sada! Sjedi mirno i prati razvoj događaja. Uostalom, što mi tu možemo? Što uopće možemo postići?”

“Skoro pa ništa”, rekao sam. “Vjerojatno apsolutno ništa.”

“Točno tako! Ni ja to ne bih ljepše rekao.”

“Ali reći ću ti ja što mi možemo uraditi”, rekao sam. “Ne bi bio poseban problem sakupiti sve muškarce koji su išli k njoj. Vjerojatno ih nema mnogo više od trideset ili četrdeset, s obzirom na to da je to bila skupa cura. Bob i mi, naša ekipa, mi bismo ih mogli sakupiti, a ti bi mogao...”

Volio bih da možete vidjeti kako se preznojavao. Sakupiti trideset ili četrdeset dobrostojećih građana šerifovu uredu ne bi predstavljao nikakav problem, ali on bi bio taj koji bi prikupljao izjave i dokaze, pa podizao optužne prijedloge. Do trenutka kada bi to bilo gotovo, bila bi gotova i njegova karijera. Ne bi bio izabran više ni za šintera, pa makar mu ta krhotina virila iz oka.

A opet, ja nisam želio takav razvoj događaja baš koliko ga nije želio ni on. Slučaj je zaključen i obješen Elmeru oko vrata i bilo je baš odlično ostaviti stvari upravo takvima kakve su bile. I tako, s obzirom na tu činjenicu, kao i na činjenicu da se bližilo doba večere, dopustio sam mu da me uvjeri. Rekao sam da se ja u te stvari baš i ne razumijem i srdačno sam mu zahvalio što mi nije dao da odlutam. I tako je to završilo. Zamalo.

Dao sam mu i recept za lijek protiv kašlja prije nego što sam otišao.

Odbauljao sam do auta, zviždukajući, razmišljajući o tome kako je na kraju ispalo krasno poslijepodne i kako bi bio strašan užitek pričati o tome.

Ni deset minuta poslije zatekao sam se na Derrick Roadu kako radim puni okret i idem nazad u grad.

Ne znam zašto. Dobro, zapravo i znam.

Ona je bila jedina osoba s kojom sam mogao razgovarati, jedina koja bi razumjela o čemu pričam. Ali znao sam da je više nema ondje. Znao sam da je više nikad neće biti ni tamo ni igdje drugdje. Nije je više bilo i ja sam to znao, tako da... Ne znam zašto.

Vozio sam se nazad, prema gradu, prema staroj sklepanoj i pozamašnoj dvokatnici s ambarom u kojem su skvičali štakori. Kada sam rekao "Žao mi je, mala", rekao sam to naglas. "Nikad nećeš znati koliko mi je žao." I onda sam rekao: "Razumiješ, zar ne? Još samo nekoliko mjeseci i ja se više ne bih mogao zaustaviti. Kontrola bi potpuno nestala, i onda..."

Leptir se nježno sudario s vjetrom i odlepršao dalje. Vratio sam se svojem zviždanju.

Kako bilo da bilo, poslijepodne je bilo izvanredno.

Ostajao sam bez namirnica, pa sam na povratku navratio po neke među kojima je bio i odrezak meni za večeru.

Otišao sam doma i složio sam si brdo hrane i pojeo sve do zadnje mrvice. B-kompleks je radio kao sat. A radile su i druge stvari. Čak

sam se počeo radovati tome što ću vidjeti Amy. U meni je rasla jaka želja.

Oprao sam i obrisao suđe. Prebrisao sam kuhinjski pod otežući s poslom koliko god sam mogao. Ocijedio sam krpu i odnio je van pa objesio na stražnji trijem. Vratio sam se u kuću i pogledao na sat. Kazaljke kao da su stajale na mjestu. Trebalo je proći još barem dva sata prije nego što se ona usudi doći.

Nisam imao više nikakva posla, pa sam si skuhao kavu i nalio veliku šalicu i otišao u tatin ured. Ostavio sam kavu na stolu i počeo njuškati po policama s knjigama.

Tata je imao običaj reći da mu je bio dovoljan problem razdvajati fikciju od takozvanih činjenica, a da i ne čita fikciju. Uvijek bi rekao da je znanost sama po sebi dovoljno zamršena čak i kad je ne pokušavaš pomiriti s religijom. To je govorio, ah je govorio još i da znanost može postati svojevrsnom religijom i da su osobe širokih pogleda uvijek u opasnosti da im širina nestane. Zato je na policama bilo prilično mnogo fikcije, a bilo je i vjerske literature otprilike onoliko koliko i kod kakva župnika.

Čitao bih ponešto od fikcije. Ono drugo sam ostavljao na miru. Budući da sam živio život kakav sam živjeti morao, išao sam i u crkvu i na vjeronauk, ali to je bilo to. I to zato što su djeca samo djeca i ako vam se to što kažem čini previše očito, molim vas da uzmete u obzir da to nije jasno čak ni mnogima navodno velikim misliocima. Klinac te čuje kako psuješ i psuješ... i on će psovati. Neće shvatiti kad mu kažeš da to nije dobro. On ti je odan i ako ti nešto činiš, onda je to sigurno prava stvar.

Kao što rekoh, nisam nikada dirao vjersku literaturu po kući. No, te večeri sam napravio iznimku. Već sam bio pročitao gotovo sve ostalo. A mislim da mi je u glavi bilo i to da trebam provjeriti ima li u kući štogod vrijednog budući da sam je kanio prodati.

I tako, uzeo sam Biblijsku konkordanciju i otpuhao prašinu s nje. Donio sam je do radnog stola i otvorio je. Zapravo, sama se otvorila kad sam je spustio. U njoj je bila fotografija, malena snimka formata nešto kao oko pet puta deset centimetara, koju sam primio u ruku.

Okrenuo sam je na jednu stranu, pa na drugu. Okrenuo sam je postrance, pa naopačke, odnosno na onu stranu za koju sam mislio

da je naopaka. Smješkao sam se onako kako se smješčaju ljudi koji su nečim zabavljeni sa zanimanjem.

Na slici je bilo lice žene, ne posebno zgodne, ali onakve kakva dopre do tebe a da ti ni ne znaš zašto. Ali gdje je to ona bila i što je radila, to mi nikako nije bivalo jasno. Naoko, izgledala je kao da gleda kroz rašljaste grane nekog drveta, bijelog javora, moglo se reći. Dvije grane granale su se iz debla, a ona ih je grčila, svaku po jednom rukom, a... Ali znao sam da to ne može biti to. Na dnu debla bio je rascjep i batrljci otkinutih grana koji su se gotovo dodirivali međusobno.

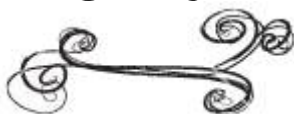
Protrljao sam sliku o svoju košulju i pogledao je ponovno. Lice je izgledalo poznato. Izranjalo mi je iz magle, kao nešto što je skidalo svoju krinku. No, bila je stara, hoću reći, slika je bila stara i imala je ogrebotine – od starosti, rekao bih – i oštetili su fotografiju na mjestu toga kroz što je već gledala.

Uzeo sam povećalo i bacio se na proučavanje. Okrenuo sam naopako, kako je trebalo biti okrenuto. Odjednom sam takoreći bacio povećalo dalje od sebe i sjedio sam zureći u prazno. Nisam gledao ni u što, a vidio sam sve.

Gledala je kroz međunožje, to sam bio dobro shvatio. Svoje vlastito. Klečala je i gledala kroz vlastite noge. A oštećenja na njezinim stegnima nisu imala veze sa starošću fotografije. Bili su to pravi ožiljci. Žena se zvala Helene, tatina davnašnja kućna pomoćnica.

Tata...

Poglavlje 12

OSTAO SAM U TOM STANJU NEKOLIKO MINUTA, SAMO SJEDIO I GLEDAO U prazno, ali čitav mi se svijet otvorio pred očima, uglavnom svijet mojeg djetinjstva. Vratila mi se i ona, kućna pomoćnica koja i jest bila velik dio tog mog života.

“Hoćeš se tući, Helene? Želiš li naučiti boks...?”

I:

“Ah, pa umorna sam. Baš si me udario...”

I:

“Ali svidjet će ti se, dušo. Svi veliki dečki to rade...”

Sve sam ponovno proživio i došao sam do kraja, do tog zadnjeg i užasnog dana. Sjećam se sebe, pognutog na dnu stubišta, kako slušam glasove iz knjižnice, srdite i potihе, srdite i prezirne.

“Ne raspravljam uopće o tome, Helene. Večeras odlaziš. Budi sretna što te neću dati na sud.”

“O, ma je li tako? Ma nemoj? Samo pokušaj!”

“Zašto, Helene? Za boga miloga, pa kako si mogla učiniti tako što?”

“Ljubomorán?”

“Ti – tek je dijete – a...”

“Da! Baš tako! Dijete! Stani tu! Slušaj me, Daniele, ja...”

“Nemoj to ni izgovoriti, molim te. Ja sam kriv. Da nisam...”

“Je li tebe povrijedilo? Jesi li ti povrijedio koga? Nisi li zapravo – a u tome je stvar – vremenom potpuno izgubio volju za to?”

“Ali dijete? Moje dijete? Moj jedini sin. Ako se nešto dogodi...”

“A-ha... To tebe muči, ha? Ne on, nego ti. Kako bi se to moglo odraziti na tebe.”

“Van! Žena s manje osjećaja nego jedna.”

“Nego bijeli otpad, tako se to kaže, ha? Primitivka? Nemam ja štоfa za gospođu? U redu je to jer kad vidim ovakvo licemjerno govno od čovjeka, drago mi je da je tako!”

“Izlazi dok te nisam ubio!”

“C-c-c... Zamislite kakva bi to sramota bila, pa doktore! Bolje vi mene saslušajte...”

“Da si odmah...”

“Nešto što bi ti trebao znati bolje nego itko drugi. To nije moralo značiti ništa. Baš ništa. Ali ovako će značiti. Postupio si na najgori mogući način. Ti...”

“Ja... Helene, molim te.”

“Ne, ti nikada nikoga nećeš ubiti. Previše si zaljubljen u sebe, samozadovoljan i samopouzdan. Voliš nanijeti bol, ali...”

“Ne!”

“Pa dobro. Ja griješim. Ti si taj sjajni, dobri doktor Ford, a ja sam samo komad bijelog smeća i zato sigurno griješim... Nadam se.”

To je bilo sve.

Zaboravio sam to, a sada sam zaboravio još jedanput. Neke stvari moraš zaboraviti kaniš li nastaviti sa životom. Nekim čudom, ja sam kanio; želio sam živjeti više nego ikad. Ako je dobri Gospodin napravio neku grešku kad nas je stvarao, to je naša želja za životom kad za to nemamo ni najmanje razloga.

Odložio sam knjigu nazad na policu. Odnio sam sliku u laboratorij, spalio je i sprao pepeo u umivaoniku. Ali gorjelo je sporo i nisam si mogao pomoći a da ne primijetim nešto:

Umnogome je nalikovala na Joyce. Štoviše, postojala je sličnost i s Amy Stanton.

Zazvonio je telefon. Obrisao sam ruke o hlače i javio se. Usput sam gledao sebe u ogledalu na vratima laboratorija i vidio momka u košulji boje ružičastog pijeska, s crnom leptir kravatom i nogavicama koje su se zakvačile za vrhove čizama.

“Lou Ford na aparatu”, rekao sam.

“Howard, Lou. Howard Hendricks. Slušaj. Dođi odmah k meni. Do zgrade suda, naravno.”

“Pa, sad. Ne znam bih li mogao sada. Imam n...”

“Pusti je neka čeka, Lou. Ovo je važno!” Sav se upljuckao pa sam odmah osjetio da je stvarno važno. “Sjećaš li se o čemu smo razgovarali danas poslijepodne? O onome – ma znaš – da bi možda netko treći bio ubojica? Dakle, ti, mi smo skroz imali pravo. Imali smo dobar nos!”

“Ha!” rekao sam. “Ali nije to mo... hoću reći...”

“Uhvatili smo ga, Lou! Gad je dolijao! Naš je, gotovo je!”

“Već je i priznao? Čuj, Howarde, uvijek se nađe neki čudak koji priznaje sve...”

“Ništa on ne priznaje! Neće uopće govoriti! Zato te i trebamo. Mi ne možemo, hm, *raditi* na njemu, ali tebi bi mogao progovoriti. Ako ga tko može smekšati, ti ga možeš. Mislim da ga slučajno i poznaješ.”

“Ma-a-nemoj?”

“Mali Grk, Johnnie Pappas. Znaš ga, s njim je stalno bilo nekih problema. A sad dođi ovamo, Lou. Već sam nazvao Chestera Conwaya i on će doletjeti ujutro iz Fort Wortha. Prenio sam mu koliko si ti zaslužan za to, kako smo zajedno razvijali tu ideju i da smo sve vrijeme bili sigurni da Elmer nije kriv i... a on je sretan kao malo dijete, Lou. Čovječe, kad bismo samo mogli srediti ovoga i izvući da nam prizna...”

“Stižem”, rekao sam. “Odmah dolazim, Howarde.”

Prekinuo sam vezu ne odlažući slušalicu i razmišljao sam što li se to dogodilo, što se to uopće moglo dogoditi. Onda sam nazvao Amy.

Njezini su još bili budni pa nije mogla mnogo pričati i to je bilo dobro. Uvjerio sam je da sam je stvarno želio vidjeti – a stvarno i jesam – i da ne bih trebao izbivati predugo.

Spustio sam slušalicu, uzeo novčanik, izvadio sve novčanice i raširio ih po stolu.

Nisam imao ni jednu svoju dvadeseticu, kod mene je bio samo onaj svežanj od dvadeset pet komada što mi je Elmer dao. I kad sam shvatio da ih pet nedostaje, smrznuo sam se od glave do pete. Onda sam shvatio da sam četiri potrošio u Fort Worthu na karte za vlak i da sam samo jednu razbio u Central Cityju gdje je to moglo imati kakve veze. Samo je jedna... ona koju sam dao Johnnieju Pappasu. I tako...

I tako sam sjeo u auto i odvezao se do suda.

Uredski pomoćnik Frank Butterby pogledao me je uvrijeđeno, a jedan drugi pomoćnik koji se ondje zatekao, Jeff Plummer, namignuo mi je i pozdravio me srdačno. A onda se pojavio Howard, zgrabio me za lakat i odvuкао u svoj ured.

“Kako li nas je krenulo, a, Lou?” Bio je toliko sretan da su mu gotovo sline curile. “Pazi sad, ovako ćeš s njim: prvo s njim sasvim lijepo, neka popusti malo, i onda ga stegni. Reci mu da ćemo, ako nam prizna, dati da se izvuče s nehajem. Mi, naravno, to ne možemo, ali ono što mu ti kažeš neće mene ni na što obavezati. U

suprotnom, tako mu reci, ide na stolicu. Osamnaest godina mu je, osamnaest punih i...”

Zurio sam u njega i on je to pogrešno shvatio.

“Ma, kvragu!” rekao je bocnuvši me palcem pod rebra. “Tko sam ja da objašnjavam *tebi* kako se to radi? Kao da ne znam kako to tebi ide? Nisam li ja...”

“Nisi mi još ništa rekao”, odvratio sam. “Znam ja da je Johnnie malo lud, ali ne bih rekao da je ubojica. I čime ga to kao teretite?”

“Kao teretite, ha? Kao! Slušaj čime ga teretimo” – zastao je – “zapravo, idemo ispočetka, Lou. Elmer je k droljici pošao s deset tisuća dolara. Trebao je imati toliko sa sobom. Ali kad smo ih mi prebrojili, *falilo* je petsto dolara.”

“Da?” rekao sam. Bilo je baš kako sam i mislio. Onaj prokleti Elmer nije htio priznati da nema ni kinte svoje love.

“I mi smo mislili, Bob i ja, da je to Elmer utukao u nekoj kocki ili tako nečemu. Ali novčanice su bile označene, je l’, i stari je već bio dojavio svim ovdašnjim bankama. U slučaju da bi se i nakon isplate motala ovuda, on bi se je dohvatio zbog ucjene... Koji je lik taj Conway! Od njega sve možeš očekivati!”

“Izgleda da se i od mene svašta očekivalo”, rekao sam.

“Nemoj tako, Lou”, potapšao me po leđima. “Nema nikakva razloga da se osjećaš povrijeđenim. Mi smo ti vjerovali bez daljnjeg. Ali Conway je vodio igru i, eto, ti si bio u blizini, a...”

“Pusti”, rekao sam. “Johnnie je potrošio nešto od te love?”

“Dvadeseticu. Ostavio ju je sinoć u drogeriji, a jutros je došla do banke i prije nekoliko sati smo utvrdili odakle je novac stigao i tada smo ga pobrali. Sad...”

“A kako znaš da Elmer nije rasipao naokolo i sad je tek primijećeno da je u optjecaju?”

“Ni jedna se još nije pojavila. Samo tih dvadeset. Dakle... Ne, čekaj, Lou. Stani samo malo. Saslušaj kako to izgleda sve skupa, pa da se razumijemo što bolje. Bio sam sasvim voljan složiti se s varijantom da je došao do novca nekim regularnim putem. Dogovor je da si sam isplaćuje svoju plaću, a baš se je potrefilo da mu plaća za dvije noći rada izađe točno dvadeset dolara. Izgledalo je sasvim u redu, shvaćaš li me? Mogao je nekome naplatiti robu tom novčanicom, a poslije je uzeti sebi kao plaću. Mogao je reći da je tako napravio – a

nije rekao baš ništa – jer je znao da ne može to reći. Kod Slim Murphyja je od ponoći do osam ujutro toliko malo mušterija da bi se sigurno sjetio od koga je dobio taj novac. Pročešljali bismo mušteriju po mušteriju i on bi začas bio vani – kad bi stvarno bio nevin.”

“Možda je bila u blagajni kad je preuzeo smjenu?”

“Uozbilji se, Lou! Ostaviti dvadeseticu da mali ima čime vraćati *kusur*?” Hendricks je odmahnuo glavom. “Znali bismo da nije bila ondje, čak i da nismo pitali Slim Murphyja. Ček’ malo! Stani! Provjerili smo i gdje je bio Murphy i njegov alibi je čist kao suza. A mali? Eh. Od oko devet pa sve do jedanaest u noći sa subote na nedjelju ne zna se gdje je bio. Mi ne znamo, a on ne želi reći.... Ma to je gotova stvar, kako god pogledaš, Lou. Pogledaj uostalom sama ta umorstva. Cura prebijena na mrtvo ime! To je nešto što bi očekivao od ludog klinca kojemu se zamrača pred očima. A lova: samo je petsto uzeto od deset tisuća. Potpuno ga je oborila tolika lova pa je samo zgrabio šaku i pobjegao. Opet dječja posla.”

“Dobro”, rekao sam. “Dobro, čini se da imaš pravo, Howarde. Misliš da je ostatak negdje spremio?”

“Ili je tako, ili se uplašio pa bacio ostatak. Lou, priča pije vodu. Nikad nisam vidio ljepšu. Kad bi mali sad ostao na mjestu mrtav, smatrao bih to božjom pravdom. A nisam baš vjernik.”

Eto, sve je rekao. Dokazi su mu bili neoborivi.

“Pa, bilo bi ti pametno da se baciš na posao, Lou. U rupi je. Nismo ga još propisno priveli, a niti nećemo dok ne propjeva. Ne dolazi u obzir da mi sad dođe neka odvjjetnička lešinarčina i objasni mu da ima tamo nekakva prava.”

Oklijevao sam, a onda sam rekao: “Ne, ne mislim da bi to bilo baš pametno. Ne bi time ništa dobili... A zna li Bob za ovo?”

“Zašto bismo ga gnjavili? On ne bi mogao ništa učiniti.”

“A čuj, samo sam ga htio pitati što on misli o tome – bi li bilo u redu da ja sad...”

“Bi li bilo u redu?” Howard se namrštio. “A zašto ne bi bilo u redu?... Ah, da, pretpostavljam kako se ti sad osjećaš. On je ipak još dijete i ti ga poznaješ. Ali on je ubojica, Lou. I to propisno hladnokrvan. Sjeti se samo one jadne žene i kako li se je morala osjećati dok joj je mljeo lice. Vidio si je. Vidio si na što je sličila. Lice joj je bilo mljeveno meso. Hamburger, gulaš...”

“Nemoj, Howarde”, rekao sam, “za ime Božje!”

“Neću više, Lou”, spustio je ruku na moje rame. “Stalno gubim iz vida da ti nisi oguglao na takve prizore. Onda?”

“Onda”, rekao sam, “onda bolje da se prihvatim posla.”

Odšetao sam se u podrum – zatvor. Ključar me pustio, pa zatvorio za mnom. Prošli smo pokraj ćelija za pritvor i zatvorskih i došli do čeličnih vrata. Na njima je bila mala špijunka i neuspješno sam pokušao pogledati unutra. Ondje se ni jedna žarulja ne bi mogla održati, bez obzira kakvu stražu postavio, a prozor je bio do dvije trećine ispod razine zemlje i nije puštao baš mnogo danjeg svijetla.

“Da ti posudim svjetiljku, Lou?”

“Bolje ne”, rekao sam. “Vidim sve što trebam.”

Odškrinuo je vrata, ja sam se ugurao, a on ih je opet zatvorio. Stajao sam okrenut leđima prema vratima i za tren se čula škripa i cika, a sjena je izronila iz mraka i doteturala do mene.

Pao mi je u naručje i zadržao sam ga tako, tješio ga tapšanjem po leđima.

“Sve je u redu, momče, sve će biti u redu.”

“Isuse, Lou, I-isuse K-kriste, Zna-znao sam da ćeš doći, znao sam da su ti javili. Ali tako je bilo dugo, tako dugo, i počeo sam razmišljati da možda – možda i nećeš...”

“Znaš da ja nisam takav, Johnnie. Znaš koliko se brinem o tebi.”

“M-ma znam”. Duboko je udahnuo, a onda izdahnuo vrlo polagano, kao netko tko se dočepao tvrdog tla nakon dugog i teškog plivanja. “Imaš cigaretu, Lou? Smradovi su mi popalili sve...”

“Lakše malo, mladiću”, rekao sam. “Ljudi samo rade svoj posao, Johnnie. Uzmi cigaru pa ću i ja jednu popušiti s tobom.”

Sjeli smo jedan do drugoga na zakovani zidni ležaj i pripalio sam šibicom obojici. On je povukao, ja sam povukao, i sjaj je došao na naša lica pa zatim otišao.

“Stari će od ovoga poludjeti do neba. I nazad.” Kesio se ukočeno. “Čini mi se da će morati doznati, zar ne?”

“Da, Johnnie”, rekao sam. “Bojim se da će morati doznati.”

“Kad mogu ići?”

“Vrlo brzo. Još samo malo”, rekao sam. “Gdje si bio u nedjelju navečer?”

“U kinu”. Povukao je jak dim i vidjelo se kako steže doljnu čeljust.
“A zašto to?”

“Znaš ti dobro što me zanima, Johnnie. Gdje si bio nakon filma – od trenutka kad si otišao pa sve dok nisi došao na posao.”

“A, čuj...” – puć – puć – “Ne vidim kakve to veze ima s ovim. Ni ja tebe ne pitam” – puć – “gdje si ti...”

“Možeš me pitati”, rekao sam. “I namjeravam ti reći. Čini se da me možda i ne poznaješ baš tako dobro kao što misliš, Johnnie. Nisam li uvijek bio ispravan prema tebi?”

“A, dovraga, Lou”, rekao je postišeno. “Znaš što ja mislim o tebi, ali... A nema veze, ionako bih ti rekao prije ili poslije. Bilo je to” - puć – “evo kako je to išlo, Lou. Rekao sam starom da u srijedu imam spoj s nekim vrhunskim komadom, shvaćaš, ali da se bojim kakve su mi gume i da bih mogao uzeti dvije dobre i otplaćivati mu svaki tjedan dok mu ne vratim sve što mu dođem, a...”

“Stani malo, da vidim razumijemo li se”, rekao sam. “Trebale su ti gume za onu tvoju jurilicu i pokušao si posuditi novac od starog?”

“Naravno! Baš tako sam rekao. I znaš li ti što mi on kaže na to, Lou? Kaže on meni da mi gume ne trebaju, da se previše skićem naokolo. Kaže mi još da tu macu dovedem doma, a da će nam mama napraviti sladoled i da ćemo svi skupa lijepo kartati ili nešto! Isuse! Zamisli!” mahao je glavom u nevjerici. “Koliko ljudi mogu biti glupi?”

Nježno sam se nasmijao. “Svejedno si nabavio svoje dvije gume? Skinuo si ih s nekog auta?”

“A sad – da ti pravo kažem – uzeo sam četiri. Znao sam gdje mogu odmah utopiti jedan par, i – eto...”

“U redu”, rekao sam. “Cura je bila prva liga i htio si biti siguran da ćeš je zbariti. Prva liga – doigravanje?”

“Ma kakvo doigravanje, ma to je finale! Juhuuu! E, Lou, to je jedna od onih da ti dođe da se bos skineš i gacaš u njoj.”

Opet sam se smijao, smijao se i on. A onda je postalo užasno tiho, a utihnuo je i on.

“Znam čiji je to auto bio, Lou. Čim se malo priberem, poslat ću mu novce za te gume.”

“To je sve u redu”, rekao sam. “Ne brini se.”

“Jesmo li mi – ovaj – jel ja sad mogu...”

“Samo još malo”, rekao sam. “Otići ćeš za nekoliko minuta, samo da obavimo još par formalnosti.”

“Čovječe, jedva čekam da izađem odavde! Ovo mjesto me izluđuje! Zamisli, Lou, pa ja stvarno ne znam kako ljudi izdrže da ne polude! Ja bih poludio.”

“Svatko bi poludio”, rekao sam. “Stvarno ih i izludi... Hajde malo prilegni, opusti se, Johnnie. Izvali se na krevet, imam ti još nešto malo za reći.”

“Ali”, okrenuo se polako i pokušao me pogledati u lice.

“Samo ti napravi kako ti kažem”, rekao sam. “Zrak postaje nekako nezdrav kad obojica sjedimo.”

“O”, rekao je. “Da.” I legao je. Duboko je uzdahnuo. “Pazi, ovo je stvarno dobar osjećaj. Koja fora, Lou, a? Kakva razlika? Hoću reći, samo kad imaš s kim razgovarati. S nekim tko te razumije i sviđaš mu se. Kad to imaš, možeš izdržati gotovo sve.”

“Da”, rekao sam “Razlika je stvarno velika i... To je sve. Nisi im rekao da sam ti ja dao onu dvadeseticu, Johnnie?”

“Nisam lud! Što misliš, koji sam ja lik? Poserem se ja na njih.”

“Zašto ne? Zašto im nisi rekao?”

“E, ovaj...” tvrde daske ležaja su zaškripale, “mislio sam – ma kužiš što hoću reći, Lou. Elmer se vukao po svakakvim mjestima i mislio sam da možda – a znam ja da ne zarađuješ nešto strašno puno i još to razbacuješ na druge – pa ako ti nekad netko nešto malo pomogne...”

“Tako dakle”, rekao sam. “Ne uzimam mito, Johnnie.”

“Tko je spominjao mito?” Osjetilo se da sliježe ramenima. “Tko je išta spominjao? Ja samo nisam htio da te zateknu na spavanju i dati ti vremena da smišliš, to jest da se sjetiš odakle ti ta novčanica.”

Šutio sam minutu. Samo sam sjedio razmišljajući o njemu, o dečku za kojeg su svi govorili da je kvaran, i o još nekoliko ljudi koje sam poznao. Napokon sam rekao: “Bilo bi mi draže da nisi tako postupio, Johnnie. To nije bilo u redu.”

“Misliš da će ih to razbjesniti?” zagundao je. “Ma baš me briga za njih. Oni mi ne znače ništa, a ti si skroz ispravan lik.”

“Jesam li?” rekao sam. “Kako znaš da jesam, Johnnie? Kako netko ikada može išta znati? Živimo u čudnom svijetu, u neobičnoj civilizaciji. U njoj ti murija izigrava zlikovce, a zlikovci rade policijski

posao. Političari su propovjednici, a propovjednici su političari. Poreznici oporezuju za svoj račun. Zločesti ljudi žele da imamo što više novca, a Dobri ljudi nas žele držati podalje od novca. To nije dobro za nas, kužiš li ti mene? Kad bismo svi mogli jesti koliko želimo, srali bismo previše. Došlo bi do inflacije proizvođača papira za dupe. Tako ja to vidim. To je otprilike sve što se moglo zaključiti iz onoga što sam čuo.”

Kiselo se nasmiješio i bacio opušak na pod. “Strava, Lou. Stvarno mi je super slušati te – nikad te nisam čuo da govoriš tako – ali, ono, već je malo kasno i...”

“Aha, Johnnie”, rekao sam, “sjeban je to svijet, pizdunski, a bojim se da će takav i ostati. I reći ću ti zašto je to tako. Zato što nitko, gotovo nitko, ne vidi u tome ništa loše. Ne mogu skužiti da su stvari sjebane i zbog toga ih to ne zabrinjava. Ono što njih zabrinjava su dečki kakav si ti.

Zabrinjava ih dečko koji voli malo popiti pa si i popije. Dečko koji zbari komada a da onda poslije ne ide nositi lovnu nekom dušobrižniku. Dečko koji zna što voli i ne da se smetati kad krene po to što voli... Ne sviđate im se i navalit će na vas svom snagom. I izgleda da će navaljivati sve jače i jače. Pitaš li me zašto sam u toj igri ako već znam kako ona ide i to ti je teško za reći. Moglo bi biti da je to zbog toga što sam s po jednom nogom sa svake strane ograde koja dijeli vas i njih. Rano sam se tako postavio i sad su mi noge već i pustile korijenje pa se ne mogu ni pomaknuti, niti skočiti. Sve što mogu je čekati dok se ne rascijepim nadvoje. Točno po sredini. Samo mi je to ostalo a... Ali, ti, Johnnie. Da, vidiš, možda si učinio dobro. Možda je tako najbolje. Zato što bi svaki put bilo sve teže, mali, a znam koliko je prije bilo teško.”

“Ne... ništa ne ra...”

“Ja sam je ubio, Johnnie. Ubio sam oboje. Ne pričaj da sigurno nisam to bio ja, da ja nisam takav jer ne znaš.”

“Ja” – počeo se upravljati na laktove, a onda se ponovno ispružio. “Siguran sam da si imao dobar razlog, Lou. I siguran sam da su to i zaslužili.”

“Nitko to ne zaslužuje”, rekao sam. “Ali da sam imao razloga, jesam.”

U maglovitoj daljini, kao zavijanje utvare, čulo se zviždanje za promjenu smjene u rafineriji. Mogao sam zamisliti kako šljakeri teturaju na svoja radna mjesta dok oni iz ranije smjene teturaju van. Lončice od ručka bacaju u auto. Voze se kućama, igraju se s djecom, piju piva, gledaju svoje televizore, praše svoje žene... kao da se ništa ne događa. Kao da jedan dječak ne umire, a jedan muškarac, dio jednog muškarca, ne umire s njim.

“Lou...”

“Da, Johnnie.” Bila je to izjava, a ne pitanje.

“H-hoćeš reći da bih ja trebao... podmjestiti leđa umjesto tebe? Ja...”

“Ne”, rekao sam. “Da.”

“Mislim da – ne, ma ne mogu, Lou! Isuse, Lou, pa ne mogu ja to, ne bih izdržao...”

Nježno sam ga položio nazad na krevet. Prošao sam mu rukom kroz kosu i podragao ga nježno ispod brade i pogurnuo je prema gore.

“Postoji vrijeme za mir”, rekao sam, “i vrijeme za rat. Vrijeme za sjetvu, vrijeme za žetvu. Vrijeme za život, vrijeme za smrt..”

“L-Lou...”

“Ovo me boli”, rekao sam, “više nego tebe.”

Naglo sam ga udario dušnik. Onda sam posegnuo za njegovim remenom.

... lupao sam po vratima i prošla je minuta dok se stražar nije pojavio. Odškrinuo je vrata i ja sam šmugnuo napolje, a on ih je zalupio za mnom.

“Je li ti radio kakve probleme, Lou?”

“Ne”, rekao sam, “bio je dobar kao kruh. Mislim da smo riješili slučaj.”

“Progovorit će, ha?”

“Uvijek progovore”, slegnuo sam ramenima.

Popeo sam se uz stubište i otišao u ured Howarda Hendricksa i ispričao sam mu da smo se Johnnie i ja nadugačko napričali i kako mislim da će sve biti u redu. “Samo ga ostavi na miru nekih sat vremena”, rekao sam. “Napravio sam sve što se može. Ako ga nisam ja sada prosvijetlio, onda nikad ništa niti neće.”

“Da bi’ riječ rekao, Lou! Znam što kažu o tebi. Hoćeš da te nazovem nakon što ga vidim?”

“Bilo bi mi vrlo drago”, rekao sam. “Nekako sam znatiželjan da vidim hoće li progovoriti.”

Poglavlje 13

PONEKAD BIH BESCILJNO TROŠIO VRIJEME PO GRADU, NASLONJEN NA izlog nekog dućana i sa zabačenim šeširom bih zakvačio nogu iza druge – pa, uostalom, ako ste nekad navratili u naš kraj, lako je moguće da ste me i primijetili – i stajao bih tako, izgledao pristojno i priglupo, kao da ni mrava ne bih zgazio. I sve to vrijeme bih se kidao od smijeha u sebi. Bilo je dovoljno gledati ljude.

Znate vi na što mislim – na parove, muževe i žene kako hodaju zajedno. Visoke debele žene i niske koščate mršave muškarce. Malene patuljčice i debele grmalje. Žene s isturenim blagajničkim ladicama i muškarce kojima je maca popapala bradu. One kojima bi vepar mogao protrčati kroz okserice s onima što su im koljena u čistom iksu. One kojima... Smijao bih se – u sebi, zapravo – dok me ne zaboli trbuh. To je skoro pa kao upad na svečani ručak Gospodarske komore na kojem neki frajer ustane i počne se nakašljavati da važno objavi “Gospodo, ne možemo očekivati od života išta više nego što u njega uložimo...” (Čemu to?) I pretpostavljam da oni – ljudi – ti ljudi spareni s krivima – nisu nešto čemu bi se trebalo smijati. Zapravo, to je tragično.

Nisu ni glupi, barem ne više od prosjeka. Nisu se sparili samo zato da bi usrećili veseljake kakav sam ja. Stvar je u tome, rekao bih, da se život gadno našalio s njima. U jednom trenutku, možda samo na nekoliko minuta, izgledalo im je kao da su sve razlike nestale i da su upravo ono što onome drugome treba; u trenutku kad su se pogledali u pravo vrijeme na pravome mjestu i u pravim okolnostima. I sve je bilo savršeno. Imali su to vrijeme – tih nekoliko minuta – i nikada ni jedno više. No, dok je to trajalo...

***

... Sve je izgledalo kao i obično. Rolete su bile spuštene, a vrata od kupaonice malo otvorena, tek toliko da svjetlo malo prodre, a ona je ležala na truhu i spavala. Sve je bilo isto, a i nije. Bio je to jedan od onih trenutaka.

Probudila se dok sam se skidao – nešto sitniša mi je ispalo iz džepa i otkotrljalo se na parket. Pridignula se, protrljala oči i naoštrila

se da nešto izgovori. No, ipak se nekako nasmiješila i ja sam se nasmiješio njoj. Zgrabio sam je i sjeo pokraj nje i držao je. I poljubio sam je. I ona je poljubila mene i usne su joj se nekako malo razdvojile, a rukama mi je snažno obgrlila vrat.

Tako je počelo, tako je i išlo.

Sve dok, napokon, nismo ležali jedno pokraj drugoga, s rukama uzajamno prebačenim preko boka, iscijeđeni i malaksali, gotovo bez daha. I još smo željeli jedno drugo – željeli smo nešto. Izgledalo je kao početak, umjesto kraja.

Smjestila je glavu na moje rame i godilo je. Nisam je poželio odgurnuti. Šaputala mi je na uho, tepala kao malom djetetu.

“Ljuta na tebe. Tukao me.”

“Tukao? Tebe?” upitao sam. “O, pa žao mi je, dušo.”

“Boljelo jako. Ovo sad. Udario laktom.”

“Jao, ma nemoj...”

Poljubila me je, a onda su joj usne kliznule s mojih. “Ne ljuta”, prošaputala je.

Onda je šutjela, čekala, reklo bi se, da ja nešto kažem. Učinim nešto. Primakla mi se, meškoljila, ali stalno pazila da joj ne vidim lice.

“Kladim se da sam nešto pokopčala...”

“Da, dušo?”

“O toj vaze... o toj operaciji.”

“Što”, upitao sam, “misliš da si skužila?”

“Bilo je to nakon onoga – onog kad je Mike...”

“Što kad je Mike?”

“Ljubavi” – poljubila me u rame – “nije me briga. Ne smeta mi. Ali to je bilo tada, zar ne? Tata ti se tada raz— zabrinuo i...?”

Polagano sam izdahnuo. Gotovo svake drugi noći bih joj bio s užitkom zakrenuo vratom, ali taj jedan put mi nije bilo do toga.

“Bilo je to u to doba, ako se dobro sjećam”, rekao sam. “Ali ne znam baš ima li to ikakve veze s tim.”

“Ljubavi...”

“Ha?”

“Što misliš, a zašto ljudi...?”

“Pojma nemam”, rekao sam. “Nikada nisam uspio proključiti.”

“Neke žene bi... Kladim se da bi mislio da je strašno kad bi...”

“Kad bi što?”

Navalila je na mene i činilo se kao da gori. Tresla se i zaplakala je. “N-nemoj, Lou, molim te. Nemoj da te moram moliti, samo...”

Nije me morala moliti.

Poslije, dok je još uvijek plakala, samo na drugi način, zazvonio je telefon. Bio je to Howard Hendricks.

“Lou, mali, pa ti si stvarno sredio stvar! Stvarno si ga omekšao!”

“Priznao je?” upitao sam.

“Još bolje, dečko! Još bolje! Objesio se! Objesio se svojim remenom! Kao da je priznao, samo što se mi sad ne moramo zajebavati pred nekim sucem i trošiti državni novac i sva ta sranja! Bože, Lou, što bih volio da sam sad s tobom da ti mogu stisnuti ruku!”

Prestao je urlati i stišao se nastojeći sakriti likovanje u glasu. “Ali pazi, Lou, moraš mi obećati da nećeš to shvatiti pogrešno. Neka te to ne pogodi. Takva osoba ne zaslužuje živjeti. Njemu je bolje mrtvom nego živom.”

“Dobro”, rekao sam. “Valjda imaš pravo.”

Otarasio sam ga se i spustio slušalicu. I istog trenutka je opet zazvonilo. Ovaj put je bio Chester Conway i zvao je iz Fort Wortha.

“Bravo, Lou! Odlično si to odradio. Odlično! Siguran sam da znaš koliko mi to znači. Čini se da sam krivo procijenio kad sam...”

“Da?” upitao sam.

“Ništa. Nema veze sad... Mali, vidimo se!”

Opet sam spustio slušalicu i telefon je zazvonio i treći put. Bob Maples. Kroz žicu je dopirao slab i drhtav glas.

“Znam koliko si cijenio tog malog, Lou. Znam da ti je to palo kao da se dogodilo tebi.”

Kao meni? “Da, Bobe”, rekao sam. “Otprilike tako.”

“Želiš li navratiti i odigrati partiju dame ili tako nešto? Ja ne bih smio ustajati, inače bih već ponudio da dođem ja do tebe.”

“A, pa ne znam, Bobe”, rekao sam. “Ali hvala ti, hvala ti k'o bratu.”

“Nema na čemu, sinko, samo ti navrati u bilo koje doba ako se predomisliš.”

Amy je sve pratila, nestrpljiva i znatiželjna. Spustio sam slušalicu i strovalio se na krevet, a ona se pridignula pokraj mene.

“Za boga miloga, pa što je to bilo, Lou?”

Ispričao sam joj. Naravno, ne ono što se stvarno dogodilo, nego službenu verziju. Sklopila je dlanove.

“Pa, ljubavi! To je krasno. Moj je Lou riješio slučaj. Hoćeš li dobiti kakvu nagradu?”

“A zašto bih?” rekao sam. “Sjeti se koliko sam uživao.”

“A, tako...” Malo se povukla i mislio sam da će otići, a čini mi se da je to i mislila. No, druga želja ju je gonila još i jače. “Žao mi je, Lou. Možeš biti ljut na mene s punim pravom.”

Vratila se u ležeći položaj i legla je na trbuh, šireći ruke i noge. Rastezala se u iščekivanju i šaptala:

“Jako, jako ljut...”

Ma nemoj mi reći. Reci mi nešto novo. Pokušaj narkomanu reći da se ostavi igle ili da će ga to ubiti, pa mi javi je li te poslušao.

Dobila je pošteno.

Platit će ona to skupo, pa sam joj dao u poštenoj količini. Ispravni Lou, taj sam, gospodin Lou Poglاديم Vam Rep.

Poglavlje 14

VALJDA SAM SE UZNOJIO OD TOLIKO FIZIČKE AKTIVNOSTI BEZ IKAKVE odjeće na sebi pa sam se i teško prehladio. Ma, i nije bilo strašno; ne toliko strašno da me stvarno strovali u krevet, ali nisam bio u formi za skakanje naokolo. Morao sam preležati tjedan dana. I godilo mi je, moglo bi se reći. Nisam morao razgovarati s masom ljudi i pustiti ih da mi postavljaju glupa pitanja i tapšu me po leđima. Nisam morao otići ni na pogreb Johnnieja Pappasa. Nisam se morao javiti ni njegovim roditeljima, kao što bih inače osjetio obavezu.

Nekoliko ljudi iz ureda navratilo je da me pozdravi, šerif je došao jedanput ili dva puta. Još je djelovao prilično rastrgano, kao da je ostario deset godina. Pazili smo da se Johnnie ne spominje, samo smo pričali o raznim temama i ti su susreti prošli prilično dobro. Iskrsnula je samo jedna stvar koja me je malo zabrinjavala neko vrijeme. Bilo je to kad je prvi, zapravo možda drugi put, došao k meni.

“Lou”, počeo je, “a zašto, kvragu, ti ne odeš iz ovoga grada?”

“Odem?” zapanjio me. Samo smo mirno sjedili i povremeno rekli koju. I odjednom iskoči pred mene s tako nečim! “Zašto bih ja otišao?”

“Zašto si uopće toliko dugo ovdje?” upitao je. “Zašto si uopće ikada htio staviti značku? Zašto nisi postao liječnik kao tvoj otac; pokušao napraviti nešto od sebe?”

Odmahnuo sam glavom buljeći u posteljinu. “Ne znam, Bobe. Pretpostavljam da sam nekako lijen.”

“Ako i jesi, mogu ti reći da si u tome vrlo neobičan, Lou. Nikad nisi lijen kad treba prihvatiti dodatnu obavezu. Odradiš više sati nego bilo koji drugi čovjek kojeg imam. A ako išta znam o tebi, znam da ti se taj posao ne sviđa. Nikada ti se i nije sviđao.”

Nije baš da je imao pravo, ali znam na što je mislio. Bilo je poslova koji su mi se sviđali mnogo više. “Ne bih ti znao reći, Bobe”, rekao sam. “Postoje dvije vrste lijenosti. Možeš biti lijen kao lijen-kao-lijena-buba, a možeš biti i sjedi-drvo-na-drvo lijen i ne poduzeti nikad ništa. Počneš nešto raditi misleći da je privremeno, a to privremeno počne

se rastezati i rastezati. Treba ti još malo novca prije nego što napraviš taj korak. Nisi sasvim siguran koji je to smjer u kojem ćeš taj korak napraviti. Onda možda i pokušaš nešto nabosti pa pošalješ nekoliko pisama i onda te ti ljudi kojima si pisao pitaju što si radio. I onda se vjerojatno niti ne žele baviti tobom, a ako to i požele, morao bi krenuti od početka, sa samog dna, jer ne znaš ništa. I tako ostaneš tamo gdje jesi jer naposljetku vjerojatno baš i nemaš izbora, a zapneš i radiš pošteno jer si toga svjestan. Više nisi baš ni mlad i posao je sve što imaš.”

Bob je polagano potvrdio kimanjem glave. “Aha... nekako znam kako je to. Ali u tvom slučaju to nije trebalo biti tako, Lou! Tata te je mogao poslati u škole. Do sada si mogao imati vlastitu ordinaciju.”

“Ma”, oklijevao sam, “dogodila se ona nezgoda s Mikeom, pa bi tata bio skroz sam, a... pa, rekao bih i da baš i nisam pomišljao na medicinu, Bobe. Znaš, za medicinu moraš stvarno svojski zagrijati stolicu.”

“Ima i drugih stvari koje bi mogao raditi, a i jako si daleko od toga da si bez para, sinko. Za ovu bi kuću mogao dobiti pravo malo bogatstvo.”

“Da, ali...” zastao sam. “Zapravo, da budem iskren, Bobe, i jesam razmišljao o tome da krenem dalje, ma...”

“Amy ne želi s tobom?”

“Nisam je pitao. Nikako da dođe prilika. Ali ne mislim da bi htjela.”

“Pa”, počeo je polagano, “to nikako ne valja. Ne bi ti valjda... Ne, ma nećeš valjda? Nikako ne mogu zamisliti da netko s imalo soli u glavi poželi ostaviti Amy.”

Malko sam kimnuo, kao da zahvaljujem na komplimentu, u znak slaganja da je ne bih mogao ostaviti. Kimnuo sam sam od sebe unatoč tome što osjećam prema njoj. Izvana gledajući, Amy je bila za pet. Bila je pametna i dolazila je iz dobre obitelji, a taj detalj je u našem kraju vrlo bitan. No, to je bio tek početak. Kad bi Amy prošla ulicom i migala tom svojom oblom pozadinom, isturila bradicu i isprсила se, svaki muškarac mlađi od osamdeset bi slinuo. Svi bi zaustavili dah i pocrvenjeli, a tu i tamo bi se čulo “Bože, kad bi mi samo malo dala.”

To što sam je mrzio nije me sprječavalo da budem ponosan na nju. “Je li se ti to mene pokušavaš riješiti, Bobe?” upitao sam.

“Ispada tako, vidim i sam”, nasmiješio se. “Možda sam samo malo previše razmišljao dok sam ležao doma. Razmišljao o stvarima koje me se uopće i ne tiču. Počeo sam razmišljati o tome koliko se razjarim ponekad kad moram raditi stvari koje ne želim, a čuj, i nisam baš napravljen da radim mnogo više od onoga što radim. I onda mi je palo na pamet kako to mora sigurno biti mnogo teže nekome kao što si ti.” Vragolasto se nasmiješio. “Istini za volju, ti si kriv za to. Ti si me potaknuo da o tome razmišljam.”

Gledao sam ga blijedo, a onda se nasmiješio. “Nisam ništa time htio reći, to se samo tako kaže u šali.”

“Ma naravno”, reče on opušteno. “Svi smo mi čudni na svoj način. Ja sam se samo pobojao da te nije počelo malo svrbjeti pa da si...”

“Bobe”, rekao sam. “Što ti je to Conway rekao kad smo bili u Fort Worthu?”

“Ma pusti to”, ustao je i udario šešikom po hlačama, “ja ti se toga baš više i ne sjećam. No, ja ću sad polako...”

“Nešto je rekao. Napravio je ili rekao nešto što ti se nimalo nije svidjelo.”

“Tako ti to misliš, ha?” Podigle su mu se obrve. Zatim su se spustile i nasmiješio se, pa stavio šešir na glavu. “Zaboravi to, Lou. Nije to bilo ništa važno, a sad je potpuno bez veze.”

Otišao je i ostavio me, kao što rekoh, zabrinutim neko vrijeme. No, nakon što sam razmislio, činilo se kao da sam paničario ni zbog čega. Izgledalo je kao da se sve sredilo prilično dobro.

Bio sam spreman otići iz grada. Razmišljao sam o odlasku. No, previše sam držao do Amy a da bih učinio nešto protiv njezine volje. Sigurno ne bih učinio ništa što se njoj ne bi svidjelo.

Kad bi joj se nešto ipak dogodilo – a nešto će joj se sigurno dogoditi – pa naravno da se ne bih više želio zadržavati na starim poznatim mjestima. Bilo bi to previše za jednog tankočutnog momka kakav sam ja, a ne bi ni imalo smisla. I tako bih mogao otići i to nikome ne bi bilo čudno. Svima bi to bilo u redu.

Amy mi je dolazila u posjet svakoga dana – ujutro prije nego što bi išla u školu i svake večeri. Svake večeri bi mi donijela kolača, pite ili čega već što njihov pas nije htio pojesti (a ta džukela nije bila probirljiva – taj bi se zaletio i na konjski drek u letu) i nije gnjavila ni zbog čega, koliko se mogu sjetiti. Nije mi predstavljala ni najmanji

problem. Bila je sva meka i nježna i stidljiva, stalno se crvenjela. A kad je sjedala, sjedala je nekako oprezno.

Dvije ili tri noći napunila je kadu vrućom vodom, sjela u nju i namakala se; a ja bih sjeo pokraj nje i gledao je prisjećajući se koliko li je nalikovala na *nju*. I poslije bi mi ležala u naručju i to bi bilo sve jer to je bilo sve što je i jedno od nas uopće moglo, a ja sam se gotovo uspio zavarati da je to *ona*.

Ali nije bila *ona*, a i da je bila, opet bi sve bilo isto. Bio bih opet na početku i morao bih sve isponova.

Morao bih je ubiti još jedanput...

Bilo mi je drago da Amy nije potezala pitanje braka. Vjerojatno nije željela izazivati svađu. Ja sam već bio usred tri smrtna slučaja, a još i četvrti bilo bi već čudno. Bilo je još prerano. A i nisam još bio smislio dobar i siguran način da je ubijem.

Shvaćate zašto sam je morao ubiti, zar ne? Možda i ne shvaćate, ha? Stvar je bila ovakva:

Nije bilo nikakvih dokaza protiv mene. Čak i da je bilo nekakvih spomena vrijednih dokaza, ja sam opet dosta teška meta za tu igru. Ja jednostavno nisam bio takav lik, kužite? Nitko ne bi povjerovao da jesam. Ono, ne, pa gledaju već godinama tog Loua kako se muva naokolo i nitko ne bi rekao da bi stari dobri Lou mogao... Ali Lou je bio sposoban za to; Lou je mogao optužiti samog sebe. Sve što je trebao učiniti bilo je nogirati curu koja je o njemu znala onoliko koliko se o njemu moglo znati i koja bi mogla – čak ne računajući onu jednu noć divljanja – skupiti hrpetinu stvari koje bi mogle dati jednu vrlo gadnu sliku. I to bi za Loua bio kraj. Sve bi sjelo na svoje mjesto, sve tamo do vremena kad smo Mike i ja bili djeca.

Kako su stvari stajale tada, njoj nije padalo na pamet povezivati. Nije si dopustila čak ni razmišljati. Smislila je neke prilično lijepe bajke i one su je sprječavale da razmisli. A ja ću biti njezin suprug i sve će biti u redu. Sve je moralo biti u redu... Ali, kad bih je ostavio – pa znao sam ja Amy u dušu. Taj mentalni zid koji si je izgradila nestao bi. Začas bi našla odgovor i ne bi ga zadržala za sebe. Zato što, ako me ona nije mogla imati, nikome drugome ne bi to dopustila.

Da, mislim da sam to već spominjao. Ona i Joyce su izgledale dosta slično.

No, kako bilo da bilo...

Kako bilo da bilo, to se moralo odraditi čim se moglo učiniti bez opasnosti. Činjenica da nije bilo drugog načina nekako mi je olakšavala stvari. Prestao sam se brinuti i razmišljati o tome, istini za volju. Nastojao sam joj biti posebno ugodan. Išla mi je na živce koliko se stalno motala tu negdje. Ali, kako joj nije bilo suđeno da se mota jako dugo, dao sam joj neka uživa koliko sam mogao.

Razbolio sam se u srijedu i do sljedeće srijede već sam bio preležao i odveo sam Amy na molitveni sastanak. Budući je bila učiteljica, morala se povremeno pojavljivati na takvim skupovima, a i ja sam nekako uživao u njima. U takvim prigodama bih si napunio svoj arsenal poštapalica. Pitao sam Amy, šapnuo joj, kako bi bilo da joj stavim malo mane u njezin med. Pocrvenjela je i šutnula me u gležanj. Onda sam je pitao mogu li se ušuljati u njezin gorući grm. Rekao sam joj i da ću je privinuti na svoje grudi, prionuti uz nju te pomazati dragim uljima.

Bivala je sve crvenija i crvenija, a oči su joj suzile, ali nekako je bila slatka. Izgledalo je kao da je nikad prije nisam vidio isturene bradice i suženih okica. Onda se najednom sagnula i zabila nos u pjesmaricu, trzajući se, grcajući i gušeći se toliko da je propovjednik stao na prste nastojeći vidjeti odakle dolazi to remećenje reda.

Bio je to jedan od najboljih molitvenih sastanaka na kojima sam bio.

Kad smo krenuli kući, stao sam i kupio sladoled, a ona se smijuljila i povremeno dobivala napade smijeha. Dok sam kuhao kavu, ona je napravila šlag. Uzeo sam žlicu šlaga i ganjao je s njim po kuhinji. Napokon sam je uhvatio i stavio joj ga u usta umjesto niz vrat, kako sam joj bio pripremio. Malena mrvica šlaga našla se na njezinu nosu i poljupcem sam je sklonio.

Iznenada mi se bacila u zagrljaj i počela plakati.

“Dušo”, rekao sam, “nemoj tako, nisam mislio ništa loše, samo sam se šalio.”

“Ti, jedan veliki...”

“Znam”, rekao sam, “ali nemoj reći. Hajde da ostanemo u dobrim odnosima.”

“Pojma”, stisnula je ruke jače i pogledala me smješkajući se kroz suze. “Pojma ti nemaš. Ja sam samo sretna, Lou. To-oliko sam sretna da, da ne mogu više izdržati!” I briznula je ponovno u plač.

Ostavili smo i kavu i sladoled. Podignuo sam je i odnio na rukama u tatin ured, pa sjeo u njegovu staru veliku stolicu. Sjedili smo u mraku i to sve dok nije bilo vrijeme da ode doma. I ništa drugo nismo htjeli; činilo se dovoljno. I bilo je.

Bila je to ugodna večer unatoč tome što smo se malo porječkali.

Pitala me jesam li vidio Chestera Conwaya i odgovorio sam da nisam. Rekla je kako misli da je to vrlo neobično što se nije došao niti pozdraviti nakon onoga što sam bio učinio i da bi ona na mojem mjestu to njemu i rekla.

“Ništa ja nisam napravio”, rekao sam. “Nećemo o tome.”

“Pa, mene baš briga, ljubavi! On je mislio da si bio sav super i on nije mogao dočekati da te nazove pa je zvao međugradskom! A sad je već tjedan dana ovdje i previše je zauzet da ti posveti minutu – ali nije da me briga radi mene, Lou. Meni to svakako ne znači ništa, ali...”

“Onda smo isti.”

“Previše si mekan, to ti ne valja. Puštaš ljude da te gaze. Uvijek si...”

“Znam”, rekao sam. “Mislim da sve to znam, Amy. Znam već sve napamet. Problem je u tome što te ne slušam, misliš ti, a meni se čini da samo to radim u životu. Slušam te praktički otkako si progovorila i čini se da mogu još malo. Ako će te to usrećiti. Ali promijeniti me neće bog zna koliko.”

Uspravila se i ukočila. Onda se ponovno naslonila, ali još nekako zgrčena. Bila je tiha otprilike onoliko koliko treba da nabrojiš do deset.

“Ali kako god bilo, ja... ja...”

“Da?” upitao sam.

“Ma daj šuti malo”, rekla je. “Miruj. Ne govori ništa.” I prasnula je u smijeh. I bila je to naposljetku ugodna večer.

Ali to s Conwayem jest bilo malo čudno.

Poglavlje 15

KOLIKO DUGO SAM TREBAO ČEKATI? TO JE BILO PITANJE. KOLIKO DUGO sam mogao čekati? Koliko dugo dok ne bude sigurno?

Amy me nije davila. Još je bila sramežljiva i plaha i nastojala je da drži taj svoj jezik od bodljikave žice za zubima – iako joj neki put to i nije polazilo za rukom.

Zaključio sam da bih vjenčanje mogao odgađati do unedogled, ali Amy... dobro, nije se radilo samo o njoj. Nije bilo ničega na što bih mogao uprti prstom i reći “to je to”, ali osjećao sam da se stvari nadvijaju nada mnom. I nisam se uspijevaao razuvjeriti.

Kako bi prošao još jedan dan, osjećaj bi bivao sve jači.

Conway nije bio naišao da mi se javi, ali to nije moralo ništa značiti. To nije značilo ništa što bih ja prepoznao. Imao je posla. Nikada nije primijetio da postoji itko osim njega i Elmera. Bio je jedan od onih koji bi te bacio onog trenutka kad bi mu napravio uslugu i pokupio te onog trenutka kad bi mu opet zatrebala.

Otišao je nazad u Fort Worth i nije se vraćao. Ali i to je bilo sasvim u redu. Njegova tvrtka imala je mnogo ureda ondje. Uvijek je ondje provodio mnogo vremena.

Bob Maples? Pa, ne bih bio rekao da se mnogo promijenio. Proučavao sam ga iz dana u dan i nisam primjećivao ništa što bi mi pokretalo zvono za uzbunu. Izgledao je star i bolestan, ali to je ionako stvarno i bio – i star i bolestan. Nije smatrao potrebnim razgovarati previše sa mnom, ali ono što je govorio bilo je pristojno i prijateljski – činilo se kao da se živ polomio da bude pristojan i ljubazan. Ali on nikada nije ni bio nešto što biste mogli nazvati pričalicom. Oduvijek je imao razdoblja u kojima bi se iz njega jedva mogla izvući koja riječ.

Howard Hendricks? O, tog je lika nešto izjedalo. Njega sam sreo već prvog dana nakon što sam preležao. Sreli smo se na stubištu suda, on se penjao dok sam ja baš silazio na stanku za ručak. Kimnuo mi je glavom ne gledajući me baš i prozborio jedva čujan “Kako si, Lou?” Zaustavio sam se da kažem da sam zapravo puno

bolje – osjećao sam se i dalje vrlo slab, ali se nisam imao pravo žaliti.

“Znaš, Howard, tako to mora biti”, rekao sam. “Ne radi se o gripi nego o posljedicama.”

“I meni se čini”, rekao je.

“Nekako dođe kao ono što sam uvijek govorio o automobilima. Nije važna njihova cijena, važno je održavanje. Ali ja bih reka...”

“Moram ići”, promrmljao je. “Vidimo se.”

Ali nisam ga htio pustiti tek tako. Sada sam se riješio bilo kakve opasnosti i mogao sam si priuštiti da se malo opustim pred njim. “Kao što sam rekao”, nastavio sam, “ne vjerujem da ja tebi mogu mnogo o bolestima, je li, Howarde? Ne mogu kad ti imaš tu krhotinu negdje u sebi. Imam jednu ideju s tim šrapnelom, Howarde – znam što bi mogao s njom. Mogao bi je slikati rentgenom i tiskati na poleđinu svojih izbornih letaka. A onda bi na drugoj strani mogao staviti svoje ime ispisanom malim toplomjerčicama i na kraju kao uskličnik staviti ono u što se piša po bolnicama, samo stavljeno naopako. Guska, zar ne? A gdje je ono ta krhotina, uopće? Stalno mi bježi, kao kad piliće brojiš. Sad je tu, sad je...”

“U dupetu”, pogledao me je taj puta ravno u oči, moram priznati. “U mom dupetu.”

Bio sam ga držao za rever da mi ne pobjegne. Primio mi je ruku za zapešće, još uvijek buljeći u mene, maknuo je i pustio da padne. Onda se okrenuo i krenuo uza stube malo pognutih ramena, ali čvrsta koraka. I od tada nismo razmijenili ni riječi. On se nastojao držati izvan moje putanje, a i ja sam mu uzvratio istom mjerom.

Dakle, nešto se događalo, ali nisam ništa drugo niti mogao očekivati. O čemu bih se trebao brinuti? Sredio sam ga temeljito i vjerojatno mu je nekako uspjelo doći do mozga da sam ga svjetski izvezao nekoliko puta. I to nije bio jedini razlog zbog kojeg se držao ukočeno i hladno. Jesen je bila doba izbora i on će se, naravno, kandidirati. Rješavanje Conwayeva slučaja bio bi mu glavni adut i želio se raspjevati o njemu. Ali mogla bi mu pritom stati knedla u grlu. Morao je umanjivati moje zasluge i računao je da će me to razbjesniti. I tako, počeo je trzati na mene prerano.

Zapravo se i nije događalo ništa čudno. Niti s njim, niti sa šerifom ili Chesterom Conwayjem. Ništa čudno... A osjećaj je rastao. Bio je sve

jači i jači iz dana u dan.

Držao sam se podalje od Grka. Nisam čak ni zalazio u ulicu u kojoj im je bio restoran. Ali jednog dana sam otišao. Kao da je nešto okretalo kotače i auto je sam krenuo, a ja sam se – ne znam kako – našao kako parkiram pred njihovim restoranom.

Prozori su bili prekriveni sapunicom, a vrata zatvorena. Ali kao da je bilo ljudi unutra, čulo se udaranje i kuckanje.

Izašao sam iz auta i stajao ondje minutu ili dvije, a onda sam zakoračio na rubnjak i prešao nogostup.

Na jednoj polovici dvokrilnih ulaznih vrata bio je mali dio na kojem je sapun bio ispran. Prišao sam, zakrtilo oči rukom i pogledao unutra. Točnije, pokušao sam pogledati, ali vrata su se otvorila naglo i Grk je izašao.

“Žao mi je, zamjenice Ford”, rekao je. “Ne mogu vas poslužiti. Zatvoreni smo.”

Promućao sam da ne želim ništa. “Mislio sam samo navratiti da ka-ka...”

“Da?”

“Htio sam vas obići”, rekao sam. “Htio sam doći do vas još one večeri kad se dogodilo i to mi se od tada stalno mota po glavi. Nisam vas mogao pogledati u oči. Znao sam kako se osjećate, morali ste se tako nekako osjećati i nisam imao što reći. Ništa. Ništa što bih mogao reći ili učiniti. Jer da je bilo išta... a dobro, onda se ne bi niti dogodilo.”

Bilo je to zapravo i istinito i, Bože, što je dobra stvar ta istina. Gledao me na način koji radije ne bih imenovao, a onda je izgledao nekako zatečen. Odjednom si je zagrizao usnicu i zagledao se u pločnik pod nogama.

Bio je tamnopus, sredovječan lik u visokom crnom šeširu i s crnim zaštitinim satenskim navlakama preko rukava koji bulji u pod, a onda je podignuo pogled.

“Drago mi je da si naišao, Lou”, rekao je tiho. “Dobro je da jesi. Imao sam dojam, neki put, da si mu bio jedini pravi prijatelj.”

“Želio sam mu biti prijatelj”, rekao sam. “Malo je toga što sam želio više nego to. A nekako, zeznuo sam stvar i nisam mu mogao pomoći u trenutku kad me je trebao najviše. Ali želim ti reći jednu stvar, Max. Nisam ga po...”

Spustio mi je ruku na rame. “Ne govori mi to, Lou. Ne znam zašto, ne znam što, ali...”

“Osjećao se izgubljenim”, rekao sam. “Osjećao se sam na cijelom svijetu. Kao da je zalutao i nikako se nije znao vratiti na put.”

“Da”, rekao je. “Ali... da. Stalno je bilo problema i uvijek je izgledalo kao da je on kriv.”

Kimnuo sam ja, kimnuo je on. Stajali smo i mahali i kimali glavama zapravo ne govoreći ništa i želio sam otići, samo nisam znao kako to izvesti. Napokon sam rekao kako mi je žao što zatvara restoran.

“Ako ikako mogu pomoći...”

“Ne zatvaram ga”, rekao je. “Zašto bih ga zatvorio?”

“Ovaj, mislio sam...”

“Samo ga preuređujem. Staviti ću kožnate tapecirane separee, parket i klimatizaciju. Johnnie bi to volio tako. Mnogo puta mi je predložio, a ja sam mu rekao da nije dorastao dijeliti savjete. Ali sad ćemo to napraviti. Bit će kao što je on želio. To je – sve što se sad može.”

Odmahnuo sam glavom, pa odmahnuo i kimnuo.

“Nešto bih te pitao, Lou. Tražim da mi odgovoriš i neka to bude istina čista kao suza.”

“Istinu?” oklijevao sam. “A zašto ti ne bih rekao istinu, Max?”

“Zato što bi mogao osjetiti da ti nije lako. Da bi na taj način bio nelojalan svojoj profesiji i kolegama. Tko je još bio u njegovoj ćeliji nakon što si ti otišao?”

“Dakle, bio je Howard – okružni tužitelj.”

“To znam, on ga je našao. Zamjenik i pravosudni službenik bili su s njim. Osim njih?”

Srce mi je poskočilo. Možda... Ali ne, ne bi bilo dobro. Nisam to mogao učiniti. Nisam se mogao natjerati ni da pokušam.

“Nemam pojma, Max”, rekao sam. “Nisam bio ondje. Ali mogu ti reći da si na krivom tragu. Znam te dečke godinama. Znam ih i znam da nitko od njih ne bi učinio ništa lošije nego da sam ja bio tamo.”

I to je bilo točno i on je to morao shvatiti. Gledao sam ga ravno u oči. “Eto...” uzdahnio je. “Hajde, još ćemo razgovarati, Lou.”

A ja sam rekao “Nema problema, Max” i otišao sam.

Odvezao sam se na Derrick Road, gotovo deset kilometara od grada, parkirao na zeleni pojas, na vrhu malog brijega, i gledao sam

kroz hrastove, ali nisam vidio ništa. Nisam vidio ni hrastove.

Nekih pet minuta nakon što sam stao, pa možda ni tri minute zapravo, iza mene se zaustavio neki auto. Joe Rothman je izašao iz njega, pa doklupsao po travi i pogledao me.

“Lijep pogled imaš, ha?” rekao je. “Imaš što protiv da ti se malo pridružim? Hvala, znao sam da će ti biti drago!” Rekao je upravo tako, bez stanke u kojoj bi možda čekao moj odgovor. Otvorio je vrata i uvukao se na sjedalo pokraj mene.

“Dolaziš li često ovamo, Lou?”

“Kad god mi se prohtije”, rekao sam.

“Pa pogled je stvarno lijep. Gotovo jedinstven. Kladim se da u SAD-u nećeš naći čak ni bijednih pedeset tisuća takvih natpisa.”

Nisam mogao ne nasmiješiti se. Mislio je na ploču koju je pred ulaz u grad postavila Komora i na kojoj je pisalo:

**Pred vama se nalazi
CENTRAL CITY, TEXAS
Mjesto u kojem se rukuje čvršće!
Stanovništvo (1932.) 4.800 Stanovništvo (1952.) 48.000
GLEDAJTE KAKO RASTEMO!**

“Aha”, rekao sam, “natpis im je stvarno poseban.”

“Dakle, gledao si njega, je li? I mislio sam da zbog toga dolaziš. Nema se tu što drugo vidjeti osim tih hrastova i male bijele kolibice. Mjesto zločina, tako se to kaže, mislim.”

“Što hoćeš?” rekao sam.

“Koliko puta si otišao tamo, Lou? Koliko puta si je povalio?”

“Bio sam tamo nejednom”, rekao sam. “Imao sam razloga. Ali nisam toliko zagorio da moram ići droljama.”

“Nisi?” pogledao me je zamišljeno poluzatvorenih očiju. “Pa kad bolje razmislim, a zašto bi i bio. Ja sam se osobno uvijek ravnao prema teoriji da čak i kad si u izobilju trebaš voditi računa o budućnosti. Nikad se ne zna, Lou. Možeš se jednoga dana probuditi i doznati da su to stavili izvan zakona. To će postati neamerički.”

“Možda će samo staviti amandman na taj zakon?” rekao sam.

“Zabraniti glupa sranja? Vidi se da ti mozak ne radi kao pravnički, Lou, inače ti to ne bi padalo na pamet. To ti je kontradiktorno u samoj srži. Možemo mi bez mačkice, barem nam to naši zakonodavci uspijevaju tako pravednički dokazati, bez mačkice kao mačkice, da

tako kažem. Ali za glupa sranja nema nikakve zamjene. Kamo bi nas to dovelo?”

“Kad već pitaš”, rekao sam, “odvelo bi nas nekamo gdje ja ne bi sjedio i slušao tebe.”

“Ali slušat ćeš me, Lou. Sjedit ćeš mirno i slušati me, Lou. Sjedit ćeš ovdje i slušati me i odgovarati mi na svako pitanje koje iskrсне. Razumiješ li? Razumiješ li me, Lou?”

“Razumijem te”, rekao sam. “Razumijem te od samog početka.”

“Pobojao sam se da me ne shvaćaš. Bilo mi je važno da shvatiš da te mogu zatrpati lavinom govana, a da ti mirno sjediš i još i uživaš u tome.”

Utisnuo je duhan u papirić, polizao, zamotao ga i stavio cigaretu u kut usana pa je zaboravio.

“Ti i Max Pappas ste razgovarali. Prema onome što sam čuo, ocjenjujem da je to bila prilično prijateljska konverzacija.”

“I jest”, rekao sam.

“Pomirio se s činjenicom da mu je sin počinio samoubojstvo. Je li prihvatio da je to samoubojstvo i bilo?”

“Ne mogu ti reći je li se pomirio”, rekao sam. “Pitao se je li netko bio u ćeliji nakon što sam ja izašao iz nje i..

“I, Lou? I?”

“Rekao sam mu da se to nije moglo tako dogoditi. Ni jedan od naših dečki nije kadar učiniti takvo što.”

“To je sređeno”, rekao je. “Ili možda i nije?”

“Na što ti zapravo ciljaš?” puknuo sam. “Pa što...”

“Začepi!” glas mu je otvrdnuo, a zatim se ponovno smekšao. “Jesi li primijetio kakvo je to njegovo preuređivanje? Znaš li ti koliko će to sve stajati? Tu negdje oko dvanaest tisuća dolara. Što ti misliš, odakle mu toliki novac?”

“A odakle je...”

“Lou.”

“Pa dobro, možda ima ušteđevine.”

“Max Pappas?”

“Ili je posudio.”

“Bez hipoteke?”

“Možda... Ne znam”, rekao sam.

“Dopusti da postavim početnu tezu. Netko mu je dao. Bogati poznanik, recimo. Netko tko smatra da mu je dužan.”

Slegnuo sam ramenima i pogurnuo šešir unatrag jer mi se čelo znojilo. No, iznutra sam osjetio hladnoću, jaku hladnoću.

“Izvođač je Conway Construction, Lou. Ne izgleda li ti pomalo čudno da njegova tvrtka radi posao čovjeku čiji je sin ubio njegova?”

“Nema toga što on ne radi”, rekao sam. “A i to radi tvrtka, a ne on osobno. Nije on ondje u restoranu s čekićem u ruci. Više nego je vjerojatno da on niti ne zna za to.”

“E, pa...” Rothman je hvatao zalet. Onda je nastavio, nekako tvrdoglavo. “Posao je ugovoren kao ključ-u-ruke. Conway nabavlja sav materijal, petlja se sa svim dobavljačima i isplaćuje ljude. Nitko od Pappasa nije dobio ni centa.”

“Pa što s tim?” rekao sam. “Conway grabi svaki takav posao. Tako uzme profit na pet mjesta umjesto na jednom.”

“I misliš li da bi Pappas to mirno gledao? Ne čini li ti se on kao netko tko bi se cjenkao do posljednjeg daha i za posljednji čavao? Meni se on čini takav. I nikakav drugačiji.”

Kimnuo sam: “Pa ni meni. Ali sad nije u dobroj poziciji da se postavlja kako mu padne na pamet. Dobije onako kako mu Conway želi dati ili ne dobije nikako.”

“Aha...” Premjestio je cigaretu s jedne strane usana na drugu. Gurnuo ju je jezikom, a oči su mu se strogo usmjerile na moje lice. “Ali novac, Lou. To ne objašnjava novac.”

“Živio je povučeno”, rekao sam. “Mogao ga je imati, mogao je imati – u najmanju ruku – velik dio, a pričekali bi ga za ostatak. Nije morao stajati u banci, mogao ga je držati i negdje u slamarici.”

“Aha...” rekao je Rothman polagano. “Aha, pa valjda bi tako moglo biti...”

Zavrtio se u sjedalu i okrenuo se prema vjetrobranu gledajući kroz njega umjesto mene. Više nije gledao kroz mene. Bacio je cigaretu i počeo petljati tražeći duhan i papiriće, pa počeo motati sljedeću.

“Jesi li navratio do groblja, Lou? Na Johnniev grob?”

“Ne”, rekao sam, “i svakako trebam to obaviti. I stid me je što to nisam već i napravio.”

“Pa, dobro, za Božje ime sveto, pa ti stvarno tako misliš? Pa ti to ozbiljno?”

“A tko si pa ti da postavljaš takva pitanja?” prasnuo sam. “Što si ti ikad učinio za njega? Ne moram dobiti medalju za to, ali jedino sam ja u tom Central Cityju ikada pokušao pomoći malom. Sviđao mi se. Shvaćao sam ga. Ja...”

“Ma znam to, znam”, kimao je glavom priglupo. “Samo sam htio reći da je Johnnie pokopan na posvećenom tlu... A znaš li ti što to znači?”

“Mislim da da. Crkva nije to smatrala samoubojstvom.”

“A odgovor glasi...? Imaš li ga ti?”

“Bio je tako mlad”, rekao sam, “a imao je samo neprilike. Možda je crkva smatrala da je već dovoljno kažnjen pa ga je ostavila malo na miru. Možda je smatrala da je bio nesretan slučaj, da se je malo zafrkavao i da je stvar izmaknula kontroli.”

“Možda”, rekao je Rothman. “Možda, možda, možda. Još nešto, Lou. Nešto veliko... Te nedjeljne večeri kad su Elmer i bivša stanarka ote tamo kolibice dobili porciju, jedan moj tesar je otišao na zadnju predstavu u Palace. Parkirao je auto otraga u točno – pazi dobro, Lou – devet i trideset. I kad je izašao, sve četiri gume bile su nestale...”

Poglavlje 16

ČEKAO SAM I SVE SE PRILIČNO UTIŠALO. “PA, STVARNO!” REKAO SAM napokon, “To je stvarno gadno. Baš sve četiri, ha?”

“Gadno? Nisi možda htio upotrijebiti riječ ‘čudno’? Vrlo čudno?”

“Pa i jest, u neku ruku”, rekao sam. “A i čudno je što nisam za to čuo u uredu.”

“Bilo bi još čudnije da si čuo, Lou. Zato što čovjek nije niti prijavio. Teško da bih to stavio na mjesto najveće misterije svih vremena, ali vi, dečki iz ureda, ne zanimate se za nas iz radničkog doma osim ako nas ne zateknete na štrajkačkoj liniji.”

“Kao da je tu nešto..

“Zaboravi, Lou. I nije relevantno sada. Čovjek nije prijavio krađu, ali je spomenuo kad su tesari i stolari imali svoj redoviti sastanak utorkom navečer. A jednome od njih je, gle čuda, dvije od one četiri prodao Johnnie Pappas. Oni... Imaš li zimicu? Hvata te prehlada?”

Zagrizao sam cigaru. Nisam ništa rekao.

“Dečki su se opremili brijestovim palicama ili drugim jednakovrijednim pravnim lijekovima i krenuli su posjetiti Johnniea. Nije ga bilo doma, a nije ga bilo ni na benzinskoj Slima Murphyja. Zapravo, njega više nigdje nije ni bilo jer se tada njihao o svojem remenu zavezanom za rešetke prozorčića podrumске rupetine zgrade suda. No, nalaze njegovu pilu pokraj radnog mjesta i na pili su dvije gume koje nedostaju. Ekipa skida gume – a ni Slim Murphy nije sklon suradnji s policijom i šuti – i stvar je na tome ostala. Ali o tome se priča, Lou. O tome se priča iako – naizgled – tome još nitko nije dao neku veliku važnost.”

Nakašljao sam se. “Ja... A zašto i bi, Joe?” upitao sam. “Ne vidim baš zašto.”

“Lou, ponovimo gradivo: priče pričamo nekim drugim ljudima? Ljudima gladnim tvoje predstave... Gume su ukradene nakon devet i trideset upravo te večeri kad su Elmer i njegova družbenica napustili ovaj svijet. Pretpostavimo li da Johnnie nije navalio na rad s gumama onog trena kad im je vlasnik okrenuo leđa – pa čak i da pretpostavimo da jest – neminovno zaključujemo da se od tada pa

do dugo nakon deset sati bavio relativno nevinim pothvatima i da se nikako nije mogao pojaviti kao sudionik stravičnih događaja iza *otih* hrastova.”

“Ne vidim zašto ne bi”, rekao sam.

“Ne vidiš?” razrogačio je oči. “Doduše, jadni Descartes, Aristotel, Diogenes, Euklid i to društvo su svi pomrli, ali vjerujem da će se još naći poneki živi stvor koji će braniti njihove teorije. Iskreno se bojim da se neće složiti s tvojom pretpostavkom da jedno tijelo može biti u isto vrijeme na dva mjesta.”

“Johnnie se motao s prilično divljim društvom”, rekao sam. “Pretpostavljam da je neki njegov kompić mogao maznuti gume i predati ih Johnnieu da ih utopi.”

“A tako. Tako... Lou.”

“A zašto ne?” upitao sam. “Radio je na benzinskoj i ondje mu je bilo zgodno riješiti ih se. Slim Murphy im ne bi smetao... Pa, gledaj, to jednostavno mora biti tako, Joe. Da je imao alibi, tako bi mi i rekao, zar ne? Ne bi se objesio.”

“Bio si mu drag. Vjerovao ti je.”

“A imao je i prokleta dobar razlog. Znao je da sam mu prijatelj.”

Rothman je progutao slinu, a iz grla se začuo zvuk kakav bi napravio kad ne znaš bi li se smijao, plakao ili razbjesnio.

“Odlično, Lou. Savršeno. Svaki je cigla pod *vaser-vagom* a zidar je poštenu ugledni inženjer. No, ja se još uvijek ne mogu ne zapitati ponešto o njemu i njegovu djelu. Nameće mi se pitanje što li ga tjera da brani tu građevinu od mogućnosti i pretpostavki, što li ga tjera da se skriva iza zidine od logičkih alternativâ. Ne mogu dokučiti zašto nije izvjesnom radničkom tribunu rekao neka ide u neko prosto mjesto i bavi se svojim stvarima.”

Tako... Dakle, to je bilo to. Meni je sve bilo jasno. A je li i njemu bilo? A on je kimnuo glavom kao da je čuo pitanje. Kimnuo, a onda se malo povukao u sjedalu.

“Jaje Harambaša Ford”, rekao je, “sjeo je na vrh radničkog doma. Kako i zašto je došao tamo i nema veliku važnost. Morat ćeš se pomaknuti, Lou. Hitno. Prije nego što netko... prije nego što se iznerviraš.”

“Moglo bi se reći da sam planirao otići iz grada”, rekao sam. “Nisam ništa napravio, ali...”

“Naravno da nisi. U suprotnom, a budući da sam tako tvrdokorni crveni fašist, ne bih se osjećao pozvanim otrgnuti te iz pandži tvojih dušmana i progonitelja – ili budućih progonitelja, možda je bolje reći.”

“Misliš li da... Misliš da bi mogli...?”

Slegnuo je ramenima “Mislim, Lou. Mišljenja sam da bi se i moglo dogoditi da imaš problema s odlaskom. Moje mišljenje je tako čvrsto da sam čak i počeo obnavljati stare veze s jednim starim prijateljem, jednim od najboljih odvjetnika za kazneno u cijeloj državi. Bit će da si čuo za njega – Billy Bob Walker? Davno, još dok smo bili na istoku, učinio sam mu neku uslugu, a kad se radi o uslugama, njegovo je pamćenje odlično, bez obzira na njegove mane.”

Znao sam tko je Billy Bob Walker. Vjerujem da su gotovo svi čuli za njega. Bio je guverner Alabame, Georgije ili neke druge države s juga, pa je bio i senator. Okušao se i na predsjedničkim izborima s platformom preraspodjele kolača na sve. U to se doba počelo prilično često pucati na njega pa se povukao iz politike, i bacio se na svoj rad na kaznenom pravu. Išlo mu je odlično. Kad je ušao u politiku sve one napirlitane mustre sa sjevera i ovi naši profesionalni političari sprdali su se s njim i načinom na koji se uvalio u politiku. Ali primijetio sam da, kad god bi oni ili netko njihov imao kakav problem, zakucali bi ravno na njegova vrata.

Nekako me je zabrinjavalo što Rothman misli da bi mi mogla trebati takva vrsta pomoći.

Zabrinjavalo me je, ali me je i čudilo zašto bi se Rothman i njegovi sindikati lomili da mi nađu odvjetnika. Što bi oni to mogli izgubiti počne li mi Zakon postavljati pitanja? Onda sam shvatio da bih kad bi moj prvi razgovor s Rothmanom ikad izašao na svjetlo dana, svaka porota u ovoj državi zaključila kako me je Rothman nahuškao na pokojnog Elmera Conwaya. Drugim riječima, Rothman je spašavao dvije glave – i svoju i moju – jednim odvjetnikom.

“Možda ga nećeš trebati”, nastavio je. “Ali dobro je da bude u pripravnosti. Nije on netko tko ti može biti na raspolaganju čim digneš slušalicu. Koliko brzo možeš otići iz grada?”

Oklijevao sam. Amy. Kako li sam to mogao izvesti? “Budem... Ne mogu sad odmah”, rekao sam. “Moram nabaciti tu i tamo neku

naznaku da sam razmišljao o tome, a onda postupno to i obaviti. Shvaćаш kako bi čudno izgledalo kad bih...”

“Ma da”, namrštio se, “ali kad bi doznali da se spremaš dati gas, poradili bi na tebi žustrije... Ipak, imaš i pravo.”

“Što oni mogu?” rekao sam. “Da nešto mogu, to bi učinili. Nije da sam ja nešto...”

“Molim te, šuti. Dosta si rekao. Samo kreni – kreni što brže možeš. Ne bi ti smjelo trebati više od dva tjedna, kako god okreneš.”

Dva tjedna, još dva tjedna za Amy.

“Dobro, Joe”, rekao sam. “I hvala ti na... na...”

“Hvala na čemu?” Otvorio je vrata. “Za tebe nisam ni prstom mrdnuo.”

“Ne znam hoću li to obaviti u dva tjedna. Moglo bi potr...”

“Bolje bi ti bilo da ne potraje”, rekao je, “mnogo dulje od toga.”

Izašao je i otišao u svoj auto. Čekao sam dok se nije okrenuo i krenuo nazad u Central City. Onda sam se i ja okrenuo i krenuo nazad. Vozio sam polagano, razmišljajući o Amy.

Kod nas u Central Cityju je prije mnogo godina bio zlatar kojemu je posao išao odlično, imao je prelijepu ženu i dvoje krasne djece. Jednom je otišao na službeni put u jedan od onih gradova s velikim učiteljskim fakultetima i ondje je upoznao jednu djevojku, pravu macu, i u dogledno vrijeme već je spavao s njom. Znala je da je oženjen i bila je spremna tolerirati tu činjenicu. I sve je bilo savršeno. Imao je nju, a imao je i svoju obitelj i krasan posao. Ali jednoga su dana našli njega i djevojku mrtve u nekom motelu – upucao ju je, a onda ubio i sebe. Kad je jedan od zamjenika šerifa otišao javiti njegovoj supruzi, našao je i nju i djecu mrtve. Taj momak ih je sve poubijao.

Imao je sve, a ipak ništavilo je bilo bolje.

To zvuči prilično zbunjeno, a vjerojatno i nema mnogo veze sa mnom. U prvi mah mi se činilo da ima, ali sad kad bolje razmislim – eto, ne znam. Jednostavno ne znam.

Znao sam da moram ubiti Amy; mogao sam razloge uobličiti u riječi. Ali svaki put kad bih pomislio na to, morao sam se vratiti i prisjetiti *zašto*. Nešto bih radio, čitao knjigu ili bio s njom, primjerice. Odjednom bi me obuzela pomisao da ću je ubiti i to mi se činilo tako

ludim da bih se zamalo naglas nasmijao. Onda bih počeo razmišljati i shvatio bih, shvatio da se to mora učiniti i...

Bilo je kao da spavaš kad si budan i budan si kad spavaš. Uštipnuo bih se, figurativno rečeno – i stalno sam se morao štupati. Onda bih se probudio u nekoj vrsti rikverca i vratio se u noćnu moru koju sam morao proživljavati. I sve bi bilo jasno i razumljivo.

No, još nisam znao kako bih to i učinio. Nisam našao način koji me ne bi doveo u opasnost ili barem u prihvatljivu opasnost. A nije smjelo biti greške. Kao što je Rothman rekao, bio sam Jaje Harambaša i nisam mogao skakutati okolo.

Nisam mogao smisliti način zato što je to bio tvrd orah od slučaja, a još k tome sam se morao stalno prisjećati zašto se to mora. No, napokon mi je i to sinulo.

Našao sam način jer sam bio prisiljen. Nisam više mogao odugovlačiti.

To se dogodilo tri dana nakon što sam razgovarao s Rothmanom. Bila je subota, onaj dan kad su isplaćivane nadnice, i ja sam trebao biti na poslu, samo što se taj put nikako nisam mogao natjerati da odem. Ostao sam kod kuće cijeli dan, zavjese su bile navučene, a ja sam se šetao amo-tamo po sobama. A kad je pala noć, ja sam još bio ondje. Sjedio sam u tatinu uredu i sve je bilo ugašeno osim male stolne svjetiljke, a onda sam začuo kako po trijemu netko tiho korača i kako se otvaraju ulazna vrata.

Bilo je prerano za Amy, ali nisam bio ni najmanje uzbuđen. Svako malo bi mi netko tako došao.

Došao sam na vrata ureda baš kad je on stigao u hodnik.

“Žao mi je, strance”, rekao sam. “Doktor više ne radi. Natpis je ostao iz emotivnih razloga.”

“Nema veze, stari”, krenuo je ravno na mene i morao sam ustuknuti, “samo sam se malo opekao.”

“Ali ja nisam...”

“Na cigaru sam se opekao”, rekao je. Pružio je ruku prema meni s dlanom okrenutim prema gore.

Napokon sam ga prepoznao.

Sjeo je u velik tatin naslonjač i cerio mi se. Prešao je rukom preko naslona za ruke i srušio šalicu i tanjurić koje sam ondje ostavio.

“Moramo malo razgovarati, stari, a ja sam ti žedan. Ima li u ovoj kući viskija? Neotvorena boca? Nisam ja neki finac što se tiče viskija, shvaćaš li ti mene, ali na nekim mjestima volim kad vidim da je boca propisno zapečaćena.”

“U kući imamo, štoviše, i telefon”, rekao sam, “a zatvor je udaljen samo šest ulica. A sad odvuci svoje dupe prije nego što se nađeš u njemu.”

“A-a”, rekao je. “Hoćeš li telefonirati, samo ti daj, stari.”

Krenuo sam. Računao sam da se neće usuditi ići do kraja, a ako i bude, moja riječ je još uvijek jača od riječi nekog skitnice. Nitko me nije krivio ni za što i još sam bio Lou Ford. Prije nego što bi otvorio usta, već bi dobio po njima.

“Samo naprijed, stari, ali platit ćeš. O, platit ćeš pošteno. A račun neće biti samo za tu neku opeklanicu.”

Primio sam se za telefon, ali nisam podizao slušalicu. “Hajde, nastavi”, rekao sam. “Otvoraj karte.”

“Zanimao sam se za tebe, stari. Godinu dana sam ostavio rintajući na poljima kaznionice Houston i ondje sam upoznao takve kao ti i mislio sam si da bi se moglo isplatiti ako te držim na oku. I tako, one noći sam te pratio. Čuo sam nešto od onoga što ste pričali ti i onaj lik iz sindikata...”

“A ja bih rekao da ti je to značilo silno mnogo, zar ne?” rekao sam.

“Ne, gospodine dragi”, mahao je žustro glavom lijevo-desno, “jedva da mi je išta značilo. Stvar je takva da mi nije značilo ništa posebno ni nekoliko dana poslije kad si se pojavio na onoj staroj farmi koja mi je služila kao brlog, kao ni kad si se zaputio prečicom do male bijele kuće. Ni to mi nije značilo jako mnogo, onda... I veliš da imaš viskija, stari, je 1'? Neotvorena boca, reći ćemo?”

Otišao sam u laboratorij i uzeo staru polalitrenu bocu pića koje je tata davao kao terapiju. Donio sam je zajedno s čašom, a on je otvorio bocu i napunio čašu do polovice.

“Popij jednu, kuća časti”, rekao je pružajući mi je.

Popio sam je. I trebala mi je. Pružio sam mu čašu nazad, a on ju je pustio da padne pokraj šalice i tanjurića. Potegnulo je iz boce koliko je god mogao i slatko cokuo.

“Ne, ne, gospodine dragi”, nastavio je, “ništa to meni nije značilo, a nisam se mogao zadržati dovoljno da bih proključivao. Otprašio sam u

ponedjeljak ujutro crnčiti na naftovod. Stavili su me u škvadru pneumatskog čekića i sve nas skupa bacili negdje iza Pecos, toliko daleko da čak nisam uspio u grad kad sam primio prvu plaću. Samo nas trojica odsječena od cijelog šugavog svijeta. Ali kad sam dobio sljedeću plaću, to je bilo nešto drugo. Završili smo kod Pecos a uspio sam doći do grada. Došao sam u dodir sa svježim novostima, stari, a ono što je u njima pisalo da si rekao i napravio značilo mi je mnogo.”

Kimnuo sam. Nekako mi je bilo drago. Stvari su mi izmicale kontroli i dijelovi su sjedali na svoje mjesto. Znao sam da to moram učiniti, a znao sam i kako ću.

Povukao je još jedan gutljaj viskija i izvadio je cigaretu iz džepa košulje. “Stari, ja sam ti suosjećajan čovjek, ali zakon mi nikad nije pomogao pa neću ni ja njemu. Osim ako ne budem morao. Koliko ti vrijedi da mirno nastaviš živjeti svoj život?”

“Ja...” Odmahnuo sam glavom. Morao sam ići polako. Nisam se smio predati prelako. “Ja nemam puno novca”, rekao sam. “Samo ono što ostane od plaće.”

“Imaš i ovu kuću. Mora da vrijedi prilično para.”

“Jest, malo sutra”, rekao sam. “Imam samo nju. Ako mi nakon toga ne ostane ni kamen na kamenu, kakva smisla ima platiti da šutiš?”

“Moglo bi se dogoditi da se predomisliš u vezi s tim, stari”, rekao je, ali nije djelovao previše uvjeren u svoje riječi.

“U svakom slučaju”, rekao sam, “nije zgodno prodati je. Ljudi bi se pitali gdje je taj novac. Morao bih prodaju prijaviti državi, a onda još dati i lijep komad od toga na ime poreza. A što se toga tiče, mišljenja sam da ti se kao žuri...”

“Stari, e, to dobro misliš.”

“E, pa potrajalo bi to dok se ne bi riješio ovakve kuće. Prodao bih je liječniku, nekome tko ima računa kupiti tatinu ordinaciju i opremu. U tom bi slučaju vrijedila najmanje trećinu više, ali se tako nešto ne može srediti preko noći.”

Proučavao me sumnjičavo nastojeći procijeniti koliko ga muljam. Pravo budi rečeno, lagao sam ga jedva koliko je crnog pod noktom.

“Ne znam”, rekao je polako. “Ne razumijem se u te stvari. Možda – misliš li da bi mogao zavrnuti neki kredit na nju?”

“Pa, svakako nisam sklon da tako nešto učinim.”

“Stari, nisam te to pitao.”

“Ali, gledaj”, rekao sam nastojeći da zvuči uvjerljivo, “a kako bih ja to svojom plaćom otplatio? Jednostavno ne bih mogao. Vjerojatno ne bih dobio ni pet tisuća nakon što mi odbiju kamate i provizije. A odmah bi morao krenuti dalje i zakucati na neka nova vrata i srediti si neki novi kredit da platim onaj prvi, pa... dovraga, tako se jednostavno ne radi. Daj gledaj, samo mi daš jedno četiri ili pet mjeseci i nađem nekoga tko bi...”

“A-a. Koliko dugo ti treba da središ kredit? Tjedan?”

“Pa...” Možda bih joj morao dati malo više od toga. Želio sam joj dati više. “Mislim da bi to bilo malo prebrzo. Rekao bih dva tjedna; ali stvarno ne bih volio...”

“Pet tisuća”, rekao je, mućkajući viskijem u boci. “Pet tisuća za dva tjedna. Dva tjedna od danas. Dobro, stari, možemo reći da smo se dogovorili. I to je to, razumiješ li ti mene? Nisam ja lakom ili što na novac. Dobijem tih pet tisuća i više me ne vidiš.”

Mrštio sam se i stisnuo usne pa procijedio. “Dobro, neka bude.”

Ubacio je bocu u stražnji džep i ustao. “Dobro, stari. Još noćas se vraćam na naftovod. Ovo mjesto ne odgovara slobodnom duhu pa ću ostati ondje do sljedeće plaće. No, neka ti ne pada na pamet da bi mi šmugnuo.”

“A kako bi, kvragu, i mogao?” rekao sam. “Misliš li da sam lud?”

“Pitaš neugodna pitanja, stari, pa bi mogao dobiti i neugodne odgovore. Samo gledaj da mi za dva tjedna budeš tu s mojih pet krpa i sve će biti u redu.”

Zabio sam zadnji čavao. I dalje sam osjećao da mu se prelagano predajem. “Možda bi bilo bolje da ne dolaziš ovamo”, rekao sam. “Netko bi te mogao vidjeti, pa...”

“Neće. Pazit ću kao što sam pazio i večeras. Ni meni nije do nevolja, kao ni tebi.”

“Ma”, rekao sam, “samo sam mislio da bi bilo dobro kad bi...”

“Slušaj, prijatelju”, odmahivao je glavom, “a što je bilo kad si prošli put lutao po napuštenim kućama? Nije se dalo baš na dobro, zar ne?”

“U redu”, rekao sam. “Neka bude po tvom.”

“Upravo tako će i biti.” Pogledao je na sat. “Sve smo se dogovorili, dakle. Pet tisuća, dva tjedna od danas, devet navečer. To je to i

nemoj završiti stvar.”

“Ne brini se. Dobit ćeš”, rekao sam.

Stao je na tren na ulaznim vratima snimajući stanje pred kućom. Onda se iskrao, sišao s trijema i nestao među drvećem na tratini.

Smješkao sam se gotovo ga žaleći. Smiješno kako ti ljudi jednostavno traže to. Zakvače se za tebe koliko god ih se ti želio otepsti, i gotovo da ti kažu kako žele da im to napraviš. Zašto svi ti ljudi dolaze meni da ih ubijem? Zašto se ne poubijaju sami?

Počistio sam razbijeno suđe u uredu. Otišao sam gore i legao, pa čekao Amy. Nisam trebao dugo čekati.

Nisam trebao dugo; a ona je bila nalik uobičajenoj sebi, nekako naprasita, iako je nastojala ne biti. Ali osjetio sam da je nešto drugačije, da je napeta kao kada nešto želiš učiniti ili reći i ne znaš kako bi počeo. A možda je i ona to osjetila u meni. Možda smo to osjetili jedno u drugome.

A valjda je tako i bilo jer smo to ispalili odjednom. Oboje smo rekli istodobno:

“Lou, a zašto se mi ne bismo...”

“Amy, a zašto se mi ne bismo...”

Nasmijali smo se, pa jedno drugom rekli “smrdiš!”, pa nastavili razgovarati.

“Ti to želiš, ljubavi, zar ne? Iskreno i od srca?”

“Nisam li ja baš krenuo pitati tebe?” upitao sam.

“Kako... kada misliš...?”

“Pa, ja mislim da bi par tjedana bilo...”

“Srećo!” poljubila me. “Upravo to sam i ja htjela reći!”

Trebala je još samo malo. Trebalo je pogurati još samo mrvicu.

“O čemu razmišljaš, ljubavi?”

“Pa, baš sam razmišljao kako mi nekako uvijek moramo onako kako ljudi to žele. Hoću reći ovo – e, a o čemu si ti razmišljala?”

“Prvo ti, Lou.”

“Prvo ti, Amy.”

“Pa...”

“Pa...”

“Zašto ne bismo pobjegli?” rekli smo.

Smijali smo se i zagrlila me je, privukla tijelo uz moje i migoljila se grleći me nemirno a toplo, tako čvrsto a i tako meko. I šaptala je u

moje uho, a ja u njezino:
Srce moje, srce tvoje...
... dva srca u ljubavi stoje.

Poglavlje 17

POJAVIO SE, DAKLE, MISLIM DA JE TO BIO SLJEDEĆI UTORAK. Utorak koji je došao odmah nakon one subote kad se pojavila ona skitnica i Amy i ja se odlučili vjenčati u bijegu. Bio je to visok momak spuštenih ramena s koščatim licem presvučenim napetom žućkastom kožom. Rekao je da se zove doktor John Smith i da je samo u prolazu te da je čuo – a možda i mislio – da se kuća i ordinacija prodaju.

Bilo je oko devet ujutro. Da su stvari tekle kako su trebale, ja bih tada već bio na putu u zgradu suda. No, tih se dana nisam pretrgavao da bih stigao do grada, a ni tata nije imao običaj odbiti bilo kojeg liječnika koji bi navratio.

“Povremeno bi mi palo na pamet da je prodam”, rekao sam, “ali nije otišlo dalje od toga. Nikad ništa nisam poduzeo da to i ostvarim. No, svakako uđite. Liječnici su u ovoj kući uvijek dobrodošli.”

Posjeo sam ga u ured, izvadio kutiju s cigarama i spremio kavu. Zatim sam sjeo s njim i pokušao čavrljati. Ne mogu reći da mi se baš nešto svidio. Stalno me je gutao tim svojim žutim očima kao da sam nekakav izložak, a ne živ čovjek s kojim bi se razgovaralo. No dobro, liječnici nekada znaju imati čudne tikove. Žive izolirani u vlastitom kraljevstvu u kojem su oni kraljevi a svi drugi su u krivu.

“Bavite se općom praksom, doktore Smith?” upitao sam. “Ne bih vas želio obeshrabriti, ali čini mi se da je opća praksa praktički monopolizirana od dobro utaborenih ovdašnjih liječnika. Sada, vidite – nije da sam imao namjeru prodavati kuću, no moglo bi se razmisliti o tome – vidite, moglo bi se naći prostora za solidnog pedijatra ili porodničara...”

Ostavio sam to tako da visi u zraku, a on kao da se trznuo iz transa.

“Pa istini za volju, gospodine Forde, mene ta područja upravo i zanimaju. Ne bih se, ovaj, baš nazvao, kako da kažem... specijalistom, ali ovaj...”

“Onda mislim da biste mogli naći prostora za sebe”, rekao sam. “Kakva su vam iskustva u liječenju nefritisa, doktore? Mislite li da se cijepljenje kozicama pokazalo kao dovoljna dobrobit a da bi se zanemarila inherentna opasnost?”

“Pa, eh, sad...” promeškoltio se i prekrižio noge. “Pa i da i ne.”
Kimnuo sam ozbiljno. “Jeste li stava da je to pitanje dvojako?”

“Dakle, ovaj... da.”

“Shvaćam”, rekao sam. “Zapravo na to nikad nisam tako gledao, ali uviđam da imate pravo.”

“Vi ste to, kako da kažem, specijalizirali, gospodine Forde? Dječje bolesti?”

“Nisam ja specijalizirao ništa”, nasmijao sam se. “Dragi doktore, pred vama je utjelovljenje poslovice da postolarova djeca hodaju bosa. No, djeca su me oduvijek zanimala i pretpostavljam da se ono malo što znam o medicini može ograničiti na pedijatriju.”

“A tako... No, vidite, moj se rad uglavnom, ovaj, ograničio na - gerijatriju.”

“A pa onda bi vam ovdje moglo dobro ići”, rekao sam. “Imamo mi visok udio starije populacije. Gerijatrija, ha?”

“Pa, zapravo...”

“Jeste li upoznati s radom profesora Maxa Jacobsohna o degenerativnim bolestima? Kakvog ste mišljenja o njegovu teoremu odnosa između usporavanja aktivnosti i progresivne senilnosti? Naravno, razumijem osnovni koncept, ali nisam matematički dorastao njegovim formulama. Možda biste mi ih mogli objasniti?”

“Dakle, ovaj, to vam je prilično složeno...”

“U redu. Mislite li, možda, da je Jacobsohnov pristup možda mrvicu pretjerano empirijski? Dakle, pa i ja sam sâm bio sklon takvom stavu, no bojim se da je moguće i da sam bio previše subjektivan. Na primjer. Je li stanje patološko? Je li psihopatološko? Je li psihopatološko-psihosomatsko? Da, da, da. Može biti slučaj da je samo jedno, dvoje ili sve troje u pitanju, ali postoje tu i nijanse, doktore. Željeli mi to ili ne, moramo uzeti u razmatranje i faktor x. A sada, da bismo kreirali našu jednadžbu, oprostite što ću možda previše pojednostaviti, recimo da je naš kosinus...”

Nastavio sam pričati i pričati sa smiješkom, želeći da Max Jacobsohn može vidjeti mojeg sugovornika. Sudeći po onome što sam čuo o dr. Jacobsohnu, taj bi ga vjerojatno uzeo za remen i šutnuo nogom na ulicu.

“Zapravo”, prekinuo me je trljajući čelo tom svojom velikom koščatom rukom, “imam užasnu glavobolju. Što činite u slučaju

glavobolje, gospodine Forde?”

“Nikad ih nemam”, rekao sam.

“A, da? Ja sam mislio da od tolikog učenja u noćima kad ne možete, ehm, spavati...”

“Nikad nemam nikakvih problema sa spavanjem”, rekao sam.

“Ne brinete se mnogo? Hoću reći, malen je grad i sigurno se mnogo govorka, a govorkanja su uglavnom zlobna pa ne brinete li se kad da se govorka i o vama? Ne izgleda li vam to, ovaj, ponekad i nepodnošljivo?”

“Možda hoćete reći”, počeo sam polagano, “osjećam li se progonjenim? Pa, istini za volju, i osjećam se, doktore. Ali nikad me to ne brine. Ne mogu reći da mi ne smeta, ali...”

“Da, da? Recite, gospodine Forde?”

“Znate, kad god bude stvarno gadno, izađem i pobijem par ljudi. Nasmrt ih izjebem s klipom od bodljikave žice pa sam onda miran.”

Sve sam ga vrijeme pokušavao smjestiti i napokon mi je sinulo. Bilo je prošlo nekoliko godina otkako sam vidio to gadno lice u nekim novinama što su se izdavale negdje drugdje, a slika nije bila neke posebne kvalitete. No, sad sam ga se prisjetio, njega i njegove priče. Diplomirao je na Sveučilištu u Edinburghu u vrijeme kad smo takvima dopuštali obavljanje prakse. Pobio je pola tuceta ljudi prije nego što je uspio doći do nekakvog petparačkog doktorata i odjezdio u psihijatrijske vode.

Negdje na zapadnoj obali uspio je dospjeti u nekakvu policijsku službu. I dođe do toga da im iskrсне nekakav krupan slučaj umorstva, a on se posvađao na divlje s krivim osumnjičenicima – ljudima koji su imali veza i novca da mu uzvrate. Nije izgubio dozvolu za rad, ali je morao spakirati kovčege u hipu. A sada sam, eto, doznao i gdje je napokon završio. Gdje je morao završiti. Luđaci nemaju pravo glasa, pa zašto bi zakonodavac trošio neku silnu lovu na njih?

“A vidite”, počelo mu je tek svanjivati. “Mislim da bih trebao...”

“Nemojte nikamo”, rekao sam. “Pokazat ću vam moj klip. A možda biste mogli i vi meni pokazati nešto iz vaše kolekcije, kao na primjer one japanske seksualne igračke kojima ste mahali naokolo? Što li ste učinili s onim svojim gumenim falusom? Onim što ste ga utiskivali

školarcu u lice? Možda ga niste stigli spakirati u one tri sekunde kad ste pobjegli sa zapadne obale?”

“M-mislim da ste me po-pobrkali...”

“Da si ne lažemo, i jesam”, rekao sam. “Pobrkao sam vas. Ali vi mene niste uspjeli pobrkati. Nisi ti taj kalibar. Ne znaš razliku između govna i meda. Idi tamo, napiši to svoje izvješće i tako se potpiši: dr. Govno. I bilo bi ti pametno da u fusnotu staviš napomenu da će sljedeće kopile koje mi pošalju dobiti takav udarac u dupe da će mu šupak postati kragna.”

Odstupao je hodajući unazad prema ulaznim vratima, a kosti lica su mu se savijale i trzale pod tom tankom žućkastom kožom. Slijedio sam ga sa smiješkom.

Ispružio je ruku postrance i pokupio svoj šešir s vješalice. Stavio ga je naopako. Ja sam se nasmijao i trznuo tijelom prema njemu. Zamalo je pao kroz vrata, a ja sam uzeo njegovu aktovku s poda i bacio je na dvorište.

“Pazi na sebe, doktore”, rekao sam. “I dobro pazi na te svoje ključeve jer ako ih ikada izgubiš, nećeš više moći izaći.”

“Ti, ti ćeš...” Kostu su se trzale i poskakivale. Sišao je niz stube i pribrao se. “Ako te ikada...”

“Mene, doktore? Ali ja spavam sjajno. I nemam glavobolje. Ne zabrinjava me ništa. Jedino to što mi se taj klip izlizao.”

Zgrabio je aktovku i otišao svečano koračajući niz prilaz, vrata isturena kao da je strvinar. Zalupio sam vrata i skuhao još kave.

Pripremio sam si još jedan doručak i sve pojeo.

Vidite, bilo je potpuno svejedno. Ništa nisam izgubio time što sam ga otprašio. I prije sam bio mislio da mi se primiču, a sad sam to i doznao. A i oni će znati da znam. No, time nije izgubljeno ništa i ništa se nije promijenilo.

I dalje su mogli samo nagađati, sumnjati. Nisu imali ništa više nego što su oduvijek imali. I ništa neće ni imati još dva tjedna, odnosno deset dana. Više će sumnjati, *osjećati* se sigurniji nego ikada. No neće imati nikakva dokaza.

Jedino gdje su mogli naći dokaz bilo je u meni – u onome što sam ja bio – ali ja im to nikad ne bih pokazao.

Popio sam lonac kave, popušio cigaru, oprao i obrisao suđe. Pobacao sam mrvice od kruha u dvorište da vrapci imaju što jesti i

zasio sam slatki krumpir na kuhinjskom prozoru.

Na kraju sam sjeo u auto i krenuo u grad. Razmišljao sam o tome kako je bilo lijepo barem na trenutak razgovarati, uistinu razgovarati s nekim, pa makar i s lažnim doktorom.

Poglavlje 18

UBIO SAM AMY STANTON U SUBOTU, 5. TRAVNJA 1952. GODINE, nešto malo prije devet navečer.

Dan je bio vedar, proljetni, dovoljno topao da se osjeti kako dolazi ljeto, a noć je bila baš podnošljivo hladna. A ona je svojim starcima pripremila ranu večeru i poslala ih u kino negdje oko sedam. Zatim, oko pola devet, došla je k meni i...

Dakle, vidio sam ih kako prolaze pokraj moje kuće – hoću reći, vidio sam njezine starce kako prolaze i sigurno ih je ispratila na izlazu jer sam ih gledao kako pogledavaju unazad i mašu nekome. A onda, pretpostavljam, odjurila je u kuću i počela se spremati stvarno jako brzo: raspustiti kosu i okupati se, srediti lice i pakirati stvari. Vjerojatno se spremala luđačkom brzinom, sve poskakujući po kući jer mnogo toga vjerojatno nije mogla napraviti dok su njezini još bili u kući. Pretpostavljam da je morala trčati amo-tamo, sad uključiti glačalo, sad zatvoriti slavinu nad kadom, pa izravnjavati šavove na najlonkama, napućiti usne da bi jednoliko razmazala ruž dok je bacala ukosnice iz kose.

Pa imala je desetke stvari koje je morala obaviti, desetke njih, i da je samo malo sporije skakutala, samo malo sporije – ali Amy je bila jedna od brzih curica kojima sve ide od ruke. Bila je gotova i prije vremena, rekao bih, a onda je, i to pretpostavljam, stala pred ogledalo i mrštila se i smješkala se, nagingjala i zabacivala glavu, uvlačila si obraze i promatrala se ispod obrva; promatrala sebe sprijeda, straga i postrance, okretala se i promatrala se s leđa pa si popravljala tkaninu na stražnjici; uhvatila halter za oba kraja i pomicala ga malo dolje, pa malo gore dok ga nije stisnula i nekako ugurala bokove u njega. A onda, a onda je valjda to bilo sve. Onda je bila spremna i došla je k meni, a ja...

I ja sam bio spreman. Nisam bio skroz obučen, ali bio sam spreman za nju.

Stajao sam u kuhinji i čekao sam je, a ona je od tolike žurbe ostala bez daha, a i prtljaga joj je bila teška, pretpostavljam, i pretpostavljam...

Pretpostavljam i da nisam još spreman pričati o tome. Prerano je, a nije još ni nužno. Kvragu, pa imali smo cijela dva tjedna prije toga dana, te subote, 5. travnja 1952., nekoliko minuta do devet navečer.

Imali smo dva tjedna i bila su to prilično dobra dva tjedna jer prvi put u ne znam koliko vremena osjećao sam se stvarno neopterećeno. Kraj se približavao, jurio je prema meni i sve će uskoro biti gotovo. Mogao sam misliti, hajde, slobodno nešto reci, učini nešto i to neće sad biti ni važno. Toliko dugo vas mogu zadržavati, ne moram više paziti što radim...

Bio sam s njom svake večeri, radio sve što je htjela i išao kamo god je rekla. I nije bio nikakav problem jer nije htjela puno lutati naokolo ili raditi mnogo toga.

Jedne smo večeri parkirali pokraj srednje škole i gledali trening bejzbolske ekipe. Drugi put otišli smo na kolodvor i gledali kako prolazi brzi za Tulsu, ljude koji sjede i jedu u restoranu i druge koji iz ostakljenog vagona gledaju nas.

To bi otprilike bilo sve što smo radili. Osim što smo se možda neki put odvezli do slastičarnice na sladoled. Većinom smo samo ostajali doma, kod mene. Sjedili bismo zajedno u tatinom velikom naslonjaču, zajedno bi se ispružili na katu, licem u lice, jedno drugome u zagrljaju.

Mnogo večeri proveli smo jednostavno zagrljeni.

Ležali bismo satima. Ponekad i po jedan sat ni jedno ne bi progovorilo, ali vrijeme nije sporo protjecalo. Naprotiv, činilo se da leti. Ležao bih i slušao sat kako otkucava, slušao njezino srce kako otkucava s njim i čudio se što to tako brzo ide. Pitao sam se *zašto*. A bilo je teško probuditi se i otići u san, u noćnu moru u kojoj sam se mogao sjetiti.

Nekoliko puta smo se posvađali, ali nikad jako. Meni se nije htjelo i to je bilo sve; puštao sam joj da bude po njezinu i ona se nastojala postaviti jednako.

Jedne mi je večeri najavila da će me jednom pratiti kad budem išao kod brice i pobrinuti se da me pošteno ošiša. A ja sam rekao – jezik mi je bio brži od pameti – da samo kaže i ja ću i pletenice nositi. I malo smo raspravljali, ali ništa strašno.

I onda me je jedne večeri pitala koliko cigara popušim, a ja sam rekao kako ih ni ne brojim. Pitala me je zašto ne pušim cigarete kao

sav svijet a ja sam rekao da mi se ne čini da baš sav svijet puši cigarete. Rekao sam da su u našoj obitelji bila dva muškaraca koja ih nikad nisu pušila. Tata i ja. Ona je rekla da pa naravno, ako mi je više stalo do tate nego do nje, onda se više nema što razgovarati. A ja sam zazvao Isusa i pitao se kakve li to samo veze ima jedno s drugim?

A i to je bila samo mala svađa. Ništa loše. Vjerujem da je i nju odmah zaboravila, kao što je zaboravila i onu prvu.

Mislim da joj je bilo zbilja lijepo ta dva tjedna. Ljepše nego ikada prije.

Prođe dva tjedna i dođe ta noć petog travnja; i ona je otjerala starce u kino, pa trčala po kući da se pripremi i pripremila se. Oko osam i trideset navečer došla je k meni i ja sam je čekao. A ja...

Ali mislim da sam se opet zanio i zapričao. Moram vam prvo reći još nekoliko stvari.

Odlazio sam na posao svakog radnog dana ta dva tjedna i vjerujte mi da to nije bilo lako. Nisam se želio sresti ni s kime, želio sam samo ostati u kući i navući zastore i ne vidjeti baš nikoga, ali znao sam da ne smijem tako. Otišao bih na posao, prisilio bih se na to, baš kao i uvijek.

Bio sam osumnjičen i dao sam im do znanja da znam. Ali nisam imao ništa na savjesti i nisam se ničega bojao. Odlaskom na posao sam im to i dokazivao. Jer kako bi čovjek koji je učinio ono što su mislili da sam učinio mogao mirno živjeti i gledati ljude u oči?

Bio sam ljut. Osjećao sam se povrijeđenim. Ali nisam se bojao i to sam dokazao.

Većinu vremena, pogotovo u početku, nisu mi davali nikakav posao. I vjerujte mi da je bilo teško muvati se okolo i praviti se da ne primjećujem ništa ili da me baš briga. A i kad sam dobio neki sitni poslić, nešto kao uhidbeni nalog, reći ćemo, onda bi se našao neki izgovor da sa mnom ide još jedan zamjenik. On bi bio zbunjen i bilo bi mu neugodno, razumije se, a tajna je čuvana da se ne proširi iz najužeg kruga koji se brinuo o njoj: Hendricks, Maples i Conway. Jadnik ne bi znao o čemu je riječ, a ne bi se usudio ni pitati jer smo, na neki naš poseban način, najuljudnija sorta ljudi pod kapom nebeskom – sposobni smo se šaliti o svemu osim onome što stvarno mislimo. Ali pitao se i bilo bi mu nelagodno pa bi mi čak pokušavao

podilaziti ne bi li me oraspoložio. Potegao bi možda i priču o Johnnieju Pappasu da se ja osjećam bolje.

Vraćao sam se jednoga dana s ručka upravo nakon što su podovi u hodniku bili ulašteni. I nisu bili bučni kad bi stao na njih, a kad bi pazio kako staješ, ne bi puštali baš nikakav zvuk. Šerif je razgovarao sa zamjenikom Jeffom Plummerom i nisu me čuli dok sam im prilazio. I ja sam onda stao nadomak vrata i prisluškiavao. Čuo sam ih i vidio. Toliko dobro sam ih poznavao da sam ih mogao vidjeti a da ih i ne pogledam.

Bob je bio za svojim stolom i pravio se da radi reda po nekim papirima, a naočale su mu bile spuštene na vrh nosa i povremeno bi pogledao preko njih. I nije mu bilo drago reći to što je morao, ali to nikad ne bi rekao po načinu na koji je podignuo pogled preko naočala i po glasu. Jeff se sklupčao u jednom od prozorskih okana, možda proučavajući svoje nokte i preživavajući neku žvakaću. Nije mu se sviđalo što je otpilio Boba – nije ni zvučao kao da to radi, zvučao je uobičajeno opušten i nehajan – a nije bilo ni truna sumnje da je baš to radio.

“Neće ići, Bobe”, rastezao je. “Ja sam ti nekako to sve promislio kako Bog zapovijeda i nisam ti raspoložen za tu neka špijuniranja. Nisam, nisam i gotovo.”

“Dobro si ti to razmislio, a? Skroz si se ti, blago meni, odlučio?”

“E, pa sad. A kako to tebi izgleda? E, pa meni to izgleda kao da sam se odlučio i točka. Ne može drugačije.”

“A kako tebi izgleda raditi a ne slušati što ti se naredi? Misliš da to ide tako?”

“Vidi, vidi”, Jeff je izgledao stvarno zadovoljan, kao da je povukao asa na jedanaest. “Ovako to ide, šefe: stvarno mi je drago da si otvorio to pitanje. Jednostavno obožavam kad je čovjek izravan.”

Na sekundu je bilo tiho, a onda se čuo *plink* od udarca Jeffove značke o šerifov stol. Skliznuo je s prozora i odbauljao prema vratima, smiješeći se ukočeno. A Bob je poskočio uz psovke.

“Ti, kojote jedan neotesani! Hoćeš mi oči izbiti tim čudom? Sljedeći put kad te uhvatim da to bacaš naokolo, bičem ću te sasjeci na komadiće.”

Jeff je strugao čizmama, nakašljao se. Rekao je da je vani stvarno lijep dan i da bi samo potpuno lud čovjek mogao tvrditi suprotno.

“Valjda te se ne smije ništa pitati o muljanju, Bobe? Reci mi, hajde? Bi li to, po tvojoj priči, bilo u redu?”

“E, pa, ne znam bih li ja to tako rekao. Mislim da se ne bi ni obreo kad bi me se to pitalo. Znači, pitati se smije. Ali ja bih se držao toga da to pita pravi čovjek, a pravi čovjek radi ono što se raditi mora.”

Klisnuo sam u muški zahod i ostao ondje neko vrijeme. A kad sam otišao u ured, Jeff Plummer više nije bio u njemu, a Bob Maples mi je dao nalog koji sam trebao uručiti. Sam. Nije baš da me je pogledao u oči, ali mi se činio prilično veseo. Stavio je svoju glavu na panj i još razdrljio ovratnik – nije mogao ništa dobiti, a mogao je izgubiti sve – ali se činio sretnim.

A ja nisam znao jesam li se osjećao bolje ili ne.

Bobu nije preostalo mnogo života, a posao je bio sve što je imao. Jeff Plummer je imao ženu i četvero djece i kad god bih bacio pogled na njega, on je bio sav propisan. Ljudi kakav je on ne stvaraju stav o vama preko noći, a kad ga jednom stvore, teško da će ga ikada promijeniti. Ne mogu. Gotovo da bi radije umrli.

Ja sam nastavio gledati svoja posla i u neku ruku mi je bilo lakše jer su se i ljudi oko mene ponašali opuštenije, a istodobno i dvostruko strože. Zato što su oni koji ti vjeruju, oni koji ne žele ni čuti niti pomisliti ništa loše o tebi, e njih je teško zavaravati! Jednostavno se ne možeš natjerati na to.

Razmišljao sam o mojim... o tim ljudima, tolikim ljudima, i pitao sam se *zašto*. Morao sam sve to polagano proći, korak po korak. I baš kad bi sve sjelo na svoje mjesto, opet bih se pitao i sve bi počelo ponovno.

Vjerojatno sam se nekako ljutio na samog sebe. I na njih. Na sve te ljude. Pitao sam se kog su vruga to morali učiniti, nitko ih nije tražio da se zauzimaju za mene. Nisam ih molio na koljenima da mi budu prijatelji. Ali oni su postali moji prijatelji i izlagali su se za mene. I tako sam se i ja izlagao za njih, sve do zadnjeg.

Svakoga bih dana navratio do Grka. Gledao sam kako napreduju radovi i tražio da mi objašnjava što je što, a i ponudio bih mu da ga odbacim kad bi nekamo trebao ići. Rekao bih mu tada nešto kao da će to biti stvarno suvremeni restoran i da bi se Johnnieju sigurno svidio – da mu se sviđa. Zbog toga što nije bilo boljeg dečka od

njega i da nas sada gleda odozgo, i da se divi isto kao i mi. I rekao sam mu da sam siguran da nas gleda i da je sretan.

Grk neko vrijeme nije mnogo govorio – bio je uljudan, ali ne baš pričljiv. A onda, kratko nakon tog prvog razdoblja, počeo bi me voditi u kuhinju na kavu, otpratio bi me skroz do auta kad bih trebao poći. Motao bi se oko mene i stalno kimao i kimao glavom dok bih ja pričao kakav je bio Johnnie. I svako malo bi se prisjetio da bi ga trebalo biti stid, ali ja sam znao da se želi ispričati, samo se bojao da me ne povrijedi.

Chester Conway se uglavnom zadržavao u Fort Worthu, ali jednog je dana navratio na nekoliko sati u grad, a ja sam se pobrinuo da to doznam. Vozio sam se vrlo polako pokraj njegove tvrtke oko dva poslijepodne kad je izletio van i tražio taksi. Bio je moj prije negoli je shvatio što ga je snašlo. Iskočio sam, uzeo mu aktovku i smjestio sam ga u svoj auto.

Bilo je to zadnje što bi očekivao od mene. A bio je i previše zatečen da bi rekao išta, čak i da je dobio priliku. Nije je dobio ni nakon što smo krenuli prema zračnoj luci. Ja sam bio taj koji je govorio.

Rekao sam: “Nadao sam se da ću naletjeti na vas, gospodine Conwaye. Želio sam vam zahvaliti na gostoprimstvu koje ste mi pružili u Fort Worthu. Vi ste bili tako obzirni kad ste i u onakvim vremenima mislili na to da šerifu Bobu i meni bude ugodno, a čini mi se da ja sam nisam uspio biti tako obziran. Bio sam, da tako kažem, malo umoran i zauzet svojim problemima umjesto vašim, i o tome kako se osjećate pa sam reagirao malo drsko kad smo bili tamo u zračnoj luci. Ali nisam želio napraviti ništa loše, gospodine Conway i sve vrijeme sam se želio ispričati. Ne bih vas ni malo krivio kad biste se naljutili na mene, jer nikad nisam bio baš jako bistar a onda sam još i napravio zbrku do neba.

Vidite, znao sam da je Elmer bio dobrodušan i nekako lakovjeran i da mu onakva žena neće činiti ništa dobro. Morao sam učiniti kako ste mi vi rekli da učinim, morao sam otići tamo s njim iako mi nije jasno kako bi to izveo s obzirom na to kakva je ta žena bila. Ali ipak sam trebao otići. I ne mislite da meni to sad nije jasno, a ako bude išta pomoglo da me prokunete ili mi uzmete moj posao, a znam da to možete, unaprijed vam je sve oprosteno i imate moj blagoslov. Što god vi učinili, neće biti dovoljno, ništa neće vratiti Elmera. I nikad ga

nisam dobro upoznao, ali nekako mi se čini kao da i jesam. Vjerujem da je to zbog toga što je toliko nalikovao na vas. Znaite, vidite... neki put bih ga vidio s malo veće udaljenosti i pomislio bih da ste to vi. Možda je to jedan od razloga zbog kojeg sam vas htio sresti danas. Kao da sam opet s njim. Na tren bi mi se moglo nekako učiniti da je on ovdje s nama i da je opet sve u redu i da se ništa nije dogodilo. I..."

Tada smo stigli u zračnu luku.

Izašao je a da mi nije rekao ni riječ, niti me je pogledao. Koračao je prema zrakoplovu brzo, bez osvrtanja, gotovo kao da je bježio od nečega.

Stao je na stube i počeo se penjati, ali usporavao je i na polovici puta gotovo je zastao. Ipak je nastavio hodati, bauljati vukući noge sve do vrha. I stao je ondje na trenutak blokirajući vrata.

Okrenuo se, trznuo aktovkom i nestao u zrakoplovu.

Mahnuo mi je.

Odvezao sam se nazad do grada i pretpostavljam da sam tada nekako i potpuno odustao.

Nije išlo. Učinio sam sve što sam mogao. Servirao sam im i utrljao noseve u to. A nije bilo svrhe. Nisu htjeli vidjeti.

Nitko me nije zaustavljao.

I tako, u nedjelju navečer, 5. travnja 1952. godine, nekoliko minuta prije devet navečer, ja sam...

Ali izgleda da sam zaboravio reći još poneku stvar, a... ali reći ću vam i gotovo. Želim vam reći i reći ću vam, točno tako kako se dogodilo. Neću vam ostavljati zagonetke koje morate sami rješavati.

U mnogim knjigama koje sam pročitao autor bi se razletio u trenutku kad priča dođe na svoj vrhunac. Zaboravio bi kako se slažu rečenice i počeo blebetati o sjajnim zvijezdama i dubokim morima. Ne bi se znalo je li glavni povalio djevojku ili položio kamen temeljac. Pretpostavljam da bi takvo smeće trebalo biti nešto jako dubokoumno, barem primjećujem da to tako kažu kritičari koji to progutaju. Ja bih rekao, pak, da je stvar zapravo u tome da su prelijeni da bi napravili posao kako treba. Kakav god bio da bio, lijen sigurno nisam. Sve ću vam reći.

Ali hoću da sve bude po redu kako spada.

Želim da vam bude jasno kako je to bilo.

Bila je subota, kasno poslijepodne, kada sam uhvatio šerifa nasamo i rekao mu da te večeri neću doći na posao. Rekao sam mu da smo Amy i ja naumili napraviti nešto jako važno te večeri, a da se možda neću pojaviti na poslu ni u ponedjeljak, a možda ni u utorak i namignuo sam mu.

“Pa, sad...” namrštio se oklijevajući. “E, pa sad... ne misliš li da je možda...” Onda mi je zgrabio ruku i stisnuo je. “To se zove vijest, Lou! Odlično. Znam da ćete se usrećiti.”

“Gledat ću da ne bude predugo”, rekao sam. “Nekako mi se čini da je sve neizvjesno pa...”

“Ma, nije”, rekao je izbacivši bradicu prkosno. “Sve je u redu i tako će i ostati. A sad idi i daj Amy pusu od mene i ne brini se ni o čemu.”

Još je bilo dana, pa sam se odvezao na Derrick Road i ostao parkiran neko vrijeme.

Onda sam otišao doma, ostavio auto parkiran pred kućom i spremio si večeru.

Izvalio sam se nekih jedan sat da mi se večera slegne. Napunio sam kadu vodom i legao u nju. Ležao sam tako razmišljajući i pušeći jedan sat, a onda sam izašao, pogledao na sat i počeo vaditi odjeću.

Spakirao sam putnu torbu i stegnuo je remenima. Odjenuo sam čisto rublje, svježje izglačane hlače i čizme za odlazak na misu. Košulju i leptir-mašnu sam ostavio na postelji.

Sjeo sam na rub kreveta i pušio do osam sati. Tada sam otišao u prizemlje, u kuhinju.

Upalio sam svjetlo u smočnici i otvorao i zatvarao njezina vrata sve dok nisam postigao onoliko svjetla u kuhinji koliko sam želio. Osvrnuo sam se okolo i provjerio da su sve rolete spuštene, pa otišao u tatin ured. Uzeo sam konkordanciju i iz nje izvadio četiri stotine označenih dolara. Elmerovih dolara. Istresao sam sadržaj tatinih ladica na pod. Ugasio sam svjetlo, pritvorio vrata gotovo do kraja i vratio se u kuhinju.

Večernje izdanje novina ležalo je rašireno preko kuhinjskog stola. Stavio sam mesarski nož pod njih i... Došlo je vrijeme. Čuo sam je kako dolazi.

Prišla je sa stražnje strane, uza stube i preko trijema, pa je petljala i lupetala po vratima cijelu minutu dok ih nije otvorila. Ušla je, sva zadihana i razljučena, i zalupila vrata za sobom. I vidjela me je kako

stojim ne govoreći ništa jer sam bio zaboravio *zašto* i pokušavao sam se prisjetiti. I onda sam se, napokon, prisjetio.

I tako – a jesam li možda to već spomenuo koji put? – subotnje večeri, 5. travnja 1952. godine, nekoliko minuta prije devet sati, ubio sam Amy Stanton.

A možda biste to mogli nazvati samoubojstvom.

Poglavlje 19

UGLEDALA ME JE I ZASTALA NA TREN. ONDA JE BACILA SVOJE DVIJE putne torbe na pod, jednu od njih maznula nogom i maknula pramen kose s čela.

“Što je tebi?” pukla je. “Tebi, izgleda, ne bi palo na pamet da mi malo pomogneš! Zašto uopće nisi ostavio auto u garaži?”

Odmahnuo sam glavom. Nisam ništa rekao.

“Dobit ćeš što te ide, Lou Forde! Nekad si mislim... Ček’, pa ti još nisi spreman! Ti mi uvijek govoriš kako sam spora, a ti sada tu stojiš, baš u svojoj bračnoj noći i još nisi...” Prestala je naglo. Usta su joj se zatvorila, a prsa su joj se dizala i spuštala. A ja sam čuo kako kuhinjski sat kuca deset puta prije negoli je ponovno otvorila usta. “Oprosti mi, ljubavi”, nježno je rekla. “Nisam te htjela...”

“Nemoj više ništa govoriti, Amy”, rekao sam. “Jednostavno više ništa ne govori.”

Nasmiješila se i krenula k meni ispruženih ruku. “Neću, ljubavi. Nikad ništa tako više neću reći. Ali želim ti reći koliko jako...”

“Naravno”, rekao sam. “Želiš za mene dati srce iz njedara.”

I udario sam je u trbuh što sam jače mogao.

Šaka je doprla sve do kraljeznice, a tkivo ju je omotalo sve do zapešća. Trgnuo sam je nazad, morao sam tako. Prepolovila se u struku kao da ima šarku. Šešir joj je spao, a glava joj je krenula ravno dolje i dotaknula je pod. Onda se prevrnula i stropoštala dolje, potpuno se okrenuvši kao dijete koje pravi kolut naprijed. Legla je na leđa iskolačenih očiju i kotrljala glavom lijevo-desno. Nosila je bijelu bluzu i bež kostim, novo, vjerujem. Ne sjećam se da sam ga viđao prije. Uhvatio sam je za bluzu i razderao je do pojasa. Trgnuo sam joj suknju sve do glave, a ona se sva trzala i tresla, a i puštala je neobičan zvuk kao da se pokušavala smijati.

A onda sam vidio lokvu koja se širila ispod nje.

Sjeo sam i pokušao čitati novine. Pokušavao sam gledati u njih. Ali nije išlo jer svjetlo je bilo slabo, odnosno nedovoljno jako da se uz njega može čitati, a i ona se stalno micala, kao da ne može ležati mirno.

Odjednom sam osjetio kako mi je nešto dotaknulo čizmu pa sam pogledao dolje i vidio njezinu ruku kako se miče gore-dolje po prednjem dijelu čizme. Nastavila je prema članku, pa se penjala uz list, a ja se nekako nisam usudio pomaknuti. Došla je prstima do vrha čizama i zakvačila ih za rub i gotovo da sam ostao nepomičan. Ustao sam i pokušao se osloboditi, ali prsti su i dalje držali.

Povukao sam je pola metra ili metar prije nego što sam se otrgnuo.

Njezini prsti su nastavili šarati amo-tamo sve dok se konačno nisu dokopali njezine torbice i tu se zadržali. Povukli su je pod njezinu suknju i više nisam mogao vidjeti ni torbicu niti prste.

No, to je tako i trebalo biti. Izgledat će bolje ako bude držala svoju torbicu. A ja sam se malo i nasmiješio, razmišljajući o tome. To je tako nalikovalo na nju, to da stisne tu svoju torbicu, hoću reći. Uvijek je bila škrta... i pretpostavljam da je i morala biti.

U cijelom gradu nije bilo bolje obitelji od Stantonovih, no oboje su već godinama bili boležljivi i više nisu imali ništa osim svojega doma. Morala je biti škrta, kao što bi i najveća budala trebala znati, jer nije bilo drugog načina. Tako je moralo biti, kao što je to i sa svima nama – svi mi moramo postati onakvi kakvi postati moramo. A pretpostavljam da nije bilo uopće smiješno kad bih je zafrkavao u lice i pravio se iznenađen kad bi se ona razljutila.

Možda to što mi je donosila doma kad sam bio bolestan i nije bilo obično sranje. Bilo je to najbolje što je ona znala spremiti. Možda taj njihov pas i nije morao loviti konje osim ako mu nije bilo do tjelovježbe. Ja...

Pa dobro, a gdje je više? Kvragu nije pravo udahnula već pola sata i stvarno se pakleno mučila. Znam da joj je bilo teško jer sam i ja zaustavio dah na neko vrijeme čisto zato što smo mi uvijek radili stvari skupa, a...

Došao je.

Zaključao sam žičanu mrežu pred vratima da ne može tek tako ušetati unutra i čuo sam ga kako je trga.

Zahvatio sam je s dva precizna udarca nogom u glavu. Odskočila je s poda, a suknja joj je pala s lica i znao sam da će sve biti čisto što se nje tiče. Ona je bila mrtva u noći kad... Onda sam otišao, otvorio mu vrata i pustio ga unutra.

“Kurvin sine”, rekao sam. “Htio sam se oženiti tom jadnom djevojkom. Namjeravali smo pobjeći i ona te je uhvatila u kući i pokušao si...”

Stao sam jer on to uopće nije učinio. Ali on je to *mogao* učiniti. Isto kako je mogao ne učiniti, baš tako lako je mogao i učiniti to. Kurvin sin je mogao, ali nije učinio, baš kao ni itko drugi. Bio je sav neki fin i prijetvoran da bi učinio nešto stvarno teško. Ali kad je trebalo stajati pokraj mene i pucketati mi bičem nad glavom, e za to je već bio spreman. Imao je volje muvati se oko mene, kud god ja mrdnuo tako da se nikad nisam mogao osloboditi što god učinio, i stalno je išlo ono da-se-nisi-usudio-stari-da-nisi... i svi oni stalno pucketaju bičem dok ti to govore. I oni još... ma dobro, on je to učinio i gotova stvar, a ja neću preuzeti njegovu krivnju. Znao sam se i ja postaviti prijetvorno i podlo kao i oni.

Znao sam...

Zaslijepilo me lud... ljutnja, gledajući ga kako se pravi sablažnjenim i i-iče dok tresu rukama kao da pleše u groznici – a još k tome nije *on* bio taj koji je vidio njezine ruke – i pokazuje mi svoje bjeloočnice. S kojim se pravom tako ponašao? Ja sam bio taj koji se trebao tako ponašati, ali ne, ja to nisam mogao. To je bilo njihovo... njegovo pravo, a ja sam se morao suzdržavati i raditi sve prljave poslove.

Bio sam lud da luđi nisam mogao biti.

Zgrabio sam nož koji je ležao pod novinama i krenuo na njega.

I noga mi se poskliznula ondje gdje je ona ležala.

Posrnuo sam i zamalo ga oborio, da se nije pomaknuo. Nož mi je izletio iz ruke.

Cijelu minutu se nisam mogao pomaknuti. Prosuo sam se po podu, nenaoružan i bespomoćan. I možda sam se mogao malo prevaliti i zagrliti je pa bismo ostali zajedno kao što smo uvijek i bili.

Što mislite, je li povukao potez? Je li uzeo nož i upotrijebio ga, učinio tu nevažnu sitnicu koja nikome ne bi predstavljala problem? Ma, ne, kvragu ne... Gospode Bože, Isuse Kriste i Marijo i svi sveci...?

Ne.

Bio je sposoban samo dati petama vjetra, kako to oni uvijek naprave.

Zgrabio sam nož i pojurio uhvatiti bešćutno kopile.

Dok sam stigao do ulaznih vrata, to podmuklo smeće već je odmaklo. Kad sam ja došao do ceste, on je već bio više nego jedno križanje dalje i jurio u centar. Zaletio sam se za njim što sam brže mogao.

Zahvaljujući čizmama, to i nije bilo jako brzo. Tu, kod nas, vidio sam mnoge koji za cijelog života nisu prešli ni osamdeset kilometara na vlastitim nogama. Ali ni on nije bio baš Brzi Gonzales. Poskakivao je sav rastrgan, umjesto da je trčao ili hodao. Poskakivao je i zabacivao je glavom dok mu je kosa lepršala. A uz sve to, još je držao laktove blizu tijela i mahao rukama kao strašilo na jakom vjetru. Iz usta mu je izlazilo, još glasnije nego prije, isto ono ikanje koje je prelazilo u vrisak:

“!!!!!!!!!!!!!! !!!!!!!!!!!!!!! !!!!!!!!!!!!!!!...!”

Skakutao je i mahao rukama kao jedan od onih iscjelitelja koji na masovnim skupovima počnu padati u trans. Vrište i i-iču neka svi bijedni grješnici pristupe Gospodinu kao što sam ja pristupio i pomirio se.

Prljivo kopile! Koliko samo čovjek može nisko pasti?

“UBIO JE!” vikao sam. “Zaustavite ga, ljudi, zaustavite ga! Ubio je Amy Stanton! UBIO JE...!”

Vikao sam iz petnih žila i vikao sam neprestano. Prozori su se zatvarali, vrata su lupala. Ljudi su bježali s trijemova. Zbog toga se malo sabrao, ali ne potpuno.

Prešao je na sredinu ulice i ubrzao je. Ali ubrzao sam i ja. Još smo bili na zemljanom terenu, iako samo ulicu dalje od strogog središta, a čizme su napravljene za zemlju.

Vidio je da ga sustižem i pokušao se otresti tog bezglavog skakutanja, ali nije izgledalo da mu je polazilo za rukom. Možda ga je ikanje iscrpilo.

“UBIO JE!” vikao sam. “Zaustavite ga! Ubio je Amy Stanton...!”

Sve se događalo strašno brzo. Samo vam izgleda kao da je trajalo dugo zbog toga što vam prenosim baš sve kako biste dobro razumjeli.

Kad sam pogledao naprijed, usred poslovne četvrti, izgledalo je kao da cijela poplava automobila ide na nas. A onda, odjednom, kao da je neki golemi plug naišao i sve ih razgrnuo u stranu.

Takvi su vam ljudi u mojem kraju. Tako se postave. Nećete ih vidjeti kako se zalijeću tamo gdje je nekakvo komešanje da bi vidjeli što se zbiva. Postoje ljudi koji su plaćeni za to i ti ljudi će to i napraviti bez velike pompe. Sav svijet zna da nitko neće žaliti za njima ako slučajno nalete na metak.

“liiiii! liiiii! liiiiiiii!” vrištao je poskakujući i mlatarajući.

“UBIO JE! Amy Stanton je ubio...!”

A pred nama se niotkuda pojavi mali stari roadster i stane na križanju, a iz njega izađe Jeff Plummer.

Sagnuo se i s poda auta uzeo vinčesterku. Polako, opušteno. Naslonio se na blatobran, petu čizme zakvačio za žbicu kotača i podignuo pušku do ramena.

“Stoj!” naredio je.

Povikao je taj jedan put, a odmah zatim je opalio jer se skitnica počeo sklanjati s ceste, a trebao je znati da to nikako nije dobra ideja.

Spotaknuo se i posrnuo, hvatajući se za koljeno. Ali ponovno je ustao i opet se tresao i mlatarao rukama i to je izgledalo kao da poseže za nečim što ima uza sebe. A to mu tek nije trebalo. Nije mu trebalo čak ni da nalikuje na nekoga kome bi to palo na pamet.

Jeff je ispalio tri hica. Sva tri puta smireno je naciljao i iako je propalica pošteno dobio već i prvi put, sva tri hica su ga zahvatila. U trenutku kad je tresnuo o zemlju, nije više imao ništa što bi se moglo nazvati glavom.

Pao sam na njega i počeo ga mlatiti i dobrano su se namučili da me odvuku. Istrabunjao sam priču o tome kako sam bio na katu i čuo da se nešto događa, ali i da nisam mislio da je nešto posebno važno. Ali...

I nisam morao nešto posebno govoriti o tome. Činilo se da svi razumiju kako je to bilo.

Liječnik se progurao kroz gomilu, dr. Zweilman, i spucao mi je injekciju u ruku, a onda su me odnijeli doma.

Poglavlje 20

PROBUDIO SAM SE SLJEDEĆEG JUTRA NEŠTO MALO NAKON DEVET.

Usta su mi bila ljepljiva, a grlo suho od morfija – stvarno ne znam zašto taj idiot ne upotrebljava hyoscin kao svaki normalan čovjek – i mislio sam samo na to kako mi je grlo suho.

Stajao sam u kupaonici i gutao čašu za čašom vode i nije dugo potrajalo da krene nazad. (Kad vam lijepo kažem: nema gore stvari od morfija.) No, nakon nekog vremena je prestalo. Popio sam još dvije čaše koje su uspjele ostati unutra. I oprao sam lice u vrućoj i hladnoj vodi i počeo se.

Vratio sam se u sobu i sjeo na krevet pitajući se tko li me je svukao i sve mi se odjednom sručilo nazad. Nisam se sjetio nje. Ne bih razmišljao o tome. Razmišljao sam – eto – o ovome.

Nisam trebao biti sam. Prijatelji te ne ostavljaju samoga u takvim trenucima. Izgubio sam djevojku kojom sam se htio oženiti i prošao sam kroz užase. A ostavili su me samoga. Nije bilo nikoga da me tješi, poslužuje me ili samo sjedi i maše glavom i govori da je valjda Bog tako htio i da je bila sretna, a ja – kao svaki čovjek koji je prošao kroz nešto onakvo – trebam takve stvari. Čovjeku u mojoj situaciji treba svaka raspoloživa utjeha i pomoć, a ja se nikad nisam ustručavao kad bi mi bilo koji prijatelj bio ožalošćen. Stvarno, pa ja – čovjek nikad nije sasvim svoj kad ga pogodi takva užasna nesreća. Mogao bi učiniti nešto samome sebi i najmanje što se za njega može učiniti jest da ima njegovateljicu uz sebe. A...

Ali nje nije bilo. Ustao sam se i pogledao po ostalim sobama, tek toliko da provjerim.

A i nisam imao namjeru učiniti si išta nažao. Oni nisu nikad učinili nešto za mene, pa ni ja nisam imao nikakvu namjeru učiniti nešto za njih.

Spustio sam se u prizemlje i... i našao kuhinju pospremljenu. Nije bilo nikoga osim mene. Počeo sam si kuhati kavu i tada sam pomislio da sam čuo nekoga pred kućom, netko se nakašljao. I bilo mi je tako drago da su mi suze navrle na oči. Ugasio sam štednjak i otišao do ulaznih vrata i otvorio ih.

Jeff Plummer sjedio je na stubama.

Sjedio je postrance, leđima oslonjenim na stup trijema. Pomaknuo je oči ne bi li me pogledao, a onda se ponovno zagledao pred sebe ne pomaknuvši glavu.

“Isuse, Jeff”, rekao sam. “Koliko dugo si ovdje? Zašto nisi pokucao?”

“Priličan komad sam odsjedio ovdje”, rekao je. I petljao je prstima po džepu košulje tražeći žvakaću i počeo je odmatati. “O, da! Odgulio ovdje prilično.”

“Pa daj uđi! Baš sam...”

“Nekako mi je lijepo baš tu gdje jesam”, rekao je. “Zrak mi fino miriši. Barem je mirisao fino.”

Stavio je gumu u usta. Papirić je složio u malu urednu kockicu i spustio ju je nazad u džepić.

“O, da”, rekao je: “Mirisao je stvarno jako fino, nema se što tu reći.”

Osjećao sam se kao da me je netko čavlima pribio uz dovrtak. Morao sam stajati i čekati, gledajući njegovu čeljust kako prerađuje gumu, gledajući ga kako me ne gleda. Nije me niti pogledao.

“Je li... Netko je možda...”

“Rekao sam im da nisi u stanju”, rekao je. “Rekao sam im da te je potpuno shrvao Bob Maples.”

“Pa, ja ...*Bob*?”

“Upucao se noćas oko ponoći. Aha, stari se dobri Bob ubio, a rekao bih da i nije imao izbora. Nekako si mislim da baš znam kako mu je bilo.”

I još me nije niti pogledao.

Zatvorio sam vrata.

Naslonio sam se na njih bolnih očiju a u glavi mi je bubnjalo; i odštrihao sam si ih u glavi uz bubnjanje koje se iz glave spuštalo do srca... Joyce, Elmer, Johnnie Pappas, Amy, on... On, Bob Maples... Ali ništa nije znao! Ništa nije mogao znati, imati pravi dokaz! Samo je brzopleto zaključivao, kako to oni inače čine. Nije mogao pričekati da mu objasnim onako kako sam, kvragu, uvijek bio spreman objasniti. Nisam li uvijek rado objasnio? Ali ne, nije mogao pričekati; zaključio je bez ikakvih dokaza kao što je bio slučaj i s ostalima.

Samo zbog toga što sam se zatekao u blizini kad je nekoliko ljudi ubijeno, samo zato što mi se to dogodilo...

Nisu mogli ništa znati, zato što sam ja bio jedini koji im je mogao reći – pokazati im – a ja to nisam učinio.

A svega mi, nisam takvu namjeru niti imao.

Zapravo, odnosno, logički, a logiku ne možete zanemariti, nije bilo ničega. Postojanje i dokaz su nerazdvojni. Morate imati ono drugo da biste imali ono prvo.

Zadržao sam se na toj zamisli i pripremio si velik, krasan doručak. Ali mogao sam pojesti samo malo. Taj prokleti morfij mi je ubio tek baš kao što mi ga uvijek ubije. Sve što sam mogao ugurati u sebe bio je komadić tosta i nekoliko šalica kave.

Vratio sam se na kat, zapalio cigaru i rastegao se na krevetu. Ja... čovjek koji je prošao što sam ja prošao, spadao je u krevet.

Oko četvrt jedanaest čuo sam kako se ulazna vrata otvaraju i zatvaraju, ali sam ostao ondje gdje sam i bio. Još sam pušio rastegnut preko kreveta kad su ušli Howard Hendricks i Jeff Plummer.

Howard me pozdravio kratkim kimanjem glave pa si privukao stolicu do kreveta. Jeff je sjeo nekako po strani, zavalio se u naslonjač. Howard se suzdržavao teškom mukom, ali mučio se je. Potrudio se. Iz petnih je žila nastojao biti žalostan i ozbiljan i smiriti si glas.

“Lou” rekao je, “mi, odnosno ja nisam uopće zadovoljan. To što se sinoć dogodilo – ono što se događalo u zadnje vrijeme – to se meni ništa ne sviđa, Lou.”

“Pa da”, rekao sam, “tako valjda i treba biti. Nije mi jasno kako bi ti se to moglo svidjeti. Meni se, pravo da ti kažem, ne sviđa što se dogodilo.”

“Znaš ti dobro na što mislim!”

“Pa naravno da znam! Točno znam kako...”

“Slušaj me, taj navodni pljačkaš i silovatelj – ta bijeda za koju si nas navukao da mislimo da siluje i pljačka. E, pa mi slučajno znamo da on nije tome ni sličan! To je bio radnik s naftovoda. Imao je pun džep novca od nadnice. I – i, da, znamo da nije bio ni pijan jer je upravo bio pojeo velik odrezak za večeru! Ne bi imao ni najmanjeg razloga da bude ovdje, pa gospođica Stanton ne bi...”

“Hoćeš li reći da nije ni bio ovdje, Howarde?” upitao sam. “To bi trebalo biti vrlo lako dokazati.”

“U svakom slučaju, nije se prikradao po kućama i gledao gdje bi što ukrao, to je jasno! Kad...”

“Kako to misliš?” upitao sam. “Ako nije tražio priliku za krađu, što je radio?”

Oči su mu počele svjetlucati. “Zaboravi to! Pusti to sad! No, ovo ću ti reći. Ako misliš da ćeš se izvući jer si mu podvalio taj novac da izgleda kao...”

“Kakav novac?” rekao sam. “Čini mi se da si rekao da je dobio nadnicu?”

Vidite? Taj čovjek nije imao ni malo pameti. Da je imao pameti, čekao bi da ja spomenem označeni novac.

“Novac koji si ukrao Elmeru Conwayu! Novac koji si uzeo one noći kad si ubio njega i onu ženu!”

“Stani malo, stani malo!” namrštitio sam se. “Jedno po jedno, može? Za početak: žena. Zašto bih je ubio?”

“Zato što – eto – zato što si ubio Elmera i htio si je ušutkati.”

“A zašto bih ubio Elmera? Znao sam ga otkako sam znao za sebe i da sam ga htio ubiti, mogao sam birati priliku.”

“Znaš ti...” naglo je stao.

“Molim?” upitao sam znatiželjno. “Zašto bih ubio Elmera, Howarde?”

A on to nije smio izgovoriti, razumije se. Chester Conway mu je dao jasne naredbe u vezi s tim.

“Ubio si ga i gotovo”, rekao je sve crveniji u licu. “Ubio si je. Objesio si Johnnieja Pappasa.”

“Nikako nisi jasan, Howarde.” Odmahnuo sam glavom. “Ravno u lice si me gledao tražeći da baš ja odem razgovarati s malim jer si znao koliko mi je bio drag i koliko sam ja bio drag njemu. I sad mi tvrdiš da sam ga ubio.”

“Morao si ga ubiti da bi se zaštitio! Ti si mu dao označenu dvadeseticu!”

“E, sad tek nisi jasan”, rekao sam. “Gledaj ovako: nestalo je pet stotina dolara, je li tako? Ti pričaš da sam ubio i Elmera i tu ženu zbog petsto dolara? Je li to ono što želiš reći, Howarde?”

“Hoću reći da – da – boga mi, pa Johnnie je bio na sasvim desetom mjestu kad su oni ubijeni! On je krao gume u vrijeme zločina!”

“Stvarno?” otezao sam kao priglupi kauboj. “Netko ga je vidio možda, Howarde?”

“Da! To jest, pa...”

To je ono što vam govorim. Šrapnel.

“Pretpostavimo da Johnnie nije ubio te ljude”, rekao sam. “A i znaš da sam silno teško povjerovao u to, Howarde. Tako sam govorio sve vrijeme. Stvarno sam uvijek mislio da je bio preplašen i sav izvan sebe kad se objesio. Ja sam bio njegov jedini prijatelj, a sada se čini kao da sam izgubio vjeru u njega i...”

“Njegov prijatelj! Isuse!”

“I ja mislim da na kraju krajeva on to nije učinio. Jadna Amy je nastradala na način prilično sličan onome na koji je i ona druga žena otišla. A taj čovjek – a ti kažeš da je imao dobar dio nestalog novca uza se. Pet stotina dolara bi se takvom čovjeku činilo kao mnogo novca, a uzmeš li u obzir i to da su ta dva ubojstva toliko nalikovala jedno na drugo...”

Pustio sam da mi glas polako zamire i smiješio sam mu se; a njegova su se usta otvorila pa opet zatvorila.

Šrapnel. Ništa drugo nije imao.

“Sve si ti to lijepo smislio, ha?” upitao je tiho. “Četiri-pet ubojstava; šest računamo li da se jadni Bob Maples ustrijelio jer je sve što je imao stavio na tebe, a ti ovdje sjediš i objašnjavaš sa smiješkom. Nisi okom trepnuo. Kako to možeš, Forde? Kako...?”

Slegnuo sam ramenima. “Netko mora ostati priseban, a ti to očito nisi kadar. Imaš li još koje pitanje, Howarde?”

“Imam”, polako je kimnuo glavom. “Imam jedno. Odakle gospođici Stanton podljevi koje je imala po tijelu? Stari podljevi, ne oni koje je zadobila prošle noći. Podljevi su isti kao oni koje smo našli i na tijelu te Lakelandice. Kako su oni nastali, Forde?”

Šrap...

“Podljevi?” rekao sam. “Bože, Howarde, baš me puno pitaš. Odakle bih ja znao?”

“O-odakle” – upljuckao se od uzbuđenja – “odakle bi ti znao?”

“Aha”, rekao sam. “Kako?”

“Pa, proklet da si! Godinama si ševio tu malu! Ti...”

“Ne pričaj tako”, rekao sam.

“Ne”, rekao je Jeff Plummer, “tako se ne priča.”

“Ali...” Howard se okrenuo prema njemu, a onda se opet okrenuo k meni. “U redu, neću tako govoriti! Nema potrebe da se to izgovori. Ta cura nije nikad pošla ni s kim drugim nego s tobom i samo si ti taj koji joj je to mogao napraviti! Mlatio si je baš onako kako si mlatio i onu drolju!”

Nasmijao sam se nekako tužno. “A Amy je to strpljivo podnosila, ha, Howarde? Od mene bi dobila podljeve i dolazila me viđati i dalje? I sve se spremala vjenčati se sa mnom? O kakvoj se god ženi radilo, to ne bi imalo smisla nimalo. A ako se radi o Amy, to bi imalo još i manje smisla. Da si poznavao Amy Stanton, ne bi ti tako što padalo na pamet.”

Odmahnuo je glavom gledajući me netremice kao da sam nekakva prirodna zanimljivost. Taj stari šrapnel nije mu bio ni od kakve pomoći.

“Vidi, Amy je možda i pokupila koju masnicu tu i tamo”, nastavio sam. “Radila je mnoge stvari, održavala je kuću i radila je u školi i sve je palo na nju. Bilo bi jako čudno da se nije koji put malo zviznula i...”

“Ne mislim na to. Dobro znaš da ne mislim na to.”

“... a misliš li da sam ja to radio i ona to dopuštala, onda si gadno zalutao. Očito je da nisi poznavao Amy Stanton.”

“Možda si”, rekao je, “ti taj koji je nije poznavao.”

“Ja nisam? A ti si taj koji je maločas govorio kako smo godinama bili skupa...”

“Ja...” oklijevao je mršteći se. “Ne znam. Nije mi sve jasno i neću se pretvarati da je drugačije. Ali ne mislim da si je poznavao. Barem ne tako kao što ti...”

“Da?” upitao sam.

Posegnuo je rukom u unutrašnji džep kaputa i izvukao plavu pravokutnu omotnicu. Otvorio ju je i izvadio jedan od onih velikih araka pisaćeg papira. Vidjelo se da je ispisan na obje strane, dakle bilo je ukupno četiri stranice. I prepoznao sam taj sitni, uredni rukopis. Howard je podignuo pogled s papira i susreo se s mojim.

“Ovo je bilo u njezinoj torbici.” *Njezina torbica*. “Napisala ga je doma i po svemu sudeći namjeravala ti ga je predati nakon što odete iz Central Cityja. Štoviše”, pogledao je pismo, “namjeravala ti ga je

predati u restoranu uz put kako bi ga čitao dok je ona u toaletu. Eto, počinje ovako, 'Lou, ljubavi...'

"Daj mi ga", rekao sam.

"Ja ću čitati..."

"Pismo je njegovo", rekao je Jeff. "Daj mu ga."

"Kako hoćete." Howard je slegnuo ramenima i dobacio mi pismo. A ja sam znao da je bio sve vrijeme planirao da ga ja čitam. Htio je da ga čitam dok se on lijepo opusti i uživa u prizoru.

Gledao sam debeli dvostruki arak u svojim rukama:

Lou, ljubavi:

Sad znaš zašto sam tražila da stanemo ovdje i zašto sam otišla od stola. Bilo je to da ti dam da pročitaš ovo, stvari koje ti nekako nisam uspjela reći na drugi način. Molim te, molim te, čitaj pažljivo, mili moj. Ostavit ću ti dovoljno vremena. A ako bude zvučalo zbunjeno i nabacano, molim te da se ne ljutiš na mene. To je samo zbog toga što te toliko volim, a malo sam uplašena i zabrinuta.

Ljubavi, voljela bih da ti mogu izreći koliko si me usrećio ovih zadnjih tjedana. Voljela bih znati da si i ti osjećao makar djelić takve sreće. Samo malenu, majušnu mrvičicu te sreće. Nekad mi padne na pamet nešto ludo i prekrasno – da si i ti bio sretan kao i ja (iako mi nije jasno kako bi mogao biti!), a nekad si kažem... Joj, ne znam, Lou!

Pretpostavljam da je stvar u tome što se sve dogodilo tako naglo. Godinama smo bili zajedno, a ti si se činio sve ravnodušniji; izgledalo je kao da si se sve više udaljavao od mene i uživao u tome što si me prisilio da idem za tobom. (Izgledalo je, Lou, ne kažem da je tako i bilo.) Ne pokušavam se ispričavati, ljubavi. Želim objasniti, dati ti do znanja da se neću više ponašati onako. Neću više biti odrješita, zahtjevna i prijekorna i... Možda se neću promijeniti odmah (ali budem, ljubavi, jer pazit ću što radim i sredit ću se što brže mogu), ali kad bi me samo volio, kad bi se samo ponašao kao da me voliš, sigurna sam-

Razumiješ li kako sam se osjećala? Barem malo? Razumiješ li zašto sam se tada tako ponašala i zašto više neću? Svi su znali da sam ti pripadala. Gotovo svi. Željela sam da to tako bude; bilo mi je nezamislivo biti i s kim drugim. No i da sam željela, ne bih mogla pripasti nikome drugome. Da si me ostavio, i dalje bih bila samo

tvoja. A izgledalo je, Lou, da si mi klizio sve dalje i dalje, sve vrijeme imajući mene i ne dopuštajući si da mi pripadneš. Ti si (tako je izgledalo, dragi, izgledalo) me ostavljao bez ičega – znajući da to činiš i znajući da sam bespomoćna – i očito uživajući u tome. Izbjegavao si me. Prisilio si me da te ganjam. Doveo bi me do toga da te ispitujem i molim, a... a onda bi se ponašao tako nevino i zburnjeno i... Oprosti mi, ljubavi, ne želim te nikada, nikada više kritizirati. Samo sam željela da shvatiš i čini se da je to mogla postići samo druga žena.

Lou, pitala bih te nešto, radi se o nekoliko stvari i lijepo te molim, preklinjem te, molim, molim, molim da me ne shvatiš pogrešno. Ljubavi, – molim te, ne ljuti se – bojiš li me se? Imaš li osjećaj da moraš prema meni biti dobar? Neću više ništa o tome, ali znaš na što mislim i to znaš najmanje toliko koliko znam i ja. A znat ćeš...

Molim se i nadam se da griješim, dušo. Stvarno se svim srcem nadam. Ali i bojim se – jesi li u problemima? Pritišće li te nešto? Neću ti više postavljati to pitanje, ali želim da vjeruješ da što god to bilo, čak i da je ono što ja... Što god to bilo, Lou, želim da ti je jasno da sam na tvojoj strani. Volim te, Lou (jesam li ti već dosadna s tim?), a i poznajem te. Znam da nikada ne bi svjesno učinio ništa loše, jer to jednostavno nisi sposoban, a ja te toliko volim i... Dopusti mi da ti pomognem, dušo. Što god to bilo, što god ti bilo potrebno. Čak i ako bi to uključilo razdvojenost, pa bila ona i duga, hajdemo – hajde da ti pomognem. Zbog toga što bih te ja čekala koliko god to bilo dugo – a možda ne bi bilo uopće dugo, možda bi se radilo samo – ma, bit će sve u redu, Lou, pa ti ne bi ništa namjerno učinio. Ja to znam, svi to znaju, i sve će biti u redu. Sve ćemo riješiti, ti i ja zajedno. Kad bi mi samo rekao. Kad bi mi samo dopustio da ti pomognem.

Dobro. Zamolila sam te da me se ne bojiš, ali znam kako ti je bilo, a znam da zamoliti te ili reći ti možda neće biti dovoljno. Zato sam željela da stanemo ovdje, na autobusnoj postaji. Zato ti i ostavljam toliko mnogo vremena. Da ti bude jasno da me se ne moraš bojati.

Nadam se da ćeš još biti za stolom kad se budem vratila. No, ako ne budeš, ljubavi, osjetiš li da ne možeš... onda samo ostavi moje torbe unutra. Imam novca uza sebe i mogu si naći posao u nekom

drugom gradu i – učini to, Lou. Ako misliš da to moraš. Razumjet ću i bit će sve u svršenom redu – kunem se da hoće, Lou – i...

Jož, ljubavi, ljubavi, ljubavi, toliko te volim! Voljela sam te oduvijek i voljet ću te zauvijek, ma što se dogodilo. Uvijek, ljubavi moja. Uvijek i uvijek. Zauvijek i zauvijek.

Uvijek i zauvijek,

Amy

Poglavlje 21

ONDA. ONDA?

Što ćeš učiniti? Što ćeš reći?

Što ćeš reći dok se utapaš u vlastitom izmetu i napucavaju te nogama natrag u njega čim se pokušaš izvući, kad ni svi pakleni urlici ne bi bili glasni kao onaj koji želiš pustiti, kad si na dnu i cijeli svijet te je pritisnuo i nema ni jednog lica osim onog bez očiju i uha, a ipak te gleda i sluša...

Što ćeš reći i učiniti? Pa to je bar lako, druže moj. Lako je kao što je lako sjesti na granu, zakucati si jaja za nju i onda pasti. Drži se dobro i ponovi radnju, jer to je bar lako.

Reći ćeš mi da nije lako srušiti dobra čovjeka. Reći ćeš da tko odustane, ne dobiva i da dobiva onaj tko ne odustaje. Smješkat ćeš se, o da, nasmiješit ćeš im se kao pravi fajter. Da, bit ćeš fajter i dat ćeš im brzo, snažno i nisko i... i... Udri!

Hura.

Složio sam pismo i dobacio ga nazad Howardu.

“Stvarno pričljiva cura”, rekao sam. “Slatka, ali strašno pričljiva. Reklo bi se da, kad ti već i ne bi uspjela reći, onda bi ti to napisala.”

Howard je progutao. “I to, i to je sve što imaš reći?”

Zapalio sam cigaru praveći se da ga nisam čuo. Stolica na kojoj je sjedio Jeff Plummer je zaškripila. “Meni se gospođica Amy jako sviđala. Svi četvero mojih su išli kod nje u školu i prema svima je bila zlatna kao da su neka naftaška djeca.”

“O, da”, rekao sam. “Mislim da je stvarno dušu dala za taj posao.”

Povukao sam dim iz cigare, Jeffova stolica je zaškripila nešto jače nego prvi put, a mržnja u Howardovim očima prijetila je da će izaći iz njih i ošamariti me. Progutao je knedlu kao čovjek koji se bori da ne povрати.

“Dečki, jeste li mi nervozni?” upitao sam. “Nemam riječi koliko mi je drago što ste navratili k meni u ovakvim trenucima, ali ne bih vas volio zadržavati.”

“T... ti!”

“Hvata te mucanje, Howarde? Bilo bi ti pametno vježbati s oblutkom u ustima. Možda da pokušaš s kakvim šrapnelom?”

“Prokleti kurvin sine! Ti si...”

“Ne nazivaj me tako”, rekao sam.

“Ne”, rekao je Jeff, “ne nazivaj ga tako. Nikada ne govori tako o nečijoj majci.”

“Ma neka idu kvragu ta vaša sranja! On je... ti si...” zamahnuo je šakom prema meni, “ti si ubio tu malu. Samo što to nije napisala slovo po slovo!”

Smijao sam se. “Napisala je to čim sam je ubio, ha? Svaka joj čast.”

“Znaš ti dobro što ja mislim. Znala je da ćeš je ubiti...”

“I svejedno se htjela udati za mene?”

“Znala je da si ubio sve te ljude!”

“Ma stvarno? Zanimljivo kako to nije ni spomenula.”

“I spomenula je! Spome...”

“Ne sjećam se da sam vidio išta tome slično. Zapravo, nisam vidio da je bog-zna-što uopće i napisala. Samo brbljanje prezabrinute žene.”

“Ubio si i Joyce Lakeland i Elmera Conwaya i Johnnieja Pappasa i...”

“Predsjednika McKinleya?”

Složio se u stolici kao krpa i teško je disao. “Ubio si ih, Forde. Ti si ih ubio.”

“Zašto me onda ne uhitiš? Čekaš nešto?”

“Ne brini se”, kimnuo je glavom tmurno. “Ništa se ti ne brini. Neću još dugo čekati.”

“A neću ni ja”, rekao sam.

“Što hoćeš reći?”

“Hoću reći da ste se ti i ta banda iz suda namjerila na mene. Svaljujete sve na mene jer vam Conway tako naređuje, iako ne mogu shvatiti zašto. Nemate dokaza ni za lijek i nastojite me ocrniti...”

“Čekaj sad, nismo mi..”

“Pokušali, jeste. Stavio si jutros Jeffa da rastjeruje posjete. Volio bi ti to, ali ne možeš jer nemaš baš nikakva dokaza, a ljudi me predobro poznaju. Znaš da ne možeš dobiti presudu protiv mene, pa mi nastojiš srozati ugled. Budući da te Conway podržava, s

vremenom bi ti moglo i poći za rukom. S vremenom bi ti pošlo za rukom i čini mi se da te ne mogu zaustaviti. Ali neću ti dati vremena. Odlazim iz grada, Howarde.”

“O, ne ideš ti nikamo. Sada i na ovome mjestu te upozoravam, Forde, da nisi ni pokušao otići.”

“Tko će me spriječiti?”

“Ja.”

“Na osnovi čega?”

“Ubojs... sumnje u umorstvo.”

“Ali, Howarde, tko me sumnjiči i zašto? Stantonovi? Ne bih rekao. Max Pappas? A-a. Chester Conway? E, nešto mi smrdi u vezi s njim, Howarde. Čini mi se da će ostati u sjeni i neće ništa reći i neće ništa napraviti koliko god ga očajnički zamolio.”

“A, tako”, rekao je. “Tako, dakle.”

“Vidiš li onaj otvor iza tebe?” upitao sam. “Vidiš, to su vrata, Howarde, ako slučajno nisi znao, a nikako ne mogu naći razlog zašto ti i gospodin Plummer ne bi lijepo prošli kroz njih.”

“Mi ćemo proći kroz njih”, rekao je Jeff, “a i ti ćeš s nama.”

“A-a”, rekao sam, “nema šanse. Ni u kojem slučaju nemam namjeru učiniti takvo što, gospodine Plummer. I to je jasno kao dan.”

Howard je mirno sjedio. Lice mu je izgledalo kao zemlja od crvenoga tijesta, ali kimnuo je glavom prema Jeffu i ostao sjediti na mjestu. Howard se zbilja svojski trudio.

“Ja... tebi je u interesu, kao i nama, da raščistimo to sve, Forde. Tražim da se pred... da ostaneš raspoloživ dok...”

“Hoćeš li ti to reći da očekuješ da surađujem s tobom?” upitao sam. “Da.”

“Vrata”, rekao sam, “neka budu pažljivo zatvorena, lijepo vas molim. Još sam u šoku i ne bih volio proživjeti reprizu.”

Howardu su usta pobjegla i iskrivila se, otvorila i zatvorila u trzaju. Uzdahnuo je i posegnuo za šeširom.

“Šerif Bob mi je bio stvarno drag”, rekao je Jeff. “Mala gospođica Amy mi je bila stvarno draga.”

“Stvarno?” rekao sam. “Ma nemoj mi reći?”

Odložio sam cigaru na pepeljaru, opustio se na jastuk i zatvorio oči. Stolica je taj put škripnula i ciknula vrlo glasno, a čuo sam kako Howard kaže “Sada!” i čulo se kao da je netko posrnuo.

Otvorio sam oči. Nada mnom je stajao Jeff Plummer.

Smješкао mi se odozgora stisnutih usnica, a u ruci mu je bio .45 sa napetim okidačem.

“Jesi li potpuno siguran da nećeš s nama?” upitao je. “Ima li kakve šanse da se predomisliš?”

Zvučao je tako da mi je bilo jasno kako se nadao da ću ostati pri svome. Jednostavno me je pogledom molio da odbijem poći. Izgledalo je kao da ne bih stigao reći ni dio te kratke riječi odbijanja prije nego što bi me spriječio da ikad išta više izgovorim.

Ustao sam i počeo se odijevati.

Poglavlje 22

DA SAM TADA ZNAO DA JE BILLY BOY WALKER, ODVJETNIK PRIJATELJ Joea Rothmana, bio zauzet na Istoku i da se nije mogao tek tako osloboditi, možda bih se drugačije postavio. Ali, može se reći i da ne bih. Bilo je to kao da sam sumanuto jurio jednosmjernom cestom i približavao se cilju. Već sam bio blizu i kretao sam se brzo, pa čemu iskakati i potrčati? Ne bi to bilo ni najmanje smisljeno, a znate da ja ne radim ništa što nije potpuno smisljeno. Ili već znate ili ćete znati.

Taj prvi dan i noć proveo sam u jednoj od onih “tihih” ćelija, ali drugo jutro su me smjestili u debelu hladovinu, tamo dolje u štenaru gdje sam... gdje je Johnnie Pappas umro. Još su...

Pa kako to? Pa, nije to nikakav problem. Mogu učiniti sve za što su oni dovoljni veliki da bi bili sposobni, a ti si dovoljno malen da dopustiš. Ne optuže te. Nitko ne zna gdje si, a nemaš nikoga vani tko bi došao po tebe. To je protuzakonito, no ja sam i davno prije toga bio shvatio da je mjesto na kojem je najvjerojatnije da će vlast biti zloupotrebljena upravo zgrada suda.

Da, oni to mogu i tu nema zбора.

Gdje sam ono stao? Proveo sam prvi dan i noć u tihoj ćeliji i vrijeme sam trošio na nastojanja da se zavaram. Još se nisam mogao suočiti s istinom pa sam tražio načine da je zaobiđem. Znate to. Znate te dječje igre?

Napraviš nešto strašno ili ti je do nečeg strašno stalo pa si zamisliš da će, ako napraviš to i to, sve biti kako treba. Kad bih mogao odbrojiti unatraske od tisuću do nule preskačući po tri i jednu trećinu ili izrecitirati Gettysburg pačjim govorom dok prstima dodirujem nožne prste, sve bi bilo u redu.

Igrao sam se tih i njima sličnih igara i u svojoj glavi izvodio upravo nemoguće stvari. Pretrčao sam cijeli put Central City – San Angelo bez zaustavljanja. Ili sam zamislio da su nauljili naftovod preko rijeke Pecos, a ja bih ga prelazio skakanjem na jednoj nozi, zavezanih očiju i s nakovnjem svezanim oko vrata. I stvarno bih se nekad uznojio i zadihao. Stopala bi me sva pekla i bila otečena od nogatanja po toj autocesti za San Angelo, a vražji nakovanj bi me

zanosio i smetao mi nastojeći me umočiti u Pecos. Na koncu bih to sve uspio napraviti, mrtav umoran. I – i onda bih morao učiniti nešto još i teže.

Dakle, onda su me premjestili u buksu u kojoj je Johnnie Pappas umro i brzo mi je bilo jasno zašto me onamo nisu odmah bili smjestili. Valjalo im je prvo obaviti neke pripreme. Ne znam kako li su uspjeli izvesti taj skeč, samo mi je jasno da je staro grlo od stropne rasvjete bilo jedan od rekvizita. Ležao sam opružen na onom prikovanom krevetu i baš sam se spremao uspentrati uz vodotoranj bez upotrebe ruku kad sam čuo kako mi Johnnie govori:

“Pozdrav, divni ljudi! Baš mi je lijepo i volio bih da ste tu sa mnom. Vidimo se uskoro.”

Da, bio je to Johnnie i govorio je upravo tim svojim jasnim i samodopadnim glasom kojim je često govorio. Skočio sam s klupe i počeo se okretati na sve strane, gore i dolje. A njegov je glas počeo ponovno: *“Pozdrav, divni ljudi! Baš mi je lijepo i volio bih da ste tu sa mnom. Vidimo se uskoro.”*

Stalno je to ponavljao i ponavljao. Ponekad u razmaku od petnaest sekundi, a, eto, čim sam dobio par minuta za razmišljanje, sjetio sam se što je to moralo biti. Bila je to jedan od onih snimki za pola dolara, onih što ne stigneš ni kihnuti, a već ti prođe vrijeme za snimanje. Johnnie je jednu takvu poslao svojim jednom kad je otišao u Dallas na sajam. Spomenuo mi je to kad mi je pričao o tom putu, a ja sam se sjetio jer mi je Johnnie bio drag pa sam zapamtio. Spomenuo je to i ispričavao se što nije takvu i meni poslao, ali izgubio je sav novac na nekoj igri s kotačem i na kraju je morao cijelim putem u Central City autostopirati.

“Pozdrav, divni ljudi!...”

Baš sam se pitao što li su rekli Grku jer sam bio prilično siguran da im ne bi dopustio da to uzmu kad bi znao za što su to htjeli upotrijebiti. Znao je koliko mi je Johnnie značio i koliko sam ja značio njemu.

Puštali su tu snimku i puštali i puštali. Počeli su negdje oko pet ujutro i puštali je do ponoći. Ne znam baš koje je bilo vrijeme jer su mi uzeli sat. Nije prestajalo čak ni kad bi mi dva puta na dan donosili hranu i vodu.

Ležao sam i slušao, sjedio sam i slušao. A svako malo, kad bih se bio sjetio, skočio bih na noge i hodao amo-tamo po ćeliji da bi odavao dojam da mi strašno smeta. A naravno da mi nije nimalo smetalo. Zašto bi? Zato sam se pretvarao da mi smeta, da ne bi prestali puštati. Vjerujem da sam se odlično pretvarao jer su je stalno puštali. Cijela tri dana i dio četvrtog. Sve dok se nije, valjda, raspala.

Nakon toga nije ostalo mnogo osim tišine, ništa osim tih zvukova iz daljine, tvorničkih sirena koje i nisu pravo društvo za muškarca.

Oduzeli su mi sve cigare i šibice, naravno, i vrpeljio sam se prilično mnogo prvog dana misleći da mi nedostaje pljuganje. Da, ja sam to samo mislio zato što mi to zapravo i nije nedostajalo. Pušio sam cigare već eto, jedanaest godina, sve otkako sam slavio osamnaesti rođendan i otac mi je rekao kako postajem muškarac i kako se nada da ću se tako i ponašati pa pušiti cigare, a ne hodati naokolo s nekakvim klinčićem u zubima. I tako sam ja od tada stalno pušio cigare nikada si ne priznajući da mi se i ne sviđaju. No, sad sam si smio priznati. Bio sam prisiljen i priznao sam.

Kad život uđe u kriznu fazu, percepcija postaje izoštrijenija. *Lijepo sam to sročio, ha? Mogao bih ja tako pričati stalno, samo kad bih htio.* Svijet postaje pomno promatrana pozornica, potpuno očišćena od svake iluzije. *Nekad sam bio sposoban stalno pričati tako.*

Nitko mi nije zadavao glavobolje niti me i pokušao ispitati još od jutra kad su me zatvorili. Nitko, baš nitko. A ja sam pokušavao sebi objasniti da je to bio dobar znak. Nisu imali nikakvih dokaza. Sve što se dogodilo je da sam im se gadno popeo na živce i strpali su me u ovu rupu kao što su to učinili mnogim drugim dečkima. I vrlo brzo bi im se živci mogli opustiti i pustit će me van sami od sebe, ili će se pojaviti Billy Boy Walker i onda će me morati pustiti... I to sam si govorio i govorio i sve je to imalo smisla, kao što moje rasuđivanje uvijek ima. Ali to rasuđivanje je imalo smisla kad si se već popeo uz liticu, a ne ondje dolje, kad si se tek počeo penjati uz uže.

Nisu ni pokušali batinama izvući priču iz mene niti je izmamiti razgovorom zbog dva razloga. Prvo i prvo, bilo im je prilično jasno da bi im bilo uglavnom uzaludno. Baš te briga što ti čupaju nokte nakon što su ti odsjekli ruke. A drugi je razlog bio to što nisu mislili da moraju.

Imali su dokaz.

Imali su ga od samog početka.

I zašto mi ga onda nisu šutnuli u facu? Pa, i za to su postojala dva razloga. Za početak, nije im bilo jasno da je to dokaz jer sam im ja bio nejasan. Zametnuo sam si trag s Johnniejem Pappasom. Drugo, nisu ga mogli iskoristiti jer nije bio u upotrebljivom stanju.

No, sada su bili sigurni što sam učinio, iako im vjerojatno nije bilo sasvim jasno zašto sam to učinio. A onaj bi dokaz uskoro mogao biti upotrebljiv. I mislio sam da me neće pustiti sve dok ne bude spreman. Conway se namjerio na mene i otišli su predaleko da bi me pustili i odstupili.

Vratio sam se u mislima sve do dana kad smo Bob Maples i ja otišli u Fort Worth na put na koji nas Chester Conway nije ni pozvao, ali nam je lijepo znao naređivati onog časa kad smo sletjeli. Shvaćate? Jasno kao dan, ne? Upro je prstom.

Onda smo se Bob i ja našli u hotelu i ovaj je bio sav izvan sebe zbog nečega što mu je Conway rekao ili naredio mu. I nije mi htio reći o čemu se radilo. Samo je pričao i pričao o tome kako me dugo zna i kako sam ja jedan tako krasan dečko i... Onda, još ne vidite? Kako ne shvaćate?

Ja sam pustio da mi na jedno uho uđe, a na drugo izađe jer si nisam mogao priuštiti da se suočim s činjenicama, ali valjda ste vi sve vrijeme znali istinu.

Na kraju sam doveo Boba na vlak i putovali smo doma kad je blebetao onako pijan i razjario se zbog neke moje pošalice. Bila mu je puna kapa pa mi je vratio u lice istinu o mojem stvarnom položaju. Rekao je – kako je ono išlo – “Najzornije je baš prije mraka...”

Bio je ljut i pijan, pa se izletio s tim želeći mi reći da moj položaj nije ni izdaleka tako sjajan kako se meni činilo. Što se toga tiče, imao je pravo i o tome nema govora, a malo je i preokrenuo riječi. Htio je biti sarkastičan, ali ispalo je onako kako stvari stvarno i stoje. U najmanju ruku, tako mi se činilo.

Najzornije je upravo prije mraka. Što god ti predstoji, osjećaš se bolje znajući da jesi suočen s tim. Tako mi je barem izgledalo, a ja imam što o tome reći.

Kad sam si jednom priznao istinu o tom dokazu, postalo je lakše priznati i druge stvari. Mogao sam prestati izmišljati razloge za stvari koje sam napravio, prestati vjerovati u izmišljene razloge i početi

uviđati istinu. I nije uopće bilo teško vidjeti. Kad se penješ uz liticu i boriš se za goli život, držiš oči zatvorene. Znaš da će ti se zavrtjeti u glavi i da ćeš u suprotnom pasti. Ali otvoriš ih nakon što padneš. Tada možeš sagledati cijeli put kojim si se penjao uz liticu.

Moj put je počeo s kućnom pomoćnicom i time što nas je tata otkrio. Kad si klinac, može ti se omaknuti da napraviš neke sasvim nepotrebne pothvate, pogotovo ako te netko stariji nahuška na to, tako da to ne mora značiti ništa. Ali tata je od toga napravio nešto. Naveo me je u uvjerenje da sam bio učinio nešto što nikad ne može biti oprošteno – nešto što će se zauvijek ispriječiti između mene i njega, jedinog roda rođenog kojeg sam imao na svijetu. I ništa što sam mogao reći ili učiniti nije moglo promijeniti stvari. Na mene je natovaren teret srama i straha kojeg se nikada neću moći riješiti.

Nje više nije bilo i nisam joj mogao uzvratiti, da, i ubiti je zbog tog nametnutog osjećaja glede toga što mi je učinila. No, to je bila sitnica. Ona je bila prva žena koju sam ikada znao, ona je za mene bila žena i sav ženski rod nosio je njezino lice. Zbog toga sam mogao uzvratiti bilo kojoj od njih, bilo kojoj, onima kojima se to moglo uraditi najbezopasnije i to bi bilo isto kao da sam dohvatio nju. To sam i učinio, dohvatio sam prvu... i Mike Dean je preuzeo krivnju.

Tata je pritegnuo uzde nakon tog događaja. Ni sat vremena nisam mogao biti izvan njegova vidokruga a da nije provjerio što se događa sa mnom. Tako su prošle godine, a ja nisam ponovno napao i bio sam u stanju razlikovati žene i onu ženu. Tata je malo olabavio uzde; činilo se da sam u redu. Ali... svako malo sam se zatekao kako se zavaravam da sam mrtav-hladan pokušavajući smanjiti strašan pritisak koji se povećavao u mojoj unutrašnjosti. Čak i bez toga sam znao – premda nisam priznavao tu činjenicu – da nisam sasvim svoj.

Da sam barem mogao otići dalje od mjesta koje me je stalno podsjećalo na ono što sam učinio i da sam našao nešto što bih rado radio i što bi mi zabavilo um, stvari bi možda bile drugačije. No, otići nisam mogao, a ovdje nije bilo ničega što sam želio raditi. I tako, ništa se nije promijenilo i ja sam i dalje tražio *nju*. A svaka žena koja bi učinila ono isto, postala bi *ona*.

I odgurivao sam Amy godinama, ne zato što je nisam volio, nego zato što baš jesam. Bilo me je strah onoga što se moglo dogoditi

među nama. Prestrašen onime što ću učiniti... što sam napokon i učinio.

Sad sam mogao priznati da nisam imao pravi razlog misliti da bi mi Amy prouzročila ikakve teškoće. Bila je previše ponosna, a i time bi nanijela sebi preveliku bol. A na kraju krajeva i voljela me je.

Nisam imao pravi razlog bojati se ni da bi mi Joyce priredila ikakve nevolje. Bila je previše lukava da bi to pokušala, barem iz onoga što sam znao o njoj. Ali kad bi bila toliko ogorčena i postala nerazumna, ne bi daleko dospjela. Bit svega je u tome što je ona bila nitko, kurva, a ja sam bio netko, potomak ugledne obitelji, i njezina usta ne bi zinula ni dva puta prije nego što bi bila najurena iz grada.

Ne, nisam se bojao da će progovoriti. Nije me bilo strah ni da bih izgubio nadzor nad sobom kad bih ostao s njom. Ni prije nje nisam imao nadzor nad sobom. Nije bilo nadzora – imao sam samo sreću. Zato što bi svaka koja bi me podsjetila na teret koji sam nosio, svaka koja bi učinila isto ono što je i ona prva bila učinila... bila bi ubijena.

Bilo koja. Amy. Joyce. Svaka žena koja bi, pa makar na tren, postala *ona*.

Ubio bih ih.

Pokušavao bih sve dok ih ne bih ubio.

I Elmer Conway je morao propatiti zbog *nje*. Mike je preuzeo moju krivnju, a onda je i on ubijen. I tako, osim što sam nosio onaj teret, imao sam još i užasan dug koji nisam mogao otplatiti. Nikad mu se nisam mogao odužiti za ono što je učinio za mene. Jedino što sam mogao učiniti bilo je ono što sam učinio... pokušati vratiti Chesteru Conwayu milo za drago.

To je bio glavni razlog zbog kojeg sam ubio Elmera, ali nije bio i jedini. Conwayevi su bili dio obruča, grada koji me je stezao; samozadovoljni, licemjeri, papskiji od pape – svi ti smradovi koje sam morao gledati iz dana u dan. Morao sam se smješkati i ceriti i biti s njima fin; možda takvih ima svugdje, ali kad im ne možeš pobjeći, kad ti se stalno nameću i guraju ti se pod nos, a ti nemaš kamo pobjeći i nemaš i nemaš i...

Dakle.

Skitnica. Još nekoliko njih koje sam dokvačio. Ne znam – nisam siguran što s njima.

Svi oni bili su ljudi koji nisu morali ostati ovdje. Ljudi koji su uzimali što god bi im se pružilo zato što nisu imali ili ponosa ili muda uzvratiti. Možda je to bilo to. Možda ja mislim da, kad se lik ne želi boriti kada može i mora, zaslužuje najgore što mu možeš prirediti.

Možda. Nisam siguran u sve detalje. Sve što mogu je dati vam opću sliku, a čak ni stručnjaci ne bi mogli više od toga.

Pročitao sam mnogo toga što je napisao neki Kraepelin, mislim da se tako zvao, i ne mogu se sjetiti svega, pa čak možda ni sukusa toga svega. Ali sjećam se udarnih dijelova, najvažnijeg što je rečeno u svemu tome i nekako je ovako išlo:

“... teško proučavati upravo radi toga što se rijetko opaža. Stanje se najčešće pojavljuje oko razdoblja puberteta i često je pokrenuto snažnim šokom. Subjekt pati od snažnih osjećaja krivnje... povezanih s frustracijom i osjećajem proganjanja... što se pojačava kako stari; a opet, rijetko se, pa čak i nikada, opažaju znaci... poremećenosti. Naprotiv, njegovo ponašanje izgleda potpuno logično. Rasuđuje zdravorazumski, čak i oštromno. Potpuno je svjestan onoga što čini i zašto to čini...” Bila je riječ o bolesti, bolje rečeno o stanju, po imenu *dementia praecox*. Shizofrenija, paranoidna. Akutna, recidivirajuća, uznapredovala.

Neizlječiva.

To je napisano, mogli biste primijetiti, o...

Ali vjerujem da znate, zar ne?

Poglavlje 23

U ZATVORU SAM PROVEO OSAM DANA, ALI NITKO MI NIJE POSTAVIO NI jedno jedino pitanje, a nisu pokušavali ni neki trik kao onaj sa snimljenim glasom. Očekivao sam da će pokušati nešto u stilu ovog posljednjeg, čisto zato što nisu mogli biti sigurni u dokaz kojim su raspolagali, odnosno nisu znali kako ću na njega reagirati. Nisu bili sigurni hoću li suočen s njime pokazati prstom na samoga sebe. A čak i da su bili sigurni, znao sam da bi im bilo mnogo draže kad bih se slomio i priznao sam od sebe. Kad bih to učinio, vjerojatno bi me poslali na stolicu. Onaj drugi način – uz upotrebu tog dokaza – im to nije omogućavao.

Ali rekao bih da nisu bili kadri išta više izvoditi u tom zatvoru ili im je nedostajala oprema za to. Kako god bilo, trikove više izvodili nisu. A osmog dana, negdje u jedanaest navečer, premjestili su me u ludnicu.

Stavili su me u prilično dobru sobu – bolju od ijedne koju sam vidio kad sam tri godine prije nekog jadnika bio odveo tamo – i ostavili me nasamo. Ali jedan pogled po sobi otkrio mi je da me promatraju kroz proreze visoko na zidovima. Ne bi me ostavili u prostoriji s cigaretama, šibicama, staklenom čašom i posudom za vodu da me netko nije promatrao.

Pitao sam se koliko daleko bi me pustili kad bih krenuo rezati si vrat staklom, umatati se u plahu i zapaliti je, ali nisam dugo ostao znatiželjan. Bilo je kasno, a ja sam bio vrlo umoran od prikovanog ležaja u buhari. Popušio sam dvije ručno smotane cigarete, gaseći opuške vrlo pažljivo. A onda sam uz još upaljena svjetla – nije bilo nikakva prekidača kojim bih ih ja mogao isključiti – legao na krevet i zaspao.

Oko sedam ujutro ušla je kršna sestra i još dvojica mladića u bijelim jaknama. Ona mi je izmjerila puls i temperaturu dok u oni stajali i čekali. Onda je ona otišla, a ti pomoćnici su me odveli niz hodnik u kupaonicu i gledali me dok sam se okupao. Nisu bili niti posebno neuljudni ili grubi, ali nisu rekli ni riječ više nego što je bilo nužno. Ja nisam rekao ništa.

Završio sam tuširanje i ponovno sam odjenuo svoju kratku noćnu košulju. Vratili smo se u sobu, a jedan od njih mi je spremio krevet dok se drugi pobrinuo za doručak. Kajgana je bila prilično bljutava, a nije pomoglo ni što su mi za to vrijeme čistili sobu, praznili noćnu posudu i sve to. No, pojeo sam gotovo sve i popio svu tanku i mlaku kavu. Dok sam ja pojeo doručak, oni su bili gotovi s čišćenjem. Ostavili su me i ponovno zaključali.

Smotao sam cigaretu i popušio je. Bila je dobra.

Baš sam se pitao – ma i nisam, zapravo. Nisam se morao ni pitati kako bi bilo cijeli život provesti tako. Ne bi bilo ni izdaleka tako dobro kao meni sada jer sam im bio posebna biljka. U tom trenutku bio sam skriveni dragulj, tehnički gledano, bio sam otet. I uvijek je postojala mogućnost da sve zasmrdi do neba. A ako to i ne bude tako i ako sam upućen u ludnicu, još uvijek bih bio nešto posebno, samo na drugi način. Bilo bi mi gore nego ikome drugome u toj instituciji.

Za to bi se pobrinuo Conway, čak i da doktor Koštano Lice nije posebno zainteresiran za mene.

Pomalo mi se činilo mogućim i da bi se doktor mogao pojaviti sa svojim igračkama od tvrde gume, ali vjerujem da je imao dovoljno mozga da shvati da ovo nije igra za amatere. Mnogi vrlo pametni psihijatri progutali su priču od tipova kakav sam ja i ne može im se baš mnogo prigovoriti zbog toga. Nisu se mogli ni za što uhvatiti, ako kužite što hoću reći?

Možda imamo tu bolest, odnosno stanje; možda smo samo hladnokrvni i lukavi; možda smo potpuno nevini. Mogli smo biti bilo što od to troje jer bi simptomi u sva tri slučaja bili isti.

Zahvaljujući tome, doktor Koštani mi nije radio nikakve probleme. Kao ni itko drugi. Sestra me je obilazila navečer i ujutro, a pomoćnici su radili svoje bez velikih varijacija. Donosili mi obroke, vodili me pod tuš, čistili sobu. Drugog dana i svakog sljedećeg su me pustili da se brijem sigurnosnom britvicom dok su stajali i gledali.

Mislio sam na Rothmana i Billyja Boya Walkera, samo mislio na njih, pitao se, a da se nisam brinuo. Zato što, jelte, i nisam imao o čemu brinuti, a i oni su se već vjerojatno brinuli dovoljno za svu trojicu. Ali...

Ali opet trčim pred rudo.

Oni, Conway i drugi, još nisu bili sigurni u dokaz koji su imali i zato su se držali plana da me radije slome ne bih li priznao. I tako, drugog dana mog boravka u umobolnici, priredili su mi novu predstavu.

Ležao sam u krevetu, na boku, i pušio sam kad su se svjetla prigušila gotovo do punog mraka, a onda je nešto krenulo i zasvijetlilo iznad mene, a na suprotnom zidu sobe pojavila se Amy Stanton i gledala u mene.

Naravno da je to bila slika, jedna od onih koje prebacuju na dijapozitiv. Nisam trebao ni tren razmišljati da bih ukopčao kako su se poslužili projektorom kako bi puknuli njezinu sliku na zid. Prilazila je hodajući niz prilaz svoje obiteljske kuće, smiješila se, ali je djelovala onako nabrušeno kako sam je vidio toliko mnogo puta. Gotovo da sam mogao čuti kako govori "Pa, na koncu si stigao ovamo, zar ne?" Iako sam znao da je to samo slika, izgledala je tako stvarno da sam joj u svojoj glavi odgovorio "Reklo bi se da jesam, ne?"

Izgleda da su se dokopali cijelog albuma njezinih slika. Što i nije trebalo biti neki poseban problem, naravno, kad su njezini starci Stantonovi tako miran i uslužan svijet, a i nitko ih ništa nije niti pitao. U svakom slučaju, nakon te slike koja je bila prilično nova prikazali su jednu iz vremena kad je imala petnaest godina i polako su se penjali godinu po godinu.

Oni su... Vidio sam je na dan kad je završila srednju. Bilo joj je šesnaest tog proljeća i nosila je haljinicu s čipkom i balerinke, stajala je uspravno i ukočeno s rukama stisnutim uz bokove.

Vidio sam je kako sjedi na stubama pred kućom i smije se kao da to nije ona – uvijek je bilo tako teško navesti Amy na smijeh – zato što joj je onaj njihov stari pas pokušavao polizati uho.

Vidio sam je svu sređenu i nekako preplašenu onda kad je krenula u učiteljsku školu. Vidio sam je onog dana kad je završila dvogodišnju školu i stajala vrlo uspravno s jednom rukom na naslonu stolice nastojeći da izgleda starija nego što je bila.

Vidio sam je – a mnoge od tih slika sam snimio ja sam i izgledalo je kao da su jučer snimljene – vidio sam je kako radi u vrtu u starim trapericama; kako se vraća iz crkve i mršti se na šeširić koji je sama napravila; vraća se iz trgovine i rukama grli veliku papirnatu vreću; sjedi u ljuljački na trijemu, u ruci joj je jabuka, a na krilu knjiga.

Vidio sam je s haljinom podignutom jako visoko – baš se bila spustila preko ograde kad sam je snimio i bila je sagnuta i pokušavala se pokriti. Vikala je na mene “Da se nisi usudio, Lou! Nemoj niti pomisliti!”... Bila je stvarno ljuta što sam je snimio, ali i sačuvala ju je.

Vidio sam je...

Pokušao sam se sjetiti koliko je slika bilo kako bih proključivao i koliko dugo će sve to trajati. Sigurno im se jako žurilo da bi mi ih sve ispuicali, barem se meni činilo. Izgledalo je kao da protrčavaju kroz projektor. Tek što bih počeo uživati u slici, prisjetio se kad i gdje je snimljena, pa koliko je Amy bila stara u to vrijeme – a oni bi mi je već maknuli i stavili sljedeću!

Bilo je to jedno s njihove strane, moje je mišljenje. Shvaćate, ispadalo je kao da ona nije vrijedna gledanja, kao da su našli nekoga koga bi bilo ljepše gledati. Nisam ja nimalo pristran i sva je istina da ljepše cure od Amy Stanton ne bi našli ni kad bi svaki dan bila nedjelja.

Osim što nije bilo fer prema Amy, bilo je i toliko idiotski letjeti po tim slikama kako su oni to radili... ili onako kako je izgledalo da rade. Na kraju krajeva, pa cijeli smisao te predstave bio je slomiti me, a kako bih se mogao slomiti ako mi nisu dali da je dobro pogledam.

Naravno da se nisam mogao slomiti. Osjećao sam se sve jači i jači svaki put kad bih je gledao. No, oni to nisu znali i na to se ne mogu izvlačiti. Spavali su na radnome mjestu. Imali su vraški osjetljiv zadatak, a bili su previše lijeni i glupi da bi ga odradili kako treba.

Dakle...

Počeli bi prikazivati slike oko pola devet i trebale su trajati do oko jedan ili dva ujutro, ali im se žurilo pa je sve bilo gotovo već oko jedanaest.

Tu zadnju sam ja snimio oko tri tjedna prije i nju su ostavili dovoljno dugo – zapravo ne dovoljno dugo, ali barem sam je mogao dobro pogledati. Tog smo si dana spremili ručak i otišli na piknik u Park “Sam Houston”. A tu sam sliku snimio baš kad je izlazila iz auta. Gledala me je preko ramena, smiješeći se širom otvorenih očiju i nekako nestrpljivo kao da kaže:

“Hajde, ljubavi, ne može li to malo brže?”

Brže?

“Pa, mislim da može, dušo. Baš ću pokušati.”

“Kad, Lou, kad ću te opet vidjeti, ljubavi?”

“Pa, vidi, ljubavi... Ja... ja...”

U tom mi je trenutku bilo gotovo drago što su se svjetla upalila jer mi nikad nije bilo lako lagati Amy.

Ustao sam i hodao po sobi. Otišao sam do zida na kojem su njezine slike bile prikazivane i trljao oči šakama, pa malo pomilovao zid i čupao si kosu.

Priredio sam im odličnu scenu, rekao bih. Dovoljno da im dam do znanja da su me načeli, a nedovoljno da bi išta značilo na psihijatrijskom vještačenju.

Sestra i pomoćnici nisu govorili ništa više nego obično kad su došli sljedećeg jutra. No meni se činilo da im je ponašanje bilo drugačije, da su bili nekako oprezniji. A ja sam pojeo manje nego obično i mrštio se i gledao u pod mnogo više nego obično.

Preskočio sam dobar dio i večere i ručka, također. Koliko sam bio gladan, to mi i nije predstavljalo neku posebnu patnju. A učinio sam i sve ostalo da bih postigao pravu nijansu glumatanja – ni presnažno, ni preslabo. Ali bio sam previše nestrpljiv. Baš sam morao sestri tijekom večernje provjere postaviti jedno pitanje i time sam sve pokvario.

“Hoće li večeras prikazivati slike?” upitao sam, a bilo mi je jasno kao dan da to ne smijem pitati. “Kakve slike? Ne znam ja ni za kakve slike”, rekla je.

“Slike moje djevojke. Znaite koje. Hoće li ih biti, gospođo?”

Odmahnula je glavom, a u zjenici joj je zasjala malena zlobica. “Vidjet ćete. Saznat ćete, gospodine.”

“Dobro, molim da im kažete da ne idu tako brzo”, rekao sam. “Kad ih tjeraju tako brzo, ja jedva da je malo vidim prije negoli je maknu. Baš kad se uživim, ona mi nestane.”

Namrštila se. Odmahnula je glavom i buljila u mene kao da me nije dobro čula. Malo se odmaknula od kreveta.

“Hoćete reći”, progutala je knedlu, “da želite gledati te slike?”

“Ovaj, ja...”

“Vi ih želite vidjeti”, rekla je polako. “Želite vidjeti slike djevojke koju... koju ste...”

“Naravno da ih želim vidjeti”, počela mi je strašno ići na živce. “A zašto je ne bih želio vidjeti? Što nije u redu s tim? Kog vruga ih ne bi želio vidjeti?”

Pomoćnici su se primicali. Spustio sam glas.

“Oprostite”, rekao sam. “Ne bih volio raditi probleme. Ako imate previše posla, mogli biste mi donijeti projektor ovamo. Znam kako se radi s njim i dobro ću paziti na njega.”

Ta noć mi je bila strašna. Nije bilo slika, a bio sam gladan i nisam mogao zaspati satima. Bilo mi je stvarno drago vidjeti da je došlo jutro.

I tako, to je bio kraj te predstave i drugih nije niti bilo. Vjerojatno su zaključili da je to gubitak vremena. Od tada nadalje samo su me držali ondje ne govoreći mi ni riječi više nego što je bilo nužno, a i ja sam se tako postavio.

Takva situacija potrajala je šest dana i ja sam se već čudio što je to tako. Zbog toga što je taj dokaz već trebao biti spreman, ako će ikada spreman i biti.

Sedmi dan je proticao, a ja sam postajao sve zbunjeniji kad se, baš negdje nakon ručka, pojavio Billy Boy Walker.

Poglavlje 24

“GDJE JE?” URLAO JE. “ŠTO STE UČINILI JADNIKU? JESTE LI MU IŠČUPALI JEZIK? Jeste li njegovo jedno napaćeno tijelo pekli na tihoj vatri? Gdje je on, čujte me!”

Dolazio je niz hodnik i urlao je iz sveg glasa; po zvuku sam mogao razabrati da uz njega tapka još nekoliko osoba koje ga pokušavaju stišati, ali u tome i inače nitko nije imao nekog posebnog uspjeha, pa tako ni oni. Nikad u životu ga nisam vidio. Samo sam ga nekoliko puta čuo na radiju, ali sam znao da je to on. Mislim da bih znao da dolazi čak i da ga nisam čuo. Ne morate čuti ni vidjeti da biste znali da je u blizini Billy Boy Walker. To biste jednostavno osjetili.

Zaustavili su se ispred mojih vrata, a Billy Boy je počeo udarati po njima kao da su izgubili ključ i njega je dopalo da ih mora razvaliti rukama.

“Gospodine Forde! Jadni moj čovječe!” urlao je, a i, Bože moj, sigurno ga se čulo sve do Central Cityja. “Možete li me čuti? Jesu li vam probili ušne bubnjiće? Jeste li preslabi da zavapite? Samo hrabro, nesretni moj junače!”

Udarao je i vikao i dalje što zvuči kao da je to bilo smiješno, no nekako i nije bilo baš tako. Čak i meni, koji sam znao da mi nisu ništa napravili, zapravo, nije zvučalo smiješno. Gotovo pa sam mogao povjerovati da su me zbilja propustili kroz šake.

Pošlo im je za rukom otključati vrata i on je u skokovima ušao u sobu. I izgledao je jednako smiješno – trebao je izgledati onako smiješno koliko je smiješno trebao zvučati – ali mi ni najmanje nije bilo do smijeha. Bio je nizak, mastan i trbušast, a nekoliko puceta košulje mu se otkopčalo i virio mu je pupak. Nosio je staro iznošeno crno odijelo i crvene naramenice, velik šešir obješena oboda naherio mu se na glavi. I on i sve na njemu bilo je krive veličine i oblika. A ja nisam našao baš ništa što bi mi bilo smiješno. Očito, ni sestra, ni dva bolničara ni doktor Koštano Lice nisu nalazili ništa smiješno.

Billy Boy me je obgrlio i obraćao mi se s “čovječe jadni” tapšući me po glavi. Morao se istegnuti da to napravi, ali kao da se nije istežao i to nije izgledalo smiješno.

Odjednom se okrenuo i zgrabio sestru za ruku. “Je li to ta žena, gospodine Forde? Je li vas ona mlatila lancima? Fuj, fuj, fuj! Odurno!” I otirao je dlanove šaka o hlače fiksirajući je pogledom.

Bolničari su mi pomogli da se odjenem i nisu gubili vrijeme. No, da se ravnate po onom što je Billy Boy govorio, to nikad ne biste pomislili. “Dušmani!” urlao je. “Hoće li vaši sadistički apetiti ikada biti zadovoljeni? Morate li i dalje promatrati i naslađivati se svojih ruku djelima? Nećete li odjenuti to jedno izmučeno tkivo, tu slomljenu prikazu što je nekoć bila božjim djelom samom njemu nalik načinjena?”

Sestra je puhala i stenjala, a boje lica su se smjenjivale jedna za drugom. Doktorove kosti poskakivale su kao udovi živčane marionete. Billy Boy Walker je zgrabio noćnu posudu i zabio mu je pod nos. “Iz ovoga ste ga hranili, ha? Tako sam i mislio! Kruh i voda, posluženi u serionici. Sram, stid i sprd! Fuj! Vi ste to učinili? Odgovorite mi, gos-po-di-ne! Vi to niste učinili? Fuj, fuj, puj! Krivokletnik, podmitljivac! Odgovorite, da ili ne!”

Doktor je kimnuo pa odmahnuo. Učinio je obje kretnje istodobno. Billy Boy je ispustio posudu da padne na pod i primio me pod ruku. “Zaboravite sad taj zlatni sat, gospodine Forde. Ne marite sad ni za novac niti za nakit što su vam ukrali. Imate svoju odjeću. Imajte vjere u mene jer vratit ću vam ostalo – i više! Mnogo, mnogo više, gospodine Forde.”

Progurao me kroz vrata ispred sebe, a zatim se okrenuo vrlo usporeno i pokazivao prstom po sobi. “Ti”, rekao je smireno, uperivši prst u jedno po jedno. “Ti i ti i ti ste gotovi. Ovo je vaš kraj. Kraj.”

Sve ih je pogledao u oči i nitko nije ni riječ rekao niti prstom pomaknuo. Ponovno me je primio pod ruku i krenuli smo niz hodnik. Svaka od trojih vrata na našem putu su se otvorila prije nego što smo im prišli.

Ugurao se iza volana auta koji je unajmio u Central Cityju. Pokrenuo ga je uz grmljavinu i trzaj, a onda smo, prekršivši ograničenje brzine, prošli kroz glavni ulaz i nastavili prema autocesti prolazeći pokraj natpisa kraj ceste okrenutih u suprotnim smjerovima na kojima je pisalo:

POZOR! POZOR!
Autostoperi mogu biti odbjegli
LUĐACI

Pridignuo se u sjedalu, posegnuo za svojim stražnjim džepom i izvadio duhan za žvakanje, pa stavio jedan poveći komad u usta.

“Gadna navika”, rekao je običnim razgovornim tonom. “Usvojio sam je jako mlad, doduše, i čini mi se da ću si je zadržati.”

Pljunuo je kroz prozor, obrisao lice dlanom, a dlan obrisao o hlače. Našao sam pribor iz umobolnice i počeo si i sam pripremati cigaretu.

“Što se tiče Joea Rothmana”, rekao sam. “Nisam im ništa rekao o njemu, gospodine Walker.”

“O, pa nisam ja ni mislio da jeste, gospodine Forde! Ni u jednom trenutku nije mi palo na pamet da jeste”, rekao je i, mislio on to ili ne, zvučalo je upravo tako. “Da vam nešto kažem, gospodine Forde, ono što sam maloprije radio nije imalo nikakva smisla. Ni najmanje.”

“Ne”, rekao sam.

“Ne, gospodine moj, nimalo. Četiri sam dana roktao i kopao okolo. Ni da sam Krista s križa htio dobiti, ne bi išlo tako teško. Rekao bih da je to bila samo navika, kao i ovo žvakanje duhana – znao sam, a ipak sam žvakao kao da ne znam. Nisam vas ja oslobodio, gospodine Forde. To nema nikakve veze sa mnom. Oni su mi dopustili da ishodim rješenje o puštanju. Oni su mi dali do znanja gdje ste. I zbog toga ste sada tu gdje jeste, a ne ondje.”

“Znam”, rekao sam. “Tako nekako sam i mislio.”

“Shvaćate li? Oni vas ne puštaju tek tako; to je predaleko otišlo da bi se oni vraćali unazad.”

“Jasno mi je”, rekao sam.

“Imaju nešto? Nešto što ne možete oboriti?”

“Imaju.”

“Kako bi bilo da mi sve lijepo ispričate?”

Zastao sam i razmislio, pa napokon odmahnuo glavom. “Bolje ne, gospodine Walkeru. Ne možete ništa učiniti. Ni ja. Uzalud biste trošili svoje vrijeme, a mogli biste još uvaliti sebe i Joea.”

“Tja, a što reći.” Pljunuo je kroz prozor. “Usudim se misliti kako bih neke stvari bolje prosudio nego vi, gospodine Forde. Vi ste... niste li malo nepovjerljivi, možda?”

“Mislim da znate da i nisam”, odgovorio sam. “Samo ne želim da itko više strada.”

“Shvaćam. Pričajmo onda hipotetski. Samo pretpostavimo da postoji određeni splet okolnosti koje bi vam naudile – kad bi vas se

ticala. Samo mi zamislite situaciju koja nema nikakve veze s vašom.”

I rekao sam mu što imaju i kako to planiraju upotrijebiti, hipotetski. Prilično sam se namučio i lutao sam kao mačka oko vruće kaše dok nisam opisao svoju situaciju jer je dokaze koji su im bili na raspolaganju bilo vraški teško opisati hipotetski. Ipak, on me je shvatio a da nisam ni riječ morao ponoviti.

“Samo to?” rekao je. “Oni nemaju – odnosno ne mogu dobiti, recimo to tako, nešto nalik pravom svjedočenju?”

“Prilično sam siguran da ne mogu”, rekao sam. “Možda i griješim, ali siguran sam da se ništa ne može izvući iz tog – dokaza.”

“I što onda? Sve dok vi ne...”

“Jasno mi je”, kimnuo sam potvrdno. “Nisu me dobili na prepad, kao što su mislili da budu. Ja – odnosno hoću reći taj momak o kojem pričam...”

“Samo vi dajte, gospodine Forde. Samo nastavite upotrebljavati prvo lice. Tako je lakše razgovarati.”

“Onda, ja ne bih propjevao pred njima. Odnosno, vjerujem da ne bih. Ali propjevao bih pred nekim, prije ili poslije. Bolje je pustiti da se to dogodi sada i ostaviti to iza sebe.”

Okrenuo je glavu na trenutak prema meni ne bi li me promotrio, veliki šešir mu je lepetao na vjetru. “Rekoste da ne želite da itko više strada. Mislili ste ozbiljno?”

“Jesam. Oni koji su mrtvi, ne mogu više stradati.”

“Meni dobro”, rekao je; a ne bih znao reći je li shvatio što želim reći i je li stvarno bio zadovoljan s tim. Ono što on poima pod dobrim i zlim nema mnogo veze s onim što piše u knjigama.

“Meni bi bilo strašno žao odustati”, namrštio se. “Odustajanje mi baš nikad nije postalo navikom, čini se.”

“Ne možete to zvati odustajanjem”, rekao sam. “Ne vidite li ono vozilo nešto dalje za nama? A ono ispred nas, koje se još davno uključilo na cestu pred nama? Ta vozila su u vlasništvu okruga, gospodine Walkeru. Ne odustajete vi ni od čega. Ta bitka je odavno izgubljena.”

Pogledao je u retrovizor, a onda se zaškiljio u daljinu, kroz vjetroman. Pljunuo je i protrljao ruku o hlače, brišući je polako o umrljanu crnu tkaninu. “Još ćemo se dosta voziti, gospodine Forde, zar ne? Pedesetak kilometara, nije li tako?”

“Toliko, ako ne i malo više.”

“Volio bih kad biste mi ispričali. Niste obvezni, razumije se, ali moglo bi biti korisno. Mogao bih pomoći nekom drugom.”

“Mislite li da bih mogao – da bih bio sposoban reći vam?”

“Zašto ne?” upitao je. “Prije mnogo godina imao sam jednog klijenta, vrlo sposobnog liječnika. Jedan od najugodnijih ljudi, kakve biste željeli imati oko sebe, a imao je toliko novca da nije znao kako ga potrošiti. No, prije negoli su ga uhvatili, obavio je oko pedeset pobačaja, a koliko su vlasti znale, svaka je pacijentica umrla. On se posebno potrudio da svaka umre od peritonitisa oko mjesec dana nakon zahvata. I rekao mi je, a mogao je reći i bilo kome kad se već našao suočen s činjenicama, zašto je to učinio. Imao je mlađeg brata koji je bio ‘nedovršen’, prerano rođena nakaza kao posljedica pokušaja pobačaja u kasnoj trudnoći. Godinama je gledao agoniju tog užasnog poludjeteta. Nikad se nije oporavio od toga što je doživio, a nisu ni žene kojima je izvodio zahvat... Lud? Vidite, jedina pravna definicija koja nam je na raspolaganju u ovom slučaju jest da biti lud znači stanje koje povlači za sobom nužnost ograničavanja slobode kretanja. Stoga, budući da u doba kad je ubijao te žene nije bio ograničene slobode, pretpostavljam da je bio zdrave pameti. U svakom slučaju, meni se činio prilično razumnim.”

Premetnuo je duhan u ustima, malo ga prožvakao, a onda nastavio. “Ja nemam nikakvog pravnog obrazovanja. Ono što znam, to sam pokupio čitanjem u odvjetničkom uredu. Sve što imam od visokog školovanja je dvije godine, propale ako mene pitate, studija poljoprivrede. Plodored? Koji crni plodored ako banke kreditiraju samo pamuk? Zaštita tla? Kako mislite izvoditi konturnu obradu, terasiranje i drenažu kad je zemlja u napolici. Čiste pasmine? Kako da ne. Možda možete svoju masnu krmaču trampiti za neku s pedigreeom... Na tom studiju sam naučio, gospodine Forde, samo dvije stvari koje su mi donijele korist. Prvo je da nisam ništa manje sposoban od onih koji su u sedlu, pa nema razloga da ih ne pokušam zbaciti i sam se prihvatiti jahanja. Ono drugo je jedna definicija koju sam našao u knjigama o poljoprivredi i to mi je možda još i važnije. Imalo je još većeg utjecaja na promjenu mojih razmišljanja, ako sam ikada išta razmišljao do tada. Prije toga sam sve vidio crno ili bijelo, dobro ili loše. Ali nakon što sam se popravio,

shvatio sam da stvari imenuješ ovisno o svojem položaju u odnosu prema njoj i o njezinu položaju. I... evo te definicije, ravno iz knjige: 'Korov je biljka na pogrešnom mjestu.' Dajte da vam ponovim. 'Korov je biljka na pogrešnom mjestu'. Nađem sljez u kukuruzu, to je korov. Nađem li ga u svojem dvorištu, to je cvijet.

Vi ste u mojem dvorištu, gospodine Ford."

... I tako sam mu ispričao kako se sve dogodilo dok je on pljuvao i vozio, taj smiješni tusti čovjek-škamp koji je zapravo imao samo jedno: razumijevanje. Ali imao ga je toliko mnogo da mu je ono nadoknađivalo nedostatak svega ostalog. Razumio me je bolje nego što sam ja razumio samog sebe.

"Da, da", rekao bi mi, "bili ste prisiljeni smatrati ljude simpatičnima. Morali ste si stalno ponavljati da vam se sviđaju. Morali ste neutralizirati dubok, podsvjesni osjećaj krivnje." Ili bi rekao, prekinuo me riječima: "A, naravno, znali ste da nikad ne biste otišli iz Central Cityja. Prezaštićenost vas je učinila prestravljenim vanjskim svijetom. Još važnije, dio vašeg tereta bio je to da ste morali ostati ovdje i patiti."

Nema dvojbe da je razumio.

Mislim da su oni na visokim položajima proklinjali Billyja Boya Walkera više nego ikog drugog u zemlji. Ali ja nisam nikada sreo čovjeka koji bi mi se više svidio.

Bit će da ono što misliš o njemu ovisi i o mjestu s kojeg ga promatraš.

Zaustavio je auto pred mojom kućom, a ja sam mu do tada već rekao sve što sam imao. Ali on je ostao sjediti nekoliko minuta, pljuvao je i kao da je razmišljao.

"Gospodine Forde, biste li imali što protiv kad bih vas posjetio nakratko?"

"Mislim da to nije pametno", rekao sam. "I čini mi se da neće još dugo trajati."

Izvadio je staru lukovicu od sata iz svojeg džepa i pogledao ga. "Imam dva sata do vlaka, ali – a gledajte, pa možda imate pravo. Ispričavam se, gospodine Forde. Nadao sam se, ako već ne postignem ništa više, da ću vas barem sad povesti sa sobom."

"Ne bih mogao otići, kakvo god bilo stanje. Onako je kako ste rekli: zarobljen sam ovdje. Neću biti slobodan dok sam živ..."

Poglavlje 25

NEMAŠ NI MALO VREMENA, A IZGLEDA KAO DA IMAŠ VJEČNOST. Nemaš što raditi, a izgleda kao da imaš sve.

Skuhaš si kavu i popušiš nekoliko cigareta; a kazaljke sata kao da izgube razum. Nisu se gotovo niti pomaknule, jedva da su se trznule s mjesta na kojima si ih posljednji put vidio, ali otkucale su ti polovicu? trećinu? života. Na raspolaganju ti je vječnost, a to ne traje ni tren.

Pred tobom je vječnost i tvoja je, ali nekako od toga nemaš velike koristi. Pred tobom je vječnost, kilometar je široka, plitka je kao dlan i puna je aligatora.

Odeš u ured i skineš si knjigu ili dvije s police. Pročitaš nekoliko redaka kao da ti život ovisi o tome jesi li ih dobro pročitao. Ali znaš da ti život ne ovisi ni o čemu što ima smisla i pitaš se odakle ti, dovraga, uopće takva pomisao, pa na kraju podivljaš od ljutnje.

Odeš u laboratorij i počneš šamarati sve redom, sve redove bočica i kutijica rušeći ih na pod i šutajući ih, gazeći po njima. Nađeš bocu stopostotne dušične kiseline i strgneš joj gumeni čep. Odneseš je u ured i zamahneš njome preko redova knjiga na policama. I kožni se uvezi smežuraju i zadime, skovrčaju i nestane im boje – a i to nije dovoljno dobro.

Vratiš se u laboratorij i iz njega izlaziš s kanistrom alkohola i kutijom dugačkih svijeća koje su uvijek ondje za slučaj izvanrednog stanja. *Za izvanredno stanje.*

Popneš se na kat, a onda se popneš još i onim malim krakom stubišta što vodi na tavan. Spustiš se s tavana i prođeš svim sobama. Vratiš se u prizemlje i produžiš u podrum, a kad se vratiš u kuhinju, ruke su ti prazne. Nema ni svijeća niti alkohola.

Protreseš lončić za kavu i vratiš ga na plamenik štednjaka. Zamotaš si još jednu cigaretu. Uzmeš dugačak i tanak kuhinjski nož iz ladice i uguraš si ga u rukav svoje ružičasto-pješčane košulje ukrašene crnom leptir-mašnom.

Sjedneš za stol s kavom i cigaretom i pomičeš laktove gore i dolje nekoliko puta iskušavajući koliko daleko ih možeš opustiti a da ti nož

ne ispadne iz rukava, puštajući ga pritom da ispadne jedan ili dva puta.

Misliš si *“Pa kako možeš? Kako možeš povrijediti nekog tko je već mrtav?”*

Pitaš se jesi li sve napravio kako spada, tako da neće ostati ništa od onoga što ionako nikada nije trebalo niti postojati, pa uvidiš da je sve napravljeno dobro. Jasno ti je zato što si to planirao na onom nekom tamo mjestu jednog trenutka prije vječnosti.

Gledaš u strop, slušaš, skroz gore kroz krov pa sve do nebesa. I u umu nema ni truna sumnje. To je, dakle, avion koji dolazi s istoka, iz Fort Wortha. Avion u kojem je ona.

Pogledaš prema stropu i osmjehneš se, kimneš i kažeš *“Pa, dobro, gdje si ti? Pa što ima s tobom, ha, malena? Kako si mi, Joyce?”*

Poglavlje 26

PROVIRIO SAM KROZ STRAŽNJA VRATA BEZ POSEBNOG RAZLOGA, a onda sam zašao u dnevnu sobu i sagnuo se u koljenima da bih pogledao kroz prozor. Bilo je, naravno, onako kako sam i mislio. Okružili su kuću temeljito. Duge cijevi, vinčesterke. Većinom zamjenici, uz nekoliko dodatnih “stručnjaka za zaštitarstvo” na Conwayevu platnom popisu.

Bilo bi uistinu zabavno izići i uputiti im zvonak i srdačan pozdrav. No, to bi bilo zabavno i njima, a smatrao sam da sam im i bez toga priuštio zabave mnogo više negoli su zaslužili. Osim toga, neki su od tih “stručnjaka” vjerojatno bili nešto lakši na obaraču i jedva su čekali da svojem šefu pokažu kako su spremni i budni, a ja sam ipak još imao neke neriješene obveze.

Morao sam sve zapakirati da ponesem sa sobom.

Prošetao sam po kući posljednji put i utvrdio da je sve – alkohol i svijeće i sve ostalo – na svojem mjestu. Vratio sam se dolje zatvarajući svaka vrata za sobom – *svaka vrata za sobom* - i ponovno sjeo za kuhinjski stol.

Lončić za kavu bio je prazan. Ostao je još samo jedan cigaretni papirić i taman toliko duhana da ga popuni, a i da, – da! – spao sam i na zadnju šibicu. Stvari su se razvijale baš kako treba.

Povukao sam dim gledajući kako se crveno-sivi pepeo penje prema mojim prstima. Gledao sam, a nisam morao, znajući da je to najdalje dokle će dospjeti.

Čuo sam kako se automobil zaustavlja na kolnom prilazu. Čuo sam da su mu se zalupila dvojna vrata. Čuo sam ih kako prelaze preko dvorišta i penju se po stubama kako bi došli na trijem i preko njega. Čuo sam kako se otvaraju ulazna vrata; čuo kako ulaze. A pepeo je došao do kraja, cigareta je došla svome kraju.

A ja sam je položio u svoj tanjurić i podignuo pogled.

Prvo sam pogledao kroz kuhinjski prozor i ugledao dva dečka što su stajali vani. Onda sam pogledao i njih:

Conway i Hendricks, Hank Butterby i Jeff Plummer. Dvojica ili trojica koje nisam znao.

Odstupili su, gledajući me, puštajući je da se probije naprijed. Pogledao sam je.

Joyce Lakeland.

Vrat joj je bio u gipsenom odljevu koji joj je sezao sve do brade kao visoki ovratnik, a hodala je ukočenih leđa i pritom se trzala. Lice joj je činila bijela maska od gaze i trake, a sve što se vidjelo bile su oči i usne. I pokušavala je nešto reći – usne su se micale – ali zapravo i nije imala glasa. Jedva da je uspijevala i prošaputati.

“Lou... Ja nisam...”

“Naravno”, rekao sam. “Nisam ni mislio da bi, malena.”

Nastavila je hodati prema meni i ja sam ustao i podigao desnu ruku kao da popravljam kosu.

Osjetio sam kako mi se mišići lica napinju dok mi se usne povlače pokazujući zube. Znam kako sam zacijelo izgledao, ali kao da joj nije smetalo. Nije se uplašila. Čega bi se i uplašila?

“... ovako, Lou. Ne ovako...”

“Razumljivo da ne možeš”, rekao sam. “Ne vidim kako bi uopće mogla.”

“... svakako ne bez...”

“Dva srca kucaju kao jedno”, rekao sam. “Dva-ha-ha-ha, dva-aha-ha-ha-ha srca-ha-ha-ha, Isuse Kris-ha-ha-ha-ha-ha – dva-ha-ha, I-su-se..

I skočio sam na nju, navalio sam baš kako su i mislili da budem. Skoro. Bilo je i onako kako sam predvidio sa svim onim dimom koji je odjednom probio kroz pod. A soba je eksplodirala od urlika i povika i ja kao da sam eksplodirao zajedno s njom urlajući kroz smijeh i... i...

Zato što nisu skopčali o čemu je zapravo riječ. A ona je dobila pravo značenje, i to joj je rečeno oštro, među rebra, do balčaka. I svi su živjeli sretno, pretpostavljam, a pretpostavljam i – da je to to.

Pa da, pretpostavljam da je to to, osim ako takvi kao mi ne dobiju još jednu priliku na Onom svijetu. Takvi kao mi. Mi ljudi.

Svi mi koji smo u igru ušli s lošim kartama, koji smo željeli tako mnogo, a dobili tako malo, htjeli tako dobro, a išlo nam je tako zavrano. Svi mi obični. Ja i Joyce Lakeland, pa Johnnie Pappas i Bob Maples i stari dobri Elmer Conway i mala slatka Amy Stanton. Svi mi.

Svi mi.

Miel

James Myers Thompson

James Myers Thompson (1906.-1977.) bio je američki autor i scenarist, koji je tijekom života napisao više od trideset djela. No, tek je nakon smrti prepoznat kao jedan od najboljih američkih autora *pulp* romana i općenito žanra *noir*. Thompson je od pulpa napravio književnost i umjetnost, a neki od njegovih romana doživjeli su i više ekranizacija. Život mu je bio gotovo jednako šarolik kao i njegova fikcija, a mnoga je svoja iskustva utkao u neobične, mračne i zastrašujuće likove svojih romana.

Table of Contents

[Jim Thompson - UBOJICA U MENI](#)

[O čemu se radi](#)

[Poglavlje 1](#)

[Poglavlje 2](#)

[Poglavlje 3](#)

[Poglavlje 4](#)

[Poglavlje 5](#)

[Poglavlje 6](#)

[Poglavlje 7](#)

[Poglavlje 8](#)

[Poglavlje 9](#)

[Poglavlje 10](#)

[Poglavlje 11](#)

[Poglavlje 12](#)

[Poglavlje 13](#)

[Poglavlje 14](#)

[Poglavlje 15](#)

[Poglavlje 16](#)

[Poglavlje 17](#)

[Poglavlje 18](#)

[Poglavlje 19](#)

[Poglavlje 20](#)

[Poglavlje 21](#)

[Poglavlje 22](#)

[Poglavlje 23](#)

[Poglavlje 24](#)

[Poglavlje 25](#)

[Poglavlje 26](#)

[James Myers Thompson](#)